

Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»
Фонд Чарльза Стюарта Мотта
Програма «Школа як осередок розвитку громади»

**«Школа як осередок
розвитку громади:
досвід формування
освітньої політики
в контексті децентралізації
та інших змін»**

Київ-2016

**Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»
Фонд Чарльза Стюарта Мотта
Програма «Школа як осередок розвитку громади»**

Навчально-методичний посібник

**«Школа як осередок розвитку громади:
досвід формування освітньої політики
в контексті децентралізації та інших змін»**

Київ-2016

УДК 37.014

ББК 74.0

Ш67

Авторський колектив:

Осадчий І. Г., Боярчук О. І., Зелюк В. В., Королюк С. В., Мельник Н. А., Климко Л. В.

Під загальною редакцією: Софій Н. З., директора Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».

Керівник авторського колективу: Ворон М. В., координатор програми «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».

Рецензенти:

Ковальчук В. І., доктор педагогічних наук, професор кафедри методики навчання та управління навчальними закладами Національного університету біоресурсів і природокористування України; Бачинська Є. М., кандидат педагогічних наук, доцент, проректор Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради «Академія неперервної освіти»; Неруш Н. В., директор Хотівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів – гімназія».

*Видання здійснено за підтримки Фонду Чарльза Стюарта Мотта
в рамках реалізації проекту «Розвиток громадсько-активних шкіл в Україні
шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади»
Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»*

Рекомендовано до друку

**Вченою радою Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради
«Академія неперервної освіти»
(протокол від 15.11.2016 р., № 5)**

Ш67 Школа як осередок розвитку громади: досвід формування освітньої політики в контексті децентралізації та інших змін / Під заг. ред. Софій Н. З., – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2016. – 181 с.
ISBN 978-966-2432-45-9

Навчально-методичний посібник «Школа як осередок розвитку громади: досвід формування освітньої політики в контексті децентралізації та інших змін» акцентує увагу на розвитку громадсько-активних шкіл у контексті сучасних змін, зокрема децентралізації та автономії шкіл, оптимізації ресурсів місцевих громад та ін. Особлива увага приділяється громадсько-активній школі як простору освітніх можливостей в умовах реформування української школи. Описується досвід реалізації громадсько-активними школами громадських, соціальних, навчальних проєктів, спрямованих на розвиток громади.

Адресовано керівникам загальноосвітніх навчальних закладів, методичним, науково-педагогічним і науковим працівникам, слухачам курсів підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти, представникам громадських організацій, науковцям, членам шкільних громад та іншим фахівцям, зацікавленим у розвитку місцевої громади.

УДК 37.014

ББК 74.0

ISBN 978-966-2432-45-9

© Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016

© Авторський колектив, 2016

ЗМІСТ

Вступ	5
Передмова	6
РОЗДІЛ I. Досвід Київської області	9
Огляд освітньої політики у сфері співпраці із громадою Київщини та реалізації концепції навчання впродовж усього життя	10
Стан і перспективи реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади» в системі післядипломної педагогічної освіти Київської області	19
Реалізовані проекти громадсько-активних шкіл Київщини	29
Проект «Дружна родина, здорова дитина – міцна громада» Новосілівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Макарівської районної ради	29
Проект «3 комп'ютером на «ти» Ставищенського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I–III ступенів-педагогічний ліцей» № 1 Ставищенської районної ради	38
Проект «Центр педагогічної освіти для батьків» Розкішнянської загальноосвітньої школи I–III ступенів Ставищенської районної ради	46
Проект «Ушануймо Героїв» Гнідинської загальноосвітньої школи I–III ступенів імені Петра Яцика Бориспільської районної ради	54
РОЗДІЛ II. Досвід Полтавської області	65
Огляд освітньої політики Полтавщини у сфері співпраці із громадою та реалізації концепції навчання впродовж усього життя	66
Про діяльність і перспективи розвитку Полтавської обласної мережі громадсько-активних шкіл	75
Реалізовані проекти громадсько-активних шкіл Полтавщини	82
Проект «Розвиток спорту на селі – запорука здорової громади» Терешківської загальноосвітньої школи I–III ступенів Полтавської районної ради	82

Проект «Парк нашої мрії» Хомутецької загальноосвітньої школи I–III ступенів Миргородської районної ради	87
Проект «Створення велопарковок в селі Розсошенці для покращення комфортних умов пересування населення громади» Розсошенської гімназії Полтавської районної ради	91
Проект «Придбання медичного обладнання для сільської амбулаторії та медичного кабінету Дібрівської ЗОШ I–III ступенів Дібрівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Миргородської районної ради	97
РОЗДІЛ III. Досвід Рівненської області	103
Огляд освітньої політики Рівненщини у сфері співпраці із громадою та реалізації концепції навчання впродовж усього життя.	104
Огляд діяльності громадсько-активних шкіл Рівненщини в рамках реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади»	114
Реалізовані проекти громадсько-активних шкіл Рівненщини	123
Проект «Школа сталого розвитку» Кам'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів Березнівської районної ради.	123
Проект «Створення центру інформаційно-комунікаційних технологій для інтеграції у європейський освітній простір» Заборольської загальноосвітньої школи I–III ступенів Рівненської районної ради	131
Проект «Сприяння здоров'ю громади та впровадження здоров'язберігаючих технологій. Облаштування тренажерного залу» Оржівського навчально-виховного комплексу «Школа-колегіум» Рівненської районної ради	138
Проект «Спорт для всіх» Сатіївської загальноосвітньої школи I–III ступенів Дубенської районної ради	146
Додатки	156
Рекомендована література та електронні ресурси	177

ВСТУП

Більше десяти років тому розпочала свою діяльність програма «Школа як осередок розвитку громади» на базі семи шкіл у містах Донецьк і Стаханов (Луганська область), Київській і Львівській областях. Сьогодні програма охоплює понад 700 шкіл, які називають себе громадсько-активними, майже в усіх областях України.

Думаю, що успіх програми в тому, що вже тоді і школи, й місцеві громади відчували потребу у змінах, які отримали новий поштовх у 2016 році з прийняттям проекту нового базового закону «Про освіту», Концептуальних засад реформування середньої школи «Нова українська школа», нових освітніх стандартів. Серед ключових компетентностей, які є основою нових освітніх стандартів, — компетентності, які є пріоритетними для громадсько-активних шкіл, а саме: уміння вчитись впродовж усього життя, соціальні і громадянські компетентності, підприємливість і фінансова грамотність, екологічна грамотність і здорове життя. Саме у громадсько-активних школах учні мають можливість розвивати та застосовувати ці компетентності шляхом запровадження проектів, значущих не тільки для школи, а і для всієї місцевої громади. Таким чином формується партнерство, яке охоплює не тільки учителя, учня і батьків, а й інших членів громади.

Якщо подивитись на міжнародні стандарти громадсько-активних шкіл, можна з впевненістю відзначити, що вони тісно пов'язані із сучасними змінами у сфері освіти – лідерство, шкільна культура, партнерство, волонтерство, соціальна інклюзія, послуги, залучення батьків, розвиток громади та навчання впродовж усього життя. Таким чином, громадсько-активні школи стають не тільки провідниками цих змін, а маючи суттєвий досвід, допомагають іншим на цьому шляху.

Процеси децентралізації та автономії шкіл, зазначені в сучасних освітніх документах, не тільки підвищують рівень свободи, а й передбачають нові завдання перед школами, серед яких уміння співпрацювати із громадами стає одним з основних завдань, адже вплив місцевих громад на формування локальної освітньої політики зростає. І знову таки, досвід співпраці громадсько-активних шкіл із громадами суттєво сприяє процесу змін.

Важливим чинником будь-яких змін є цінності й переконання. Рівний доступ до якісної освіти не тільки для усіх дітей, а й дорослих учасників освітнього процесу, демократичні цінності, повага до багатоманітності, шанобливе ставлення до довкілля, солідарність і відповідальність – цінності, що лежать в основі громадсько-активних шкіл.

Хочеться вірити, що саме модель громадсько-активної школи стала основою для сучасних змін, а самі школи – провідниками цих змін!

З повагою та побажаннями успіху на шляху до змін,
Наталія Софій
Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»

ПЕРЕДМОВА

Навчально-методичний посібник «Школа як осередок розвитку громади: досвід формування освітньої політики в контексті децентралізації та інших змін» було розроблено командою експертів і практиків у рамках реалізації трирічного проекту Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» (2014–2016 рр.) за підтримки Фонду Чарльза Стюарта Мотта.

Програма «Школа як осередок розвитку громади» підтримує впровадження моделі громадсько-активних шкіл, які сприяють розвитку партнерства між школою та громадою; розвитку активної життєвої позиції учнів, активізації громадян при вирішенні власних проблем, реалізації концепцій освіти громади та навчання впродовж усього життя.

Існує багато досліджень, які свідчать про те, що школи, незалежно від країни, в якій вони знаходяться, досягають найбільших успіхів у навчанні й вихованні дітей, коли «виходять за межі своїх стін». Тобто школа пропонує послуги та організує різноманітні заходи для набуття нових актуальних знань і навичок, а громада підтримує її в цій діяльності. Це також означає, що батьки активно залучені до роботи навчального закладу. Крім того, його лідерська команда має певне бачення, яке ґрунтується на цінностях прав людини, прагненні до широкого залучення ресурсів до шкільного життя місцевих громад, громадських організацій, батьків, підприємств; створення умов для виховання та практичного виявлення громадської активності учнівської молоді, а також бачення відкритості самої школи як соціально-педагогічної системи. Школи, які увібрали в себе всі ці характеристики, ми називаємо громадсько-активними школами (ГАШ).

Дійсно, сьогодні сучасна школа повинна дати учням не тільки певні знання, уміння та навички, а й виховати соціально адаптовану та громадсько-орієнтовану особистість, яка після закінчення школи успішно займе своє місце в житті. Кожна громадсько-активна школа йде власним шляхом розвитку, адже це завжди органічна структура, яка твориться ентузіазмом персоналу, баченням лідерської команди й потребами місцевої громади. Однак беззаперечним є й той факт, що кожна ГАШ докладася зусилля для розвитку місцевої громади відповідно до потреб місцевої громади, місцевої стратегії розвитку громади та місцевої програми розвитку освіти. Саме тому проект «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» мав на меті сприяти подальшому розвитку та забезпеченню життєдіяльності програми «Школа як осередок розвитку громади» шляхом об'єднання ресурсів із програмами розвитку освіти на місцевому рівні.

Проект запроваджувався в Київській, Полтавській та Рівненській областях. У результаті конкурсного відбору по чотири школи від області розробляли й реалізовували громадські, соціальні, освітні та навчальні проекти, спрямовані на розвиток місцевих громад і посилення виконання місцевої програми розвитку освіти в

частині розвитку громадсько-активних шкіл. У посібнику представлено ініціативи, реалізовані школами-учасниками проекту, а саме:

- *Проект «Дружна родина, здорова дитина – міцна громада»* Новосілівської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Макарівської районної ради (директор Коваленко Н. М.);
- *Проект «З комп'ютером на «ти»* Ставищенського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів-педагогічний ліцей» № 1 Ставищенської районної ради (директор Борщ Р. Г.);
- *Проект «Центр педагогічної освіти для батьків»* Розкішнянської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Ставищенської районної ради (директор Тропотяга В. І.);
- *Проект «Ушануймо героїв»* Гнідинської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів імені Петра Яцика Бориспільської районної ради (директор Кудько Н. Г.);
- *Проект «Розвиток спорту на селі – запорука здорової громади»* Терешківської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Полтавської районної ради (директор Пилипенко К. О.);
- *Проект «Парк нашої мрії»* Хомутецької загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Миргородської районної ради (директор Аршинова В. М.);
- *Проект «Створення велопарковок в селі Розсошенці для покращення комфортних умов пересування населення громади»* Розсошенської гімназії Полтавської районної ради (директор Тягнирядно Т. П.);
- *Проект «Придбання медичного обладнання для сільської амбулаторії та медичного кабінету Дібрівської ЗОШ І–ІІІ ступенів»* Дібрівської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Миргородської районної ради (директор Гуржій Л. О.);
- *Проект «Школа сталого розвитку»* Кам'янської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Березнівської районної ради (директор Калюта М. М.);
- *Проект «Створення центру інформаційно-комунікаційних технологій для інтеграції у європейський освітній простір»* Заборольської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Рівненської районної ради (директор Горецька О. С.);
- *Проект «Сприяння здоров'ю громади та впровадження здоров'язберігаючих технологій. Облаштування тренажерного залу»* Оржівського навчально-виховного комплексу «Школа-колегіум» Рівненської районної ради (директор Лустюк З. І.);
- *Проект «Спорт для всіх»* Сатіївської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Дубенської районної ради (директор Омелянюк Л. А.).

Ми щиро дякуємо всім зазначеним вище загальноосвітнім навчальним закладам за високий рівень професіоналізму, вагомий внесок у розбудову співпраці між школою та громадою, а також активну участь у реалізації проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади»!

Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» висловлює глибоку подяку керівникам і колективам обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти та відділам освіти районних державних адміністрацій за їхню відданість ідеям громадсько-активної школи та невтомну працю в розбудові шкіл як осередків розвитку громад, а саме:

- Комунальному вищому навчальному закладу Київської обласної ради «Академія неперервної освіти»;
- Полтавському обласному інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського;
- Рівненському обласному інституту післядипломної педагогічної освіти;
- відділу освіти Бориспільської районної державної адміністрації Київської області;
- відділу освіти Макарівської районної державної адміністрації Київської області;
- відділу освіти Ставищенської районної державної адміністрації Київської області;
- відділу освіти Миргородської районної державної адміністрації Полтавської області;
- відділу освіти Полтавської районної державної адміністрації Полтавської області;
- відділу освіти Дубенської районної державної адміністрації Рівненської області;
- Управлінню освіти, молоді та спорту Березнівської районної державної адміністрації Рівненської області;
- відділу освіти Рівненської районної державної адміністрації Рівненської області.

Сподіваємося, що цей посібник буде цікавим для читачів і сприятиме подальшому розвитку громадсько-активних шкіл у контексті сучасних змін. Ми пишаємось тим, що представляємо вам цей посібник, і сподіваємося, що ви, так само, як і ми, будете захоплені та натхнені його змістом.

З повагою та найкращими вітаннями,
Марина Ворон, координатор програми
«Школа як осередок розвитку громади»
Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

Розділ І.

Досвід Київської області

Огляд освітньої політики Київщини у сфері співпраці із громадою та реалізації концепції навчання впродовж усього життя

Стан і перспективи реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади» в системі післядипломної педагогічної освіти Київської області

Реалізовані проекти громадсько-активних шкіл Київщини

- **Проект «Дружна родина, здорова дитина – міцна громада»** Новосілівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Макарівської районної ради.
- **Проект «3 комп'ютер на «ти»** Ставищенського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів-педагогічний ліцей» № 1 Ставищенської районної ради.
- **Проект «Центр педагогічної освіти для батьків»** Розкішнянської загальноосвітньої школи I-III ступенів Ставищенської районної ради.
- **Проект «Ушануймо Героїв»** Гнідинської загальноосвітньої школи I-III ступенів імені Петра Яцика Бориспільської районної ради.

Огляд освітньої політики у сфері співпраці із громадою Київщини та реалізації концепції навчання впродовж усього життя

Осадчий Іван Григорович,
*ректор Комунального вищого навчального закладу
Київської обласної ради «Академія неперервної освіти»,
доктор педагогічних наук*

Європейська асоціація освіти дорослих у Маніфесті про навчання дорослих у XXI столітті пропонує створити Європу, що навчається: Європу, яка здатна зустріти майбутнє позитивно та з усіма необхідними навичками, знаннями й компетенціями. Тому надзвичайно важливо докласти зусилля на загальноєвропейському, загальноукраїнському та регіональному рівнях, щоб зробити крок уперед задля розвитку суспільства знань, спроможного вистояти перед викликами нашого часу.

В останні роки в Україні відбулися значні зміни. Наша держава вибрала для себе демократичний шлях розвитку. На всіх рівнях влада визначає важливість діалогу із громадськістю. Місцеве самоврядування набуває реальну силу. Люди перестають бути просто «населенням», що мешкає на певній території, і стають самоврядною громадою, кожний член якої в міру своїх можливостей допомагає становленню добробуту всіх.

Співпраця між місцевими органами влади, освітніми закладами та громадою є важливим кроком у розбудові сильного й демократичного суспільства. За останні роки помітно зростає кількість ініціатив, що сприяють і посилюють розвиток, залучення й участь громади на різних рівнях – міжнародному, національному, регіональному та місцевому. Як показує досвід, організація такої співпраці може бути доволі складним завданням, але існує чимало прикладів, коли різні сторони на місцевому рівні знаходять конструктивні способи вдалої співпраці задля досягнення спільних цілей і вирішення проблем: безробіття, освіти, навчання, охорони здоров'я, гендерної рівності, сталого розвитку громад тощо. Форми співпраці між сторонами процесу можуть бути різними, але основна мета залишається незмінною – це налагодження міцного партнерства для розвитку місцевого суспільства. Громадяни повинні активно долучатись до процесу прийняття рішень. Це особливо важливо для регіонального та місцевого рівнів, адже там найбільш ефективно вкорінюється культура громадянської участі. Активна життєва позиція, уміння ідентифікувати, аналізувати та самостійно вирішувати свої проблеми, знання своїх прав і спроможність їх відстоювати – це підґрунтя, на якому виростає заможна, успішна та гідна громада.

У Декларації прав людини зазначено, що освіта повинна бути спрямована на загальний розвиток людини. Це принципове положення зафіксоване майже в усіх сучасних іноземних програмах розвитку освіти в цілому і в Україні зокрема. Усе більше набирає вагу тенденція до ефективного використання власних ресурсів, творення територіальної згуртованості як у межах держав, так і в межах їх регіонів.

У Національній доктрині розвитку освіти особлива увага звертається на розробку моделей управління освітою із залученням до цього процесу громадян для підвищення його гнучкості, демократичності й надання державно-громадського характеру. Сьогодні освіта стає важливим чинником гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості, яка готова до співпраці та міжкультурної взаємодії. Важливим є те, що освітянська політика спрямовується на посилення ролі органів місцевого самоврядування, активізацію участі батьківської громадськості, піклувальних рад, меценатів, громадських організацій, фондів, засобів масової інформації в навчально-виховній, науково-методичній, економічній діяльності навчальних закладів, прогнозуванні їх розвитку, оцінці якості освітніх послуг, поєднанні державного та громадського контролю.

Метою Національної стратегії розвитку освіти на 2012–2021 роки є підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти для громадян України відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина; забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання впродовж життя.

Змінились акценти й в освітній політиці Київської області – глибока зацікавленість у підвищенні участі громади в демократичних структурах і суспільних процесах, забезпечення рівних можливостей і набуття досвіду членами громади, що дозволить їм отримати компетенції для того, щоб відігравати значущу роль у всіх аспектах суспільного життя. Так, створено нові інструменти, одним з яких є документ найвищого рівня в регіоні – **Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року (далі – стратегія)**, розроблена на підставі Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» з урахуванням Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 6.8.2014 № 385. У цілому стратегія є основою для впровадження проектів регіонального розвитку, що впливають з операційних цілей, а також базисом ухвалення управлінських і бюджетних рішень у сфері розвитку області. В означеному документі визначено сильні та слабкі чинники та можливі зовнішні впливи на подальший соціальний та економічний розвиток Київської області.

Зміна підходів до регіонального розвитку, що відбулась як в Україні в цілому, так і на Київщині, спрямована на **розвиток високої якості життя людини**. Для досягнення такої стратегічної мети важливим є: **підготовка населення до життя та діяльності в умовах економіки, що змінюється, засобами розбудови системи**

«освіта впродовж життя»; розвиток лідерських і підприємницьких якостей молоді; зростання поінформованості населення в соціальних та економічних питаннях; забезпечення доступності та якості послуг, що надаються державними органами; забезпечення умов для активної участі в житті суспільства людей з особливими потребами тощо.

Також серед стратегічних цілей – **збереження та розвиток територій**. Одним з найбільш ефективних шляхів її досягнення є **підтримка взаємодії громад з метою вирішення спільних питань, формування механізмів залучення мешканців до прийняття рішень, сприяння створенню органів самоорганізації населення, покращення доступу до публічної інформації тощо**. Досвід багатьох країн свідчить, що людям не треба чекати, щоб вирішити місцеві проблеми, – їм слід спробувати робити щось власними силами. У сучасному світі донорські організації, державний сектор, органи місцевої влади й недержавні структури визнають той факт, що жодна поодинока організація не зможе охопити та вирішити всі місцеві проблеми. Таким чином, вони шукають відповідних для цього партнерів, щоб об'єднати зусилля для спільного вирішення проблем розвитку територій і зростання власного добробуту.

Проаналізувавши порівняльні переваги, виклики та ризики, урахувавши можливості впливу на вирішення існуючих проблем, у межах стратегічної мети на досягнення високої якості життя людини, першочергову увагу педагогічної спільноти Київщини зосереджено на підвищенні поінформованості мешканців про сучасні уявлення та стандарти цивілізованого життя; розвитку механізмів активізації для спільної участі у вирішенні місцевих проблем і налагодженні взаємодії громад.

Пріоритетними напрямками подальшого розвитку освіти Київської області визначено також забезпечення всім громадянам рівних можливостей для здобуття якісної освіти, постійне підвищення якості освітніх послуг, оновлення змісту та форм організації навчально-виховного процесу, розвиток системи безперервної освіти та навчання впродовж життя, формування соціально активної, відповідальної й толерантної особистості, забезпечення громадянського, патріотичного, морального, трудового виховання, сприяння появі генерації нових лідерів, які мають сучасне бачення розвитку демократичної, правової та незалежної держави. Тоді можна орієнтуватись на зростання соціальної активності членів громади та готовність до життя в умовах ринкової економіки, конкурентоспроможність населення на ринку праці, зростання показників якості навчання в загальноосвітніх навчальних закладах.

Системна та успішна співпраця Комунального вищого навчального закладу «Академія неперервної освіти» (далі – академія) із Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» (далі – фонд), зокрема у програмі «Школа як осередок розвитку громади», результативно вплинула на розвиток і включення питань співпраці із громадою й освіти впродовж усього життя у стратегічні освітні документи обласного рівня.

У *Програму розвитку системи освіти Київської області на 2011–2014 роки, схваленої Розпорядженням голови Київської обласної державної адміністрації від 11.3.2011 № 203*, було включено *проект «Самоврядування дітей, учнівської молоді, педагогів та батьківської громадськості»* з метою створення дієвої моделі державно-громадського управління розвитку освіти на рівні навчального закладу, регіону та області. Серед завдань проекту: сприяння участі громадськості у формуванні регіональної освітньої політики, підвищенню авторитету й ролі сім'ї у вихованні та соціалізації дітей і підлітків; залучення освітніх, культурно-просвітницьких закладів, інших установ, організацій та широкого кола громадськості до організації та підтримки різних форм дитячого дозвілля й зайнятості в позаурочний і позашкільний час; формування сучасної педагогічної культури батьків на основі національних традицій і досягнень світової педагогіки.

Проект реалізувався шляхом здійснення (за участю Київської обласної асоціації батьків) громадської експертизи соціально-педагогічних ініціатив і проектів, спрямованих на вдосконалення й розвиток галузі освіти; створення при навчальних закладах просвітницьких центрів для популяризації знань про родинну педагогіку, досвід взаємозв'язку сім'ї та школи, виховання громадянського становлення особистості, формування здорового способу життя; запровадження моделі громадсько-активних шкіл у практику роботи навчальних закладів області; участь громадських організацій у розв'язанні актуальних проблем освіти тощо.

На реалізацію пріоритетних цілей, визначених у вищезазначених стратегічних державних і регіональних документах, розроблена *Програма розвитку системи освіти Київської області на 2016–2018 роки, схвалена розпорядженням Київської обласної державної адміністрації від 20 січня 2016 року № 10*. Метою програми є модернізація системи освіти області, переорієнтація на забезпечення якісної освіти та справедливого доступу до неї, реалізація принципу безперервної освіти. Пріоритетними визначено питання: створення шкільних округів і базових навчальних закладів; надання освітніх послуг населенню за запитами територіальних громад, окремих осіб, навчання дорослих впродовж життя; розробка та реалізація міжнародних, всеукраїнських та обласних інноваційних програм і проектів у галузі освіти із залученням науково-методичної, фінансової, технічної допомоги міжнародних, всеукраїнських громадських організацій, асоціацій, фондів тощо.

Одним з позитивних прикладів у цьому напрямі є діяльність Бучанського центру неформальної освіти дорослих «Логос», який працює на базі Бучанської спеціалізованої загальноосвітньої школи I–III ступенів № 5. Цілями центру є: надання систематичних додаткових послуг для молоді й дорослих, у тому числі для найбільш незахищених верств населення Бучанського та Ірпінського регіонів; інформаційно-освітня діяльність для мешканців регіону з урахуванням їхніх потреб, а також навчання й покращення професійних знань і навичок відповідно до

характеру їх основної господарської діяльності (знання мов, комп'ютера тощо); поширення набутого досвіду і знань.

Також академією підготовлено та реалізовано проект **«Підвищення особистої ефективності людей, які опинились у складних життєвих ситуаціях»**. Актуальність реалізації проекту була зумовлена наявністю великої кількості соціальних та екологічних проблем, низьким рівнем життя населення і проблемами, що виникли у зв'язку із проведенням АТО на території України. Разом з тим найбільш уразливі категорії дорослого населення Київської області не мають фінансової можливості самостійно задовольнити свої освітні потреби.

У рамках проекту зусилля були спрямовані на вирішення двох проблем: підготовку викладацького складу для роботи з дорослою аудиторією, а також надання освітніх послуг людям, що потрапили у складну життєву ситуацію. Так, проект реалізовано у три етапи:

- 1) навчання вчителів методів роботи з дорослими;
- 2) тренінг розвитку особистісних якостей, досягнення цілей і подолання конфліктних ситуацій для вимушено переміщених осіб із зони АТО (Донецька й Луганська області);
- 3) семінар сімейної школи для батьків, які мають дітей з особливими потребами.

За результатами впровадження програми фонду «Школа як осередок розвитку громади», з метою стабільного розвитку громадсько-активних шкіл в області, успішного виконання плану заходів з реалізації стратегії у 2015–2017 роках у каталог проектних ідей включено проект академії **«Освіта впродовж усього життя»**.

Назва завдання:	Розбудова системи «Освіта впродовж усього життя»
Назва проекту:	Освіта впродовж усього життя
Цілі проекту:	• надати освітні послуги населенню регіону відповідно до запитів і потреб, організувати неформальну освіту дорослих; • забезпечити рівний доступ до якісної освіти та навчання впродовж усього життя населенню, у тому числі: особам без вищої освіти, з особливими освітніми потребами, особам з інвалідністю, людям, які потрапили у складні життєві обставини, безробітним тощо; • сприяти адаптації та соціалізації людей працездатного віку у суспільстві

Територія, на яку проект матиме вплив:	Київська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Працівники закладів освіти й установ соціальної сфери регіону, соціально незахищені особи, діти та дорослі з особливими освітніми потребами, молодь і випускники шкіл, люди літнього віку, безробітні, мешканці регіону, які потребують додаткових знань
Стислий опис проекту:	Проект спрямований на створення центру для надання освітніх послуг жителям регіону відповідно до запитів і потреб за напрямками: • відновлювальне навчання, поновлення теоретичних знань (української та іноземних мов, математики, інформатики тощо); • розвиток та оновлення здобутих умінь, навичок, компетентностей (соціальної, інформаційної, мовної, комунікативної, технологічної тощо); • особистісний розвиток, подолання професійних і соціально-життєвих кризових ситуацій. Реалізація проекту передбачає: • Вивчення освітніх потреб потенційних споживачів освітніх послуг (як працюючих, так і бажаючих змінити місце роботи або отримати роботу, осіб з інвалідністю, безробітних, людей літнього віку, осіб, які потрапили у складні життєві обставини, тощо). • Збільшення кількості організаторів освітніх послуг (власних і залучених на договірних основах) усіх форм власності, що представляють як формальну, так і неформальну освіту. • Розробка освітніх програм курсів і гуртків для різних цільових груп населення регіону. • Розробка та впровадження технологій освіти дорослих. Підготовка організаторів освіти дорослих.

	• Формування організаційної культури у процесі мережевої взаємодії учасників освітньої діяльності. Налагодження міжсекторальної взаємодії державних органів влади, навчальних закладів, соціальних установ, громадських організацій і громади при вирішенні освітньо-соціальних проблем населення та організації освіти дорослих упродовж усього життя. • Забезпечення доступності освітніх послуг, створення та впровадження диференційованої системи їх часткової оплати, стимулюючої мотивацію для навчання. • Придбання й обслуговування комп'ютерної техніки, обладнання для проведення навчальних занять. • Організація видавничої діяльності. • Забезпечення архітектурної доступності приміщення для осіб з особливими освітніми потребами та людей літнього віку. • Проведення міжнародних, всеукраїнських, обласних науково-методичних заходів для обміну досвідом і вдосконалення освіти впродовж усього життя. • Надання консультацій особам, які пройшли навчання, про подальше застосування набутих знань, умінь і навичок у подальшому житті. • Забезпечення комплексної освітньої підтримки інноваційних проектів усіх суб'єктів регіонального розвитку (ініціативних громадян, підприємств, організацій, партнерських проектів)
Очікувані результати:	Реалізація проекту сприятиме забезпеченню права людини на освіту впродовж усього життя та дасть змогу: • надати освітні послуги жителям регіону за їх запитом та потребами, що сприятиме адаптації, працевлаштуванню, соціалізації, самореалізації кожної дорослої людини; • залучити громадян до навчання для особистого розвитку та розвитку регіону;

	• забезпечити рівний доступ до якісних освітніх послуг, у тому числі особам без вищої освіти та з особливими освітніми потребами, людям, які потрапили у складні життєві ситуації, та іншим; • розвинути конкурентноздатність населення регіону			
Ключові заходи проекту:	виділення (реконструкція) приміщень для діяльності центру освіти дорослих і проведення навчальних занять; придбання комп'ютерної техніки й обладнання та його монтаж; розробка освітніх програм і планів навчальної діяльності; проведення навчальних занять, семінарів, тренінгів тощо для населення регіону; проведення обласних, всеукраїнських і міжнародних заходів з питань розвитку конкурентоздатності населення й організації освіти дорослих; підготовка організаторів освіти дорослих; проведення щорічного моніторингу проекту за визначеними показниками з метою оцінювання ефективності його реалізації та окреслення подальших напрямів розвитку; організація видавничої та рекламної діяльності			
Період здійснення:	з вересня 2015 року до грудня 2017 року:			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн	2015	2016	2017	Разом
	275	275	250	800
Джерела фінансування:	Державний фонд регіонального розвитку, обласний бюджет, місцевий бюджет, позабюджетні кошти			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Департамент освіти і науки Київської обласної державної адміністрації (КОДА); Управління у справах сім'ї та молоді КОДА; Управління культури, національностей та релігій КОДА; обласний центр зайнятості; відділи соціального забезпечення, громадські організації, благодійні фонди тощо.			

Співпраця із громадою та освіта дорослих є одним із ключових інструментів подолання основних викликів сьогодення, вона може допомогти змінити життя людей і трансформувати суспільства. Освіта дорослих може сприяти активній участі громадян у процесах демократизації на загальнодержавному й регіональному рівнях, а також забезпечити прозорість і розвиток дієвого громадянського суспільства, сприяти критичному мисленню та розширенню прав і можливостей громадян. Освіта дорослих здатна трансформувати життя та дати людям нові можливості для працевлаштування, відкрити шлях до формального навчання, допомогти особам, які свого часу не закінчили навчання, продовжити його, допомогти батькам у виконанні покладених на них завдань, активізувати творчі й культурні поривання людей, а також заохотити їх до дотримання більш здорового способу життя. Освіта дорослих може компенсувати недостатню освітню підготовку в більш ранньому віці та уможлиблює соціальну мобільність.

Досягти успіхів у розв'язанні проблеми дієвої результативної співпраці із громадою, забезпечення надання якісних освітніх послуг для дорослих можна за умов, якщо освіта дорослих буде мати державно-суспільний характер та об'єднувати в собі всі види й форми навчання у сфері формальної та неформальної освіти.

Стан і перспективи реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади» в системі післядипломної педагогічної освіти Київської області

Боярчук Ольга Іллівна,
*старший викладач кафедри педагогіки і психології,
дошкільної й початкової освіти
Комунального вищого навчального закладу
Київської обласної ради «Академія неперервної освіти»,
координатор програми
«Школа як осередок розвитку громади»
у Київській області*

Видатний представник епохи Просвітництва, філософ, письменник Ж. Ж. Руссо стверджував, що життя – це мить, саме собою воно – ніщо, а його цінність залежить від того, що вдалося зробити. Тільки добро, яке творить людина, залишається й завдяки йому життя чогось варте. Педагогічні працівники, які трансформують звичайний заклад освіти у громадсько-активну школу, активно її розбудовуючи, творять майбутнє нашої держави, роблять неоціненну справу – виховують справжніх громадян України, докладають зусилля для розбудови громадянського суспільства, яке є чи не головною ознакою правової держави. Правова держава та розвинуте громадянське суспільство в ній зумовлюють високий рівень культури кожного громадянина, сформованість громадянських цінностей особистості, такої її інтегративної риси, як громадянськість.

Громадянськість дає людині можливість відчувати себе юридично, соціально, морально й політично дієздатною. За умови сформованості в людини почуття громадянськості та громадянських цінностей вона буде готовою до активної участі в соціально-політичній діяльності держави, усвідомлюватиме, що покращення повсякденного життя залежить від самих громадян та їхнього прагнення впливати на прийняття рішень на різних рівнях влади (від всеукраїнського до місцевого, від локальної громади до школи).

Саме тому виховання почуття громадянськості та формування громадянських цінностей учнів і членів громади є важливим завданням громадсько-активної школи (ГАЗ). Педагогічні колективи громадсько-активних шкіл покликані здійснювати важливу справу формування й розвитку, навчання й виховання молодого покоління громадян України, здатних до самоорганізації, самоуправління, активної участі в житті громади й суспільства, спрямованої на розбудову правової держави та громадянського суспільства.

Зазначене вище зумовлює актуальність організації та розбудови громадсько-активних шкіл в Україні, зокрема й у столичній Київській області.

Сократ, маючи можливість займати громадську посаду й бути корисним своїй батьківщині, уважав за доцільне займатись вихованням юнацтва, наголошуючи на тому, що більш корисним для країни є той, хто зробить багатьох здатними управляти державою, ніж той, хто управляє нею сам. Виховання особистості в умовах громадсько-активної школи, формування її ціннісного ставлення до держави та суспільства, до себе та інших людей, до праці є важливим завданням педагогічних колективів. Більшість педагогів, які нині працюють у загальноосвітніх навчальних закладах, з різних об'єктивних чи суб'єктивних причин не отримали в педагогічних вищих навчальних закладах спеціальні теоретичні та практичні знання, уміння й навички реалізації багатьох важливих педагогічних завдань. Зокрема, педагоги не готові до ефективної роботи із громадою, формування педагогічної культури батьків, організації превентивного виховання у громадах, упровадження у практику соціально-педагогічної роботи сучасних технологій: інтерактивних, ігрових, інформаційно-комунікаційних, проектних, здоров'яформувальних, виховання успішної особистості, саморозвитку особистості, персоніфікованого виховання тощо.

Ідея трансформації традиційної школи у громадсько-активну на сучасному етапі розвитку держави набуває все більшу актуальність. Філософія, що передбачає розвиток громадянського суспільства, максимальну участь громади у творенні людини інноваційного типу мислення та культури, здатної до демократичних перетворень, критичного мислення, активної дії, є пріоритетом сучасних освітніх стратегій: це Конвенція ООН про права дитини, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Концепція громадянської освіти та виховання, Концепція національно-патріотичного виховання молоді, Основні орієнтири виховання учнів 1–11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України тощо.

Розуміння важливості проблеми інтеграції зусиль школи, сім'ї та громадськості з метою створення умов для забезпечення особистісного зростання кожної дитини, розвитку кожного члена громади зумовила активне включення структурних підрозділів Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради «Академія неперервної освіти» (далі академія) у процес пропагування громадсько-орієнтованої освіти. Саме тому одним із завдань освітньої діяльності, визначених академією, є підготовка педагогічних працівників до організації та розбудови громадсько-активної школи як осередка розвитку громади в системі післядипломної педагогічної освіти. Так, у тісній співпраці та за підтримки Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» (далі фонд), який виступив ініціатором розвитку партнерських стосунків між школами та місцевими громадами, в області було створено дієву систему роботи, спрямованої на розвиток готовності педагогічних колективів чи для початку, принаймні, творчої ініціативної групи педагогів до зазначеного вище виду діяльності.

Для успішної реалізації ідей програми «Школа як осередок розвитку громади» Київська область має потужні ресурси: науково-методичний супровід і підтримку координаторів програми – представників фонду; команда тренерів і координаторів всеукраїнського та обласного рівнів, які впроваджують ідеї ГАШ, забезпечують навчання педагогів і сприяють розвитку мережі таких шкіл на Київщині, пілотні школи, які стали осередками передового досвіду трансформації традиційної школи в ГАШ і генераторами їх розвитку.

Ураховуючи вищезгаданий потенціал для підготовки педагогічних працівників до організації та розбудови громадсько-активної школи в системі післядипломної педагогічної освіти Київської області діяльність була організована за таким алгоритмом:

- створено банк даних про громадсько-активні школи, які вже успішно функціонують; потенційні заклади, які повинні трансформуватись у ГАШ; педагогів-тренерів, підготовлених зусиллями фонду;
- виявлено педагогічні колективи, представники яких мають бажання вдосконалити знання, уміння й навички співпраці із громадою;
- розроблено програми дій у межах курсової та міжкурсової підготовки педагогів області в означеному питанні;
- вивчено рівень готовності педагогічних колективів до процесу трансформації загальноосвітнього навчального закладу у громадсько-активну школу;
- підготовлено програми освітньої діяльності підвищення фахової кваліфікації педагогічних працівників (директорів, їхніх заступників тощо) на тему проблеми «Організація та розбудова ГАШ як осередка розвитку громади»;
- створено систему обміну досвідом роботи педагогічних працівників і координаторів громадсько-активних шкіл на регіональному рівні;
- підготовлено методичний інструментарій для виявлення інтересів і потреб громади, критерії та показники ефективної діяльності ГАШ.

У систему роботи були включені такі форми підготовки педагогічних працівників: у курсовий період – пролонговані, проблемно-тематичні чи авторські курси «Організація та розбудова громадсько-активної школи», спецкурс «Школа як осередок розвитку громади» та «Методика оцінювання якості виховного процесу» (за Міжнародними стандартами якості діяльності ГАШ); у міжкурсовий період – навчальні тренінги, семінари-практикуми, засідання «круглих столів», презентації, конференції регіонального та всеукраїнського рівнів, зустрічі, обмін делегаціями, конкурси на кращий соціальний проект, конкурси-захисти моделі навчального закладу як громадсько-активної

школи, діяльність обласних опорних закладів освіти чи обласних шкіл передового педагогічного досвіду у проблемі організації та функціонування ГАШ.

У процесі підготовки вчителів та управлінців до організації ГАШ важливими є такі підходи: особистісно-діяльнісний, змістовно-процесуальний, діалогічний, завданнєвий і компетентнісний. Основними критеріями готовності педагогів до організації ГАШ є сформованість спеціальної професійної спрямованості, комунікативних, творчих, інформаційних, саморегулятивних та оцінних компетенцій, спеціальних знань і вмінь співпрацювати із громадою та трансформувати школу у громадсько-активну. Результатом підготовки повинна бути готовність педагогічних працівників до організації й розбудови ГАШ, гармонійного поєднання моделі ГАШ з моделлю «Школи сприяння здоров'ю», школи, в якій функціонує дієве учнівське самоврядування, тощо.

Навчальна програма проблемно-тематичних курсів «Організація та розбудова громадсько-активної школи як осередка розвитку громади» укладена з метою вдосконалення професійних знань і вмінь педагогічних працівників про проблеми організації ГАШ, діяльність яких передбачає участь громади у процесах управління школою, надання шкільних ресурсів для забезпечення потреб спільноти, допомогу та безпосередню участь у визначенні потреб громади та реалізації програм, спрямованих на вирішення цих проблем.

Навчанням на курсах було охоплено 33 педагогічні працівники з різних загальноосвітніх навчальних закладів області. Результати вихідного діагностування показали, що проведені курси виправдали сподівання 85,4 % слухачів, частково – 14,6 %. Найбільше слухачам імпонували такі форми навчання: тренінги (100 %), практичні заняття (83,4 %), педагогічна практика (12 %), моделювання (15 %), лекції (11 %). Найцікавішими слухачі визначили такі теми навчальних занять: «Особливості фандрайзингу ГАШ», «Розробка проектів ГАШ», «Моніторинг розвитку ГАШ», «Партнерство та основні кроки до його налагодження», «Волонтерство як компонент створення моделі ГАШ», «Керівник ГАШ: особливості управлінських компетенцій та нові ролі керівника ГАШ».

Слухачі відзначили, що під час проходження курсів вони «...змінити бачення розвитку школи, набули нові знання та вміння, навчилися проводити тренінги, планувати та розробляти проекти, зрозуміли суть понять «партнерство», «волонтерство», «демократизація», «проектний менеджмент» тощо».

Практика показує, що, підготовка педагогічних працівників до розбудови ГАШ може бути ефективною лише за умови поєднання навчання в курсовий і міжкурсовий періоди. Означене зумовлюється тим фактором, що до розбудови ГАШ треба готувати команду творчо працюючих однодумців у складі не менше трьох осіб з одного закладу освіти. Проте вони в більшості випадків одночасно не можуть проходити двотижневі чи чотирихтижневі курси підвищення кваліфікації. Тому ефективним

уважаємо навчання команд у формі проведення системи дводенних тренінгів, а під час проведення курсів підвищення фахової кваліфікації готувати тих педагогічних працівників, які поступово поповнюватимуть склад команд у різних ГАШ.

З метою вдосконалення професійних знань і вмінь педагогічних працівників про проблеми організації ГАШ, діяльність яких передбачає участь громади у процесах управління школою, надання шкільних ресурсів для забезпечення потреб спільноти, допомогу й безпосередню участь у визначенні потреб громади та реалізації програм, спрямованих на вирішення цих проблем в області організовано діяльність обласних опорних закладів освіти (ООЗО) та шкіл передового педагогічного досвіду (ОШППД). Робота таких закладів організується на три роки. Слухачам, які постійно працюють на базі ООЗО (чотири рази на рік) і виконують програму теоретичного (три дні) та діагностико-аналітичного (один день) модулів на базі академії, таке навчання зараховується як курси підвищення кваліфікації й видається відповідне посвідчення. Керівник ООЗО щорічно планує роботу та звітується про результати своєї діяльності на засіданнях науково-методичної ради академії.

За такою моделлю була організована робота обласного опорного закладу освіти на тему проблеми «Організація та розбудова громадсько-активної школи як осередка розвитку громади» на 2010–2013 роки. Такий статус було надано Тетерівській гімназії Бородянського району – пілотній громадсько-активній школі, команда якої мала надзвичайно цінний досвід роботи для поширення на Київщині.

Діяльність Тетерівської гімназії повністю відповідає моделі громадсько-активної школи, відкритої для надання академічних, розважальних, оздоровчих, соціальних послуг і програм, підготовки до професійної діяльності людей усіх вікових категорій.

Демократизація реалізується через навчальну та управлінську діяльність, виховний процес. Демократизація управління навчально-виховним процесом спрямована на забезпечення змісту організаційно-педагогічної й методичної роботи з учителями, учнями та батьківською громадськістю. Адміністрація закладу освіти й педагогічний колектив працюють над переорієнтацією традиційного навчального процесу на інноваційні методи шляхом залучення вчителів та учнів, членів громади до активної діяльності: оволодіння дослідницькими методами, педагогічною прогностикою, засобами передбачення результатів педагогічного впливу, проектування розвитку особистості вихованців. Такий підхід до розв'язання проблеми допомагає опанувати інформаційні технології, позбутись рецептурної педагогіки, рутинності, банальності. Основні напрями діяльності педагогічного колективу у виховній роботі спрямовані на співпрацю з батьками, місцевою громадою та органами дитячого самоврядування. Така система передбачає всебічний розвиток усіх учасників навчально-виховного процесу.

Пріоритетним напрямом роботи школи є волонтерство. До діяльності закладу залучені люди, які на добровільній основі ведуть заняття у клубах, залучаються до

проведення акцій, реалізації проектів ГАШ. За рахунок спрямованості ресурсів школи на розвиток громади, самоврядування, співпраці із громадською організацією батьків, упровадження традицій і практик громадянської активності успішно розвивається партнерство школи та громади. Головні завдання гімназії-ГАШ: розробка нових педагогічних ідей і підходів до навчально-виховного процесу, у центрі яких особистість дитини з її потребами, інтересами, життєвими проблемами; запровадження програми інноваційного розвитку та модернізації навчально-виховного процесу, виходячи з альтернативної характеристики принципів роботи громадсько-активної школи; створення умов для покращення морально-естетичного, фізичного виховання, реалізації інтелектуально-творчого потенціалу учнів і членів громади.

Виконання поставлених завдань сприяє накопиченню та розвитку життєвого досвіду всіх учасників навчально-виховного процесу, активному залученню молоді до реалізації соціальних проектів: «Здорова сім'я – здорова нація», «Селище – наш дім, ми господарі в нім», «Несімо радість людям», «Соціальні потреби громади», «Музей «Перлини малої батьківщини». Як результат – модернізація виховного процесу гімназії, заснування та функціонування благодійної організації батьків «Гімназія».

У рамках роботи ООЗО на базі Тетерівської гімназії проведені заходи: семінари-практикуми «Громадсько-активна школа – кроки до дій», «Поширення та вдосконалення моделі громадсько-активної школи як осередка розвитку громади»; навчальні тренінги розробки проектів програми «Школа як осередок розвитку громади»; консультування в питаннях організації діяльності ГАШ в умовах закладу.

З метою продовження такої діяльності, забезпечення її довгострокової життєздатності та подальшого якісного вдосконалення роботи громадсько-активних шкіл на період 2016–2018 років на Київщині організовано діяльність обласного опорного закладу освіти (далі – ООЗО) на тему проблеми «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» на базі Борівського НВО «ЗОШ І–ІІ ступенів – ДНЗ» Макарівського району.

Дана школа є передовим навчальним закладом в організації освітнього процесу у вибраній проблемі, апробації та впровадженні інноваційних технологій, розробці науково-методичного та навчально-методичного забезпечення реалізації педагогічних ідей (культурно-освітніх ініціатив), базою для підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Діяльність Борівського НВО «ЗОШ І–ІІ ступенів-дитячий садок» базуватиметься на науковому аналізі сучасної педагогічної теорії та практики, яка відповідає загальним тенденціям, цілям, напрямам і перспективам розвитку національної та регіональної системи освіти.

Навчальні заняття та тренінги, організовані в рамках діяльності ООЗО, допоможуть слухачам (директорам шкіл, заступникам з навчально-виховної роботи, учителям-предметникам тощо) здобути необхідний обсяг знань, що дасть можли-

вість співпрацювати із громадою в різних напрямках: лідерство, партнерство, волонтерство, інклюзія, робота з батьками тощо.

Борівська школа є центральним ресурсним центром у місцевій громаді, пропонує їй певні послуги, які визначені відповідно до потреб мешканців. Так, надається підтримка членам громади та створюються можливості для навчання дорослих. Школа самостійно впроваджує послуги та залучає до їх реалізації інші установи на території школи або громади.

Для реалізації мети ООЗО заплановано такі завдання:

- продовжити співпрацю з КВНЗКОР «Академія неперервної освіти» та ВФ «Крок за кроком» для забезпечення якісного фахового супроводу діяльності ООЗО;
- проводити інформаційно-просвітницьку діяльність серед слухачів з метою сприяння розвитку громадсько-активних шкіл області;
- проводити навчально-практичні заняття, тренінги та майстер-класи;
- удосконалювати рівень знань і навичок колективів громадсько-активних шкіл і працівників місцевих органів влади в питаннях стратегічного планування й розробки місцевих програм і проектів розвитку ГАШ;
- надавати підтримку, стимулювати ініціативи, які пропонують громадсько-активні школи на місцях;
- поширювати інформацію й навчально-методичні матеріали через онлайн-базу даних ГАШ та інші інформаційні ресурси організацій-партнерів, а також ЗМІ;
- узагальнити матеріали роботи ООЗО та підготувати методичні рекомендації.

Досвід роботи Борівського НВО «ЗОШ І–ІІІ ступенів – ДНЗ» узагальнено та презентовано на засіданні науково-методичної ради академії. Методичні матеріали «Створення і реалізація громадсько-орієнтованих програм на базі Борівського НВО «ЗОШ І–ІІІ ступенів – дитячий садок» – громадсько-активної школи» затверджено науково-методичною радою академії, занесено в Анотований каталог і представлено на обласній виставці «Освіта Київщини: творчі здобутки, перспективні педагогічні ідеї та технології».

У міжкурсовий період на базі академії функціонують постійно діючі консультаційні пункти з питань створення та діяльності громадсько-активних шкіл, проводяться навчальні тренінги, семінари-практикуми, засідання «круглих столів», презентації, конференції регіонального та всеукраїнського рівнів, зустрічі, обмін делегаціями, конкурси на кращі соціальні проекти.

До розбудови ГАШ треба готувати команду творчо працюючих однодумців у складі не менше трьох осіб з одного закладу освіти. Проте педагогічні працівники в більшості випадків одночасно не можуть проходити дво- чи чотирьохтижневі курси підвищення кваліфікації. Тому ефективним вважаємо навчання команд у формі проведення триденних тренінгів на базі окремих районів, а під час проведення курсів доцільно готувати педагогічних працівників, які поступово поповнюватимуть склад команд у різних ГАШ. Таке навчання було проведено у трьох районах області: Богуславському, Бориспільському, Володарському.

В обласну мережу громадсько-активних шкіл включено 32 заклади освіти. Серед них ефективно працюють такі заклади освіти: Тетерівська гімназія Бородянського району, Бородянська спеціалізована загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 2, Лютизька загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів Вишгородського району, Новоолександрівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів – дитячий садок» Згурівського району, Розкішнянська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів, НВК № 1 «ЗОШ І–ІІІ ступенів – ДНЗ» Ставищенського району, Ставищенський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів – педагогічний ліцей» № 1, Дзвеняцьке навчально-виховне об'єднання «Загальноосвітня школа І–ІІ ступенів – дитячий садок» Тетіївського району, Ново-сілківська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів Макарівського району, Борівське навчально-виховне об'єднання «Загальноосвітня школа І–ІІ ступенів – дитячий садок» Макарівського району, Гнідинська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів імені Петра Яцика Бориспільського району.

Ефективність організованої міжсекторальної взаємодії суб'єктів розвитку ГАШ на Київщині підтверджується й тим, що в області відбувається перетворення на про-світницькі й культурні громадські центри не тільки окремих шкіл, а й закладів освіти району в цілому. Таку діяльність організовано зокрема в Бориспільському районі.

Так, у районі розроблена та впроваджується «Програма створення та діяльності шкіл сприянню розвитку громад – громадсько-активних шкіл (ГАС) Бориспільського району Київської області на 2013–2018 роки», яку затверджено рішенням сесії Бориспільської районної ради від 4.7.2013 року. Програмою передбачено підготовку педагогічних колективів району до ефективної роботи із громадою, ініціювання соціальних проектів, спрямованих на здійснення змін у школах з метою задоволення потреб школи та громади. формування культури членів громади, організації превентивного виховання, упровадження у практику соціально-педагогічної роботи інтерактивних, ігрових, інформаційно-комунікаційних, здоров'язбережувальних технологій і розвиток партнерських стосунків між школами та місцевими громадами. Реалізацію програми розраховано на 5 років. У районі є 20 загальноосвітніх навчальних закладів. Сьогодні вже 9 з них активно включились у процес трансформації шкіл у громадсько-активні.

З метою формування якісного партнерства для реалізації цілей і вдосконалення системи роботи з розвитку громадсько-активних шкіл області академією налагоджено співпрацю із Всеукраїнською програмою освіти для демократичного громадянства в Україні «Демократична школа» (Міністерство освіти і науки України та Рада Європи) й україно-швейцарським проектом «Розвиток громадянських компетентностей в Україні» (Комітет Міністрів Ради Європи та Уряд Швейцарської Конфедерації).

Громадсько-активні школи Київщини активно працюють над якісним удосконаленням діяльності в напрямі громадсько-орієнтованої освіти, розвитком місцевої громади, об'єднанням спільних зусиль для процвітання її жителів, усвідомлення необхідності налагодження партнерських відносин школи та громади для вирішення проблем, забезпеченням потреб і досягнення спільної мети.

Конкретні кроки вирішення таких актуальних завдань презентували команди громадсько-активних шкіл, учасники реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади». У рамках реалізації програми чотири проектні школи підготували та реалізували дієві ініціативи:

- громадський проект «Ушануймо героїв» (керівник Прядко Любов Василівна, заступник директора школи з виховної роботи Гнідинської ЗОШ І–ІІІ ступенів імені Петра Яцика Бориспільського району);
- освітній проект «Центр педагогічної освіти для батьків» (керівник Карпенко Оксана Олегівна, заступник директора школи з виховної роботи Розкішлянської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Ставищенського району);
- навчальний проект «З комп'ютером «на ти» (керівник Карпенко Наталія Олексіївна, педагог-організатор Ставищенського навчально-виховного комплексу «загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів – педагогічний ліцей»);
- проект «Дружна родина, здорова дитина – міцна громада» (керівник Коваленко Наталя Миколаївна, директор Новосілівської ЗОШ І–ІІІ ступенів Макарівського району).

Курси, тренінги, «круглі столи», презентація успішних практик, обмін досвідом, партнерські візити, дружні зустрічі, майстер-класи надихають команди ГАШ на творчість, активну діяльність, подальший розвиток, презентацію та поширення своїх напрацювань.

**Поетичні рядки директора Гнідинської громадсько-активної школи
Ніни Григорівни Кудько
про громадсько-активні школи Ставищенщини**

*Якби не ГАШ, коли б ще так співпало,
Щоб ми в Ставищі побували.
Тут історія правічна і нова,
Звідси в педагогіку Осадчого слова.
Школа № 1. Це щось сьогодні незбагненне –
Скільки інформації для мене,
Інновації, і спорт, і гаражі...
Не спинаються дівчата на межі.
З комп'ютером «на ти» проект
Відчув потребу – це вже не секрет.
А партнерів не встигала я лічити!
Адміністрація уміє з багатьма дружити.
Фандрайзинг конкретно тут діє,
Дає підтримку, силу і надію.
Видно, керівництво району
Не оминає вашого дому.
Очільник кожний зрозумів:
Майбутнє нації в руках таких учителів.
Таке українське, утішне
На Ставищенщині село Розкішна.
І школа, що 120 років має.
Малиново дзвоник тут лунає.
Храм науки, ГАШ, учителі-трудяги
І філософ педагогіки – Тропотяга.
13 років крок за кроком
Для всієї області уроки.
Чотири етапи – яка це робота.
Та в Розкішній творити її не проти!
Захопливо, – тут ніде правди діти.
Ви отут – це скарб для всього світу.
Оксана Олегівна – тренер-диво.
Віримо від ГАШ вона щаслива.
І Отто Бісмарка я прочитала:
«Війни виграють не генерали,
А парафіяльні священники і вчителі».
Така в нас місія на цій землі!*

Реалізовані проекти громадсько-активних шкіл Київщини

Проект «Дружна родина, здорова дитина – міцна громада» Новосілівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Макарівської районної ради

Новосілівська загальноосвітня школа I-III ступенів Макарівського району Київської області

08070, вул. Центральна, 2, с. Новосілки
Макарівського району Київської області.
Тел.: (045-78) 5-23-40.
Електронна пошта: novosilky-mak@i.ua.
Сайт школи: www.novosilky-school.edukit.kiev.ua.
Директор: Коваленко Наталя Миколаївна.

У діяльності Новосілівської громадсько-активної школи значну роль відіграють родини, дошкільні навчальні заклади, громадськість. І, як показує досвід, лише тоді буде позитивний результат, коли всі ці ланки тісно співпрацюють. Наша школа, як осередок розвитку громади, підтримує тісний зв'язок з місцевим самоврядуванням, партнерами, волонтерами та спонсорами, що допомагають організовувати навчально-виховний процес та активно беруть участь у розвитку сільської громади. У селі створена громадська організація українського козацтва, яка є наставником учнівського самоврядування «Шкільне козацьке товариство імені Івана Мазепи» (ШКТ). Робота цих товариств базується на засадах національно-патріотичного виховання молоді в дусі традицій і звичаїв українського козацтва. На базі школи функціонують музеї історії села та декоративно-прикладного мистецтва. Реалізовано ряд проектів пошукової роботи та відновлення національних традицій свого народу, зібрані унікальні матеріали та експонати про відомих жителів села, зроблено вагомий внесок у видання історичного роману письменника-земляка П. П. Сиченка.

Діючи спільними зусиллями, реалізуємо цікаві проекти: «Наступність у роботі дитячого садка і школи», «Зв'язок поколінь», «Гармонія інтелекту, здоров'я і краси», «Відновлення національних традицій», «Видатні постаті рідного краю» та багато інших.

Проект «Зв'язок поколінь» реалізується через акції «Весняний тиждень добра», «Шануємо ветеранів», «Дні пам'яті», «Благодійний ярмарок» та ін.

На базі школи організовано дослідно-експериментальну роботу з упровадження в навчальний процес медико-педагогічного проекту «Гармонія інтелекту і

здоров'я «ПіснеЗнайка» у школі I ступеня». У період 2010–2014 років школа була обласним опорним закладом освіти.

Створено спортивно-танцювальний колектив «Лелеченьки», який постійно здобуває призові місця на конкурсах і фестивалях України й навіть за її межами.

Пишаємось результатами успішної співпраці між школою, учнями, батьками, представниками місцевої громади, місцевими управліннями освіти, місцевими органами влади:

2005 рік. Для відкриття спортивного профілю спільними зусиллями Новосілівської сільської ради, приватних підприємців, відділу освіти, батьків, спонсорів, волонтерів зроблено капітальний ремонт спортивного залу, облаштовано тренажерний зал, придбано спортінвентар.

2006 рік. За підтримки МГО «Українське козацтво», Новосілівської сільської ради створено осередок Українського козацтва. Розроблено модель учнівського самоврядування «Шкільне козацьке товариство».

2008 рік. Спільно із Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація ветеранів-підводників» на всеукраїнському рівні проведено заходи з нагоди відзначення 100-ї річниці із Дня народження Героя Радянського Союзу контр-адмірала І. Х. Кучеренка.

2011 рік. Спільно із творчим клубом «Пошук» Макарівського ЦТДЮ, відділом культури й туризму Макарівської райдержадміністрації, відділом освіти Макарівської райдержадміністрації, ансамблем українського фольклору «Калиновий Кут», Новосілівським жіночим ансамблем «Журавка», спортивно-танцювальним ансамблем «Лелеченьки» та за підтримки депутата районної ради Плотницького О. П. провели ряд заходів із відзначення 90-ї річниці із дня народження видатного письменника-земляка Володимира Малика (В. К. Сиченка).

2011 рік. За сприяння Академії розвитку освіти, відділу освіти Макарівської районної державної адміністрації та за підтримки Новосілівської сільської ради презентовано досвід роботи школи в рамках реалізації проекту «Створення розвитку освіти для демократичного громадянства в Україні».

2014 рік. Завдяки спільній роботі адміністрації школи, ради ГАШ, батьківського комітету, волонтерів, спонсорів проведено капітальний ремонт шкільних туалетів.

2015 рік. Стали учасниками проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади», увійшли у число дванадцяти ГАШ України (чотирьох ГАШ Київської області).

У лютому 2015 року ініціативною групою школи та членами громади проведено моніторинг якості діяльності громадсько-активної школи з використанням міжнародних стандартів оцінювання якості діяльності ГАШ. Серед пріоритетів розвитку визначено стандарт «Послуги». Також у результаті соціологічного опитування жителів села виявлено потребу в підвищенні якості роботи з розвит-

ку місцевої громади, створенні належних умов для надання таких послуг на базі школи.

Опитування громади виявило потребу у створенні умов, сприятливих для функціонування спортзалу як центру оздоровчої, профілактично-лікувальної, просвітницької роботи для учнів, учителів школи, жителів села.

Шкільний спортивний зал – єдине окреме приміщення у школі (у будинку культури такого немає, та й на території села також), яке постійно використовується як центр культурно-масової роботи.

У 2005 році силами батьків, громади, волонтерів і спонсорів вдалося здійснити частковий ремонт, придбати спортивне обладнання, матеріали для оформлення сцени під час проведення заходів. Однак стан спортивного залу не дозволяв використовувати його в холодну пору року, коли сільська громада найменш зайнята.

Це стало початком підготовки та реалізації проекту **«Дружна родина, здорова дитина – міцна громада»**.

Метою проекту визначено створення в навчальному закладі умови для роботи клубів за інтересами як засобу гармонійного розвитку учнівської молоді й Новосілівської сільської громади та громад сіл Мостище, Яблунівка, Чорногородка, Ясногородка.

Цілі проекту:

- Створення клубів за інтересами:
 - комп'ютерний клуб «Flash»;
 - спортивні клуби для дітей і дорослих;
 - клуб майстрів «Умілі ручки»;
 - клуб турботливих батьків.
- Об'єднання зусиль школи, активу громадсько-активних шкіл для гармонійного розвитку громади спільно з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та громадами сіл Мостище, Яблунівка, Чорногородка, Ясногородка;
- Проведення агітаційно-просвітницької роботи серед громадськості з підтримки фізичної культури в сільській місцевості, сприяння при проведенні різноманітних масових заходів;
- Висвітлення в засобах масової інформації, інформаційному віснику ГАШ, на сайті школи та в соціальних мережах результатів реалізації проекту.

Цільовими групами проекту стали учні школи, студентська молодь, педагогічний персонал школи та інших шкіл району, місцеві жителі та громади сіл Мостище, Яблунівка, Чорногородка, Ясногородка.

Загальний бюджет проекту – 60 тис. грн, у тому числі: грант конкурсу – 30 тис. грн, кошти громади – 30 тис. грн.

До реалізації проекту було долучено організації-партнери, які стали його співвиконавцями:

- Новосілівська ЗОШ I–III ступенів;
- Макарівська районна рада та райдержадміністрація;
- відділ освіти Макарівської районної державної адміністрації;
- районний методичний кабінет;
- Міжнародний інноваційний центр гармонійного розвитку людини;
- громади сіл Новосілки, Мостище, Яблунівка, Чорногородка, Ясногородка;
- приватне підприємство «Оганесян»;
- сільське фермерське господарство «Плай»;
- приватний підприємець Михайло Малишев;
- приватний підприємець Олександр Малишев.

Створення в установах освіти умов для збереження та зміцнення здоров'я дітей і членів громади є одним із пріоритетних напрямів діяльності, що зазначено у «Програмі розвитку громадсько-активної Новосілівської ЗОШ I–III ступенів на 2014–2019 роки», яка у свою чергу корелюється із пріоритетами зміцнення здоров'я, зафіксованими у програмі розвитку освіти Київської області та стратегії розвитку Київської області до 2020 року:

Стратегічна мета 2. Висока якість життя людини.

Операційна мета 2.2. Підготовка населення до життя та діяльності в умовах економіки, що змінюється.

2.2.1. Розбудова системи «освіта впродовж життя».

Операційна мета 2.3. Забезпечення здорового способу життя людини.

2.3.1. Формування стійкого неприйняття громадою куріння, уживання наркотиків та алкоголю серед молоді, формування умов і пропаганда здорового способу життя людини.

Основні кроки реалізації проекту «Дружна родина, здорова дитина – міцна громада».

Як результат, **на I етапі «Мобілізація громади»** протягом березня-квітня 2015 року було здійснено такі заходи:

- організовано інформування громади та органів місцевої влади про проблеми проекту та шляхи їх вирішення;
- проведено анкетування серед членів громади, громадські слухання, загальні збори колективу про обговорення участі в реалізації запропонованих заходів проекту, внесків сторін, відповідальності кожної сторони (школи, громади, органів влади);
- розглянуто питання на нараді, організованій директором навчального закладу;
- проведено засідання ради школи та батьківського комітету;
- створено робочу групу для підготовки та здійснення постійного контролю над ходом реалізації заходів, передбачених проектом.

На II етапі «Створення клубів за інтересами» протягом травня-грудня 2015 року організовано роботу клубів: комп'ютерного «Flash», спортивного для дітей і дорослих, майстрів «Умілі ручки», турботливих батьків.

Зокрема було здійснено:

- випуск інформаційного вісника ГАШ, створення відеотеки «Сторінками життя ГАШ», розробку занять комп'ютерної грамоти жителів громади; надання комп'ютерних послуг населенню (випускні альбоми, копіювання, друк фотографій та ін.) – у рамках роботи комп'ютерного клубу «Flash»;
- залучено волонтерів для організації роботи секцій різних видів спорту та спортивних танців для школярів у позаурочний час, розробку занять оздоровчою гімнастикою та волейболом для дорослих, реконструкцію спортивного залу – у рамках роботи спортивного клубу для дітей і дорослих;

- проведено презентаційні майстер-класи та підготовку необхідних матеріалів (папір офісний, двосторонній кольоровий папір, гофрований папір, клей, атласні стрічки, термоклеєвий пістолет, ножиці, фігурні ножиці для паперу, фігурні дироколи, набори для квілінгу, набори для вишивання, бісер), залучення умільців громади, організація творчої виставки робіт (місце проведення – спортзал школи), проведення благодійного ярмарку – у рамках діяльності клубу майстрів «Умілі ручки»;
- укладено угоди з Міжнародним центром гармонійного розвитку людини, школа стала членом Всеукраїнської батьківської спілки;
- здійснено реконструкцію спортивного залу відповідно до санітарно-епідеміологічних норм, придбано необхідне обладнання й матеріали для організації та проведення занять клубів за інтересами згідно з бюджетом проекту;

- створено клуби за інтересами;
- розроблено програми роботи клубів за інтересами;
- відновлено роботу двох груп спортивно-танцювального колективу «Лелеченьки» (хореограф-волонтер Романюк Наталія);
- створено групу занять фітнесом для дорослих (тренер-волонтер Фазлєєва Антоніна);
- створено юніорську футбольну команду (тренер Макарівської районної ДЮСШ Сергій Пасько);
- створено групу для занять боротьбою Тхеквондо (тренер обласної федерації Тхеквондо, волонтер Пипоть Ірина);
- відновлено заняття сільської молодіжної команди з волейболу (громадський інструктор Ярослав Романенко);
- організовано щомісячний випуск інформаційного вісника ГАШ «Чайка»;
- створено відеотеку «Сторінками життя ГАШ»;

Протягом усього періоду реалізації III етапу «Інформаційна кампанія та підсумки» (березень-грудень 2015 року) було здійснено:

- висвітлення ходу реалізації проекту та його підсумків у районній газеті «Макарівські вісті» та на веб-сторінці школи, в інформаційному віснику ГАШ;
- проведення свята відкриття спортивного залу із запрошенням усіх причетних сторін і громади села;
- громадська оцінка (анкетування) якості реалізації проекту учнями, педагогами, мешканцями громади;
- звіт директора школи та команди проекту перед громадою, батьківським та учнівським активом (виставки робіт, участь у конкурсах, загальноосвітні заходи);
- поширення набутого досвіду серед педагогічних колективів Київщини (узагальнено досвід роботи на тему «Гармонійний розвиток учнівської молоді та сільської громади шляхом створення матеріальної бази для фізичного, естетичного та психічного розвитку засобами роботи клубів за інтересами Новосілівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Макарівського району Київської області»);
- результати реалізації проекту широко висвітлені в сільській громаді, у районі та в межах країни; презентовано роботу у віснику ГАШ «Чайка»;
- підготовлено спортзал до надання спортивно-оздоровчих та естетичних послуг;
- виявлено умільців серед громади;
- проведено презентаційні майстер-класи, благодійні ярмарки, зустрічі.

Наша школа та громадськість очікують довготривалих результатів реалізації **проекту «Дружна родина, здорова дитина – міцна громада»**, а саме: підвищення рівня охоплення заняттям фізичною культурою і спортом учнівської, студентської молоді та громадськості села; запровадження доступних, якісних і різноманітних форм роботи та спортивних послуг для різних верств сільського населення; діяльність клубів за інтересами; надання послуг родинам при вирішенні соціальних проблем через діяльність «Клубу турботливих батьків»; розв'язання проблем дитячої бездоглядності, профілактики підліткової злочинності, шкідливих звичок, зайнятості молоді в позаурочний час; поширення досвіду ГАШ через поповнення відеотеки «Сторінками життя ГАШ».

Крок за кроком, сходинок за сходиною наближаємось до мети – зробити життя кращим, цікавим і багатограним. Бо, як каже мудре народне прислів'я: «Тому роду не буде переводу, де люди милують згоду». Тільки спільними зусиллями, відповідальністю, чуйністю один до одного можна вирішувати найважчі, найскладніші завдання. І найголовніше з них – виховати здорового, дієвого громадянина сучасного світу.

Слово громади:

«Школа – це справжній соціокультурний центр громади с. Новосілки. Творчі учні й педагоги вміло поєднують навчальний процес і розвиток громади. Школа є надійним партнером громади, завжди підтримує та ініціює акції задля розвитку громади. Приємно відзначити, що як і молодь, так і старше покоління завжди є бажаними гостями у стінах рідної школи. Новий проект іще раз підтвердив, що громадсько-активна Новосілівська школа була, є й буде осередком розвитку громади»

Сільський голова с. Новосілки О. М. Кяниця

«Дуже приємно заходити у приміщення рідної Новосілівської школи. У сьогоднішній нелегкий час школа намагається залучати до свого життя жителів села, підприємців, депутатів. Я як депутат районної ради відчуваю, що є бажаним гостем на всіх шкільних заходах. У цьому році ми спільними зусиллями здійснили реконструкцію спортивного залу й у планах ще багато ідей. Упевнений, що лише спільними зусиллями ми розбудуємо і модернізуємо нашу школу. Я вже багато років є членом ради школи, і до моєї думки прислухаються»

Депутат Макарівської районної ради О. П. Плотницький

«Після реконструкції спортивного залу у школі протягом усього року молодь села Новосілки мала можливість відвідувати тренажерний зал, займатись волейболом у спортивному залі, користуватися спортивним майданчиком. Молодь села дуже вдячна директору школи Коваленко Наталі Миколаївні за надану можливість займатися спортом»

Представник молоді с. Новосілки Лазебник Сергій

«Я вважаю, що школа й садок – це найперші наші партнери, адже ми робимо спільну справу. Ми та наші вихованці є частими гостями у школі. А працівники та учні школи часто відвідують наш ДНЗ: учні показують вистави для дітей, учителі проводять різні майстер-класи для вихователів, навчають комп'ютерної грамоти. А ще допомагають нам зберегти нашу історію для нащадків – знімаючи на відео наші різноманітні заходи та створюють для нас відеоролики. Я рада, що у нас є такі партнери!»

Завідуюча ДНЗ «Берізка» О. С. Спасюк

«У сучасних умовах школа не може існувати окремо від громади. Вона є осередком усього суспільного життя. Працюючи у школі, змушений звертатись по допомогу не тільки до адміністрації, а й до батьків, які є активними представниками громадського життя. Будучи активним жителем села, також звертаюся зі своїми потребами до школи.

У такій співпраці народжується почуття спільності, де кожний чітко усвідомлює, що нам ніхто нічого не зробить, крім нас самих. Кожний член громади усвідомлює відповідальність за все, що відбувається в селі. У державі народжується нова генерація людей.

Інтереси та проблеми школи на сьогодні стали близькими для громади, а разом з тим зросла відповідальність учасників різних заходів у школі, селі. У такому осередку працювати легко та надійно, адже усвідомлюєш, що твої знання та вміння корисні, ти можеш себе реалізувати як особистість, фахівець. Разом з тим, отримуючи щось нове від оточення, зростаєш і стверджуєшся сам»

Випускник школи, а нині вчитель О. В. Бойко

«Дуже добре, що в нас така школа. Завжди привітні вчителі та виховані учні. Кожне свято у школі – як парад талантів. Спасибі нашій школі за те, що шанують літніх людей, допомагають нам. Дуже добре, що вони надають нам такі послуги, як ксерокс, друк фото. А ще приємно читати їхню шкільну газету «Козацька чайка».

Пенсіонерка Л. М. Кошова

«Громадсько-активна школа – це той осередок, де зростають не лише наші діти. Звісно, завдяки різноманітним гурткам, що пропонують для громади поза навчальним процесом, діти мають змогу розвиватися всебічно, гармонійно. І це – без особливих затрат: не треба кудись їхати, вишукувати спеціалізовані заклади. Мені особливо радісно бачити досягнення свого сина на заняттях, що пропонує школа.

Та, окрім того, нам як батькам теж цікаво відвідувати гуртки, учитися чогось нового, незвичного, урізноманітнювати своє дозвілля, реалізувати свої приховані вміння й таланти. Наприклад, навчитися плести різноманітні корисні вироби з підручних матеріалів чи в наш високотехнологічний вік покращити свої навички роботи з комп'ютером, мережею Інтернет.

Приємно, що в такій школі завжди дослухаються до нашої думки. Ми є активними учасниками життя того закладу, де наші діти проводять більшу частину свого часу. Школа вже не є тією недосяжною структурою, де батьки стоять окремо від життя своїх дітей. Ми можемо вносити свої пропозиції з упевненістю, що кожного почують»

Мама, Марина Лоневська

**Проект «3 комп'ютером на «ти»
Ставищенського навчально-виховного комплексу
«Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів-педагогічний ліцей» № 1
Ставищенської районної ради**

Ставищенський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів – педагогічний ліцей» № 1 Ставищенського району Київської області
09400, вул. Цимбала Сергія, 31,
смт Ставище Ставищенського району
Київської області.
Тел.: (04564) 2-29-61.
Електронна пошта: stavischenvk1@i.ua.
Директор: Борщ Раїса Григорівна.

У Ставищенському навчально-виховному комплексі (НВК) «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів – педагогічний ліцей» № 1 навчаються 437 учнів, з них учнів 167 початкової школи, 149 – учні 5–9-х класів і 121 старшокласник.

Приміщення школи побудоване в 1938 р. У 1991 році заклад реорганізовано у школу-ліцей педагогічного профілю, а в 1999 році – у середній загальноосвітній навчально-виховний комплекс.

У структурі Ставищенського НВК № 1 функціонують: загальноосвітня школа І ступеня, загальноосвітня школа ІІ–ІІІ ступенів, педагогічний ліцей, міжшкільна навчально-виробнича майстерня з підготовки водіїв категорій «В» та «С». У НВК № 1 організовано діяльність учнівського товариства «Шкільний дім» і шкільне наукове товариство «Ерудит». Систему виховної роботи організовано за такими напрямками: «Ерудит», «Краєзнавець», «Перші старти», «Світ захоплень», «Почни із себе».

Навчально-виховний процес у школі забезпечують 56 учителів. 91 відсоток педагогів – це спеціалісти вищої кваліфікаційної категорії, 29 старших учителів, три учителі-методисти й особлива наша гордість – Заслужений учитель України Гейко Катерина Іванівна.

Педагогічний колектив Ставищенського НВК № 1 працює над науково-методичною темою «Розвиток загальнодидактичних знань, умінь і навичок учнів засобами патріотичного виховання».

Старша школа – профільна. Вибрано економічний, філологічний та інформаційно-технологічні профілі навчання.

Школа є постійним учасником районних та обласних конференцій, семінарів, тренінгів, творчих конкурсів і спортивних змагань. За підсумками загальнорайонної гри «Світ дитинства» (травень, 2016) Ставищенський НВК № 1 посів перше місце.

Дослідно-експериментальна робота та інноваційна діяльність у закладі здійснюються за вісьмома напрямками. А із 2014 року педагогічний колектив НВК № 1 долучився до мережі громадсько-активних шкіл і реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади» у Ставищенському районі Київської області.

Інформація про діяльність школи широко висвітлюється в засобах масової інформації: газеті «Сільські обрії», на телеканалі «Грант», на сайтах районного відділу освіти та навчального закладу.

Школа знаходиться в дотаційному районі з високим рівнем безробіття. Селище Ставище є районним центром, в якому працюють дві школи, центр дитячої та юнацької творчості, два дитячі садочки. Громада налічує близько восьми тисяч жителів.

Школою укладено угоди про співпрацю зі Ставищенською селищною радою, громадськими організаціями, установами селища, окремими приватними підприємцями та спільно працюють над реалізацією програми «Хай в кожному свіча палає милосердя й зігріває ближнього теплом».

Ставищенський НВК № 1 – заклад нового типу, що активно займається інноваційною діяльністю.

У рамках програми розвитку системи освіти Ставищенського району Київської області та програми розвитку Ставищенського НВК № 1 розроблено цільові проекти, які є складовими річного плану роботи.

Цільовий проект «Свідомий вибір» реалізується через співпрацю зі Ставищенським районним центром зайнятості. На базі школи двічі на рік проходять планові зустрічі з людьми різних професій у рамках заходу «Ярмарок професій» та зустрічі із представниками вищих навчальних закладів «Моя майбутня професія»; регулярно працівники Ставищенського центру зайнятості проводять профорієнтаційні уроки для учнів старших класів, конкурс дитячого малюнка «Твоє майбутнє у твоїх руках» і профорієнтаційно-мотиваційний КВК «Вибери майбутнє».

Цільовий проект «Виховуємо громадянина» дає можливість сприяти соціалізації учнів, підвищенню їхньої правової культури, попередженню правопорушень і пропагуванню здорового способу життя шляхом співпраці з місцевим відділом поліції, юстиції, спеціалістами центральної районної лікарні (корекційна робота, диспути, лекції, дні правових знань, конкурси, тренінги, зустрічі зі спеціалістами, екскурсії тощо). Особливої уваги заслуговує діяльність клубу «Підліток і закон», де працівники Ставищенського відділення юстиції та центральної районної бібліотеки допомагають учням підвищити рівень правової культури (9-і класи).

Цільовий проект «Україна – моя Батьківщина» розширює знання учнів про минуле рідного краю та України в цілому. Завдяки співпраці із громадськими організаціями «Ставищенське козацтво» й «Сильні духом» діти долучаються до пошукової роботи, а найвищою нагородою за активну участь у діяльності громадської організації є посвячення в козачата та можливість долучитись до творів сучасності, що несуть глибоку ідею духовно-національного відродження.

У співпраці Ставищенської селищної ради, місцевої ради ветеранів, Спілки воїнів-інтернаціоналістів, краєзнавчого музею реалізується **цільовий проект «Ставище – моє рідне селище»**.

На території закладу створено алею Слави випускників Ставищенського НВК № 1.

Відповідно до програми місцевої громади «Турбота» школою розроблено соціальну, пізнавально-розвивальну програму «Хай в кожному свіча палає милосердя й зігріває ближнього теплом», розраховану на 2015–2020 рр. Програма передбачає активну співпрацю зі Ставищенською селищною радою в соціалізації дітей, виховання активного громадянина країни, селища через залучення до конкретних справ місцевої громади.

У 2014 році Ставищенський НВК № 1 став учасником реалізації міжнародного проекту «Школа як осередок розвитку громади», започаткованого Всеукраїнським фондом «Крок за кроком».

При долученні до реалізації міжнародного проекту пріоритетними стали такі завдання:

- вивчення та аналіз потреб місцевої громади, розробка моделі трансформації власної школи у громадсько-активну з урахуванням місцевих умов та особливостей;
- презентація школи як громадсько-активної;
- виховання у школярів громадської активності та відчуття відповідальності, їх підготовка до вирішення проблем, які виникають зараз, і тих, які доведеться вирішувати після закінчення школи.

Використовуючи Міжнародні стандарти якості діяльності громадсько-активних шкіл, ініціативною групою школи, представниками влади та громади було проведено самооцінювання. Найбільш вражаючим було те, наскільки по-різному інтерпретували окремі напрями діяльності та напрацювання школи різні представ-

ники громади. Це свідчило про надзвичайно низький рівень поширення інформації про роботу школи. Недостатньою та несистемною також визначено роботу відповідно до стандартів: «соціальна інклюзія», «волонтерство», «розвиток громади», «послуги».

На досить високому рівні визначено діяльність школи в рамках стандартів «шкільна культура», «залучення батьків», «навчання впродовж усього життя», «партнерство та лідерство».

Ураховуючи результати самооцінювання, було визначено пріоритетні напрями діяльності школи та заплановано ряд заходів, які було включено у програму розвитку школи та відповідний план дій.

В умовах сучасного інформаційного суспільства, що розвивається дуже швидкими темпами, місцевим жителям бракує елементарної комп'ютерної грамотності та обізнаності з подіями, які відбуваються в районі в цілому та навчальних закладах зокрема, а конкретно у Ставищенському НВК № 1.

Одним із пріоритетних напрямів освітнього процесу є комп'ютеризація практично всіх сфер життя. Програма розвитку системи освіти Ставищенського НВК № 1 включає в себе два цільові проекти «Інформаційно-навчальне середовище» та «Медіа-навчальне середовище», що передбачають тісну співпрацю навчального закладу із громадою, Ставищенською селищною радою, спілкою ветеранів, місцевими підприємцями, навчання комп'ютерної грамотності не тільки учнів, а й батьків та інших членів громади, надання безкоштовних освітніх послуг усім зацікавленим.

У рамках реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади» розроблено та Ставищанським НВК № 1 реалізовано **проект «3 комп'ютером на ти»**, метою якого є підвищення рівня комп'ютерної грамотності членів місцевої громади селища Ставище, прилеглих сіл Ставищенського району шляхом організації та проведення занять для чотирьох груп, укомплектованих саме із членів місцевої громади.

Ставище – невелике селище, де практично всі знають один одного, тому й цікаві новини розлітаються дуже швидко. Коли в місцевих ЗМІ та на власному сайті Ставищенський НВК № 1 оголосив про набір слухачів із місцевої громади на безкоштовне навчання комп'ютерної грамотності, охочих пройти курс виявилось дуже багато. До кабінету інтерактивного навчання завітали 24 ставищани, які вважають, що без певних навичок роботи з комп'ютером

вони не можуть повноцінно жити та працювати в нинішньому суспільстві, начиненому різноманітними гаджетами, ПК та іншою комп'ютерною технікою.

Спеціалісти Ставищенського НВК № 1 ґрунтовно підійшли до підготовки та реалізації проекту: придбано сучасні ноутбуки, принтер і необхідні канцтовари; проведено анкетування бажаючих, за результатами якого поетапно сформовано чотири групи бажаючих навчатись комп'ютерної грамотності (усього 24 слухачі: дві групи – початковий рівень підготовки; дві групи – достатній рівень підготовки.).

Навчання здійснювалося за очно-заочною формою на основі програми, затвердженої шкільним методичним об'єднанням учителів інформатики й узгодженої директором школи, яка розрахована на 126 годин теоретичних і практичних занять відповідно до календарно-тематичного планування. На курсах навчались

люди різних вікових категорій, тому, комплектуючи групи, ми враховували не вік, а рід занять: 1-а група – лікарі, учителі; 2-а група – пенсіонери; 3-я група – приватні підприємці; 4-а група – домогосподарки.

Наша співпраця з мешканцями Ставища виявилась ефективною, плідною та корисною, адже громадсько-активна школа ставить перед собою мету не просто надавати освітні послуги учням, а й розвивати громаду, залучати батьків і мешканців до вирішення соціальних та інших проблем, які існують як у школі, так і у громаді. У шкільній книзі звернень громадян є ряд відгуків активних учасників курсів

комп'ютерної грамотності. Ці люди можуть пишатись результатами власної праці, про що свідчать зроблені, зібрані та систематизовані ними матеріали в їхніх індивідуальних електронних папках. По завершенню курсу кожний з учасників навчання отримав посвідчення шкільного зразка про проходження курсів комп'ютерної грамотності на базі Ставищенського НВК № 1.

За результатами навчання приватний підприємець Миколайчук Л. А. заповнює всю податкову звітність самостійно, без допомоги найманого бухгалтера; домогосподарка Гневуш Д. Ю. влаштувалась на роботу у Ставищенське відділення Таращанської газової філії оператором-контролером із занесення даних газових лічильників громадян у спеціальну комп'ютерну програму; Болдовська В. В.,

бухгалтер-пенсіонер Ставищенського ремонтно-транспортного підприємства, нині працює на своєму робочому місці, використовуючи спеціалізовані комп'ютерні програми.

Члени ініціативної групи проекту, педагоги, учасники курсів задоволені спільною роботою, про що свідчать позитивні відгуки у книзі звернень громадян. Школа відчула свою значущість у громаді, усвідомила те, що вона – своєрідний культурно-освітній центр селища Ставище.

На сьогодні маємо чотири звернення від громадян, які в наступному навчальному році бажають навчатись на курсах комп'ютерної грамотності при Ставищенському НВК № 1. У разі комплектації двох груп бажаючих із місцевих жителів ми готові продовжити роботу в даному напрямі. Школа реально відчула зворотний зв'язок, є надія, що ефективна співпраця із громадою продовжиться в майбутньому.

Громадсько-активні школи існують у всьому світі для того, щоб допомогти дітям та їхнім родинам, знайомим використовувати наявні ресурси громади якомога ефективніше. Утілення в життя різноманітних програм показало, що резерви в кожній громаді значні. Будь-яку ідею можна реалізувати, якщо вона є реальною й викликає інтерес у певної частини чи всієї громади. Завжди є активні люди, яких ми мусимо підтримувати, вислуховувати спільні ідеї та реалізувати їх спільними зусиллями.

Загальноосвітня школа в сільському регіоні не тільки є ресурсом для навчання дітей, а й центром активності громадян, які повинні стати агентами суспільних змін.

«Школа – для громади, громада – для школи» – це вже девіз і нашої громадсько-активної школи!

Слово громади:

«Щиро дякую організаторам курсів підвищення комп'ютерної грамотності, керівнику Бойку С. В. за надану можливість навчитися працювати з комп'ютером. Завдяки добре продуманій програмі, особистим старанням викладача групи Сергія Володимировича ми, слухачі курсів, які прийшли з початковим рівнем, навчилися працювати з різними документами, створювати папки, презентації, удосконалили вміння комп'ютерного набору й пошуку в Інтернет-мережі. Уважаю, що таку роботу варто рекламувати і продовжувати надалі, адже вона дає можливість людині, особливо старшого віку, відкрити для себе вікно у світ»

**Похила Зінаїда Олександрівна,
слухач курсів підвищення комп'ютерної грамотності,
учитель-пенсіонер**

«Щиро вдячна всім причетним до організації курсів: дирекції, керівнику Бойку С. В. за можливість опанувати обсяг знань і навичок, необхідних сучасному творчому вчителю в роботі з ІКТ. Вдячна за терпіння, толерантність керівника групи, за вміння індивідуальної роботи з кожним із слухачів. Упевнена, що керівник групи С. В. Бойко заслуговує найщирішої подяки та заохочення до такої роботи в майбутньому»

**Тисячна Людмила Володимирівна,
слухач курсів підвищення комп'ютерної грамотності,
учитель-пенсіонер**

«Щиро дякую всім організаторам курсів підвищення комп'ютерної грамотності, особливо викладачу групи Січкарь Р. П., за можливість навчитися працювати з комп'ютером. Дякуючи старанням Раїси Павлівни, ми навчились набирати текст, створювати таблиці, папки, презентації, працювати з різними документами. Маємо можливість здійснювати пошук в Інтернеті.

Дуже вдячна Раїсі Павлівні за терпіння, взаєморозуміння, за можливість іти в ногу із життям. Усім натхнення, творчих успіхів і злетів»

Лужецька Ольга Олександрівна, пенсіонер

«Дякую Борщ Раїсі Григорівні, Карпенко Наталії Олексіївні за створення та організацію курсів підвищення комп'ютерної грамотності. Учителю інформатики Бойку С. В. велике спасибі за професіоналізм, компетентність, доброзичливість і терпіння по відношенню до курсантів. Бажаю організаторам курсів і вчителям здоров'я, терпіння, оптимізму, успіхів у такій нелегкій, але важливій справі»

Кононюк Людмила Василівна, приватний підприємець

«Вдячні всім організаторам курсів підвищення комп'ютерної грамотності за змістовно проведені заняття. Викладач Січкач Р. П. приклала максимум зусиль для освоєння складного матеріалу. Викладання здійснювалось на високому професійному рівні. Вдячні всім за терпіння та наполегливість у процесі навчання. Набуті знання дають можливість використовувати комп'ютерну техніку в роботі та повсякденному житті. Бажаю всім професійного росту та міцного здоров'я»

***Касянюк Ілля Якович, головний лікар
Ставищенської центральної районної лікарні***

«Велика вдячність усім організаторам курсів підвищення комп'ютерної грамотності, особливо наставнику Бойку С. В., за здобуті знання, за великий професіоналізм, терпіння, вміння передати знання. Отримані знання використовую у своїй професійній діяльності і просто в повсякденному житті. Дуже приємно, що наш Ставищенський НВК № 1 – дійсно громадсько-активна школа, і працюють тут майстри своєї справи.

Бажаю всім міцного здоров'я, нових проектів, міцної матеріальної бази, здійснення задумів»

***Киричук Надія Григорівна, лікар-терапевт
Ставищенської центральної районної лікарні***

**Проект «Центр педагогічної освіти для батьків»
Розкішнянської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів
Ставищенської районної ради**

***Розкішнянська загальноосвітня школа
І–ІІІ ступенів Ставищенського району
Київської області***

*Ставищенський р-н, Київська область,
09440, вул. Галянта Віталія.*

Тел.: (04564) 5-43-75.

Електронна пошта: rascoshnoe-school@i.ua.

Директор: Тропотяга Віктор Іванович.

Свою історію Розкішнянська загальноосвітня школа розпочала ще в далекому 1886 році... Її будівництво тривало довгих десять років і завершилось у 1896 році. Це була земська школа, побудована за кошти графині О. В. Браніцької (Енгельгардт). У школі було 5 класів, де навчались до 150 учнів. Навчання було платним, тому дітям бідняків воно було недоступне.

У 1908 році навчальний заклад був реорганізований у вище початкове училище, що прирівнювалось до дев'ятикласної школи. З 1919 р. школа діяла як семирічна школа. У 1934 р. школа одержала статус середньої. Це була перша в районі середня школа. 1966 рік був знаменним для школи – до 70-річного ювілею навчального закладу було введено в дію добудову школи. З 1967 р. на базі навчального закладу починає працювати шкільне лісництво. У 1991 р. засновано медичний клас. З 1992–2007 рр. введено технологічний профіль. Школа здійснювала підготовку «Трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва (категорії «А»)). Із 2001 по 2007 р. – підготовка «Операторів комп'ютерного набору».

Розкішнянська загальноосвітня школа – це двохповерхова школа із просторими коридорами та світлими класами. Є великий спортивний зал, два комп'ютерних класи, майстерня для роботи по дереву та металу, їдальня, ігрова кімната для учнів початкової школи, кабінет практичного психолога та соціального педагога, кімната «Центр розвитку дитини», бібліотека, стадіон, 24 навчальних кабінети. Педагогічний колектив налічує 23 педагогічних працівники, обслуговуючого персоналу – 13 працівників.

На базі Розкішнянської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів функціонують гуртки: «Умілі руки», гурток вокального співу, секція футболу та баскетболу, шкільне лісництво та ін.

Школа є постійним учасником районних, обласних, всеукраїнських і міжнародних конференцій, семінарів, тренінгів. Інформація про діяльність школи широко висвітлюється в засобах масової інформації: шкільна газета «Шкільний вісник», районна газета «Сільські обрії»; на сайтах ВФ «Крок за кроком» та школи, у соціальній мережі.

Із 2003 року школа працює за програмою «Школа як осередок розвитку громади» ВФ «Крок за кроком» і є ресурсно-тренінговим центром для громадсько-активних шкіл як Ставищенського району, так і України.

У 2015 році в рамках програми школа отримала можливість реалізувати проект «*Центр педагогічної освіти для батьків*».

Навчання й виховання підростаючого покоління є головним завданням школи. Традиційно навчальний заклад виконує свою головну функцію – надає освітні послуги. Проте, відповідно до сучасних запитів, школа може стати освітньо-культурним центром у селі та задовольняти запити громади в різних сферах суспільного буття.

За останні десять років, у період розбудови демократичного суспільства та утвердження гуманістичних принципів співжиття, Розкішнянська загальноосвітня школа об'єктивно перетворилась на центр громадського життя в селі.

Першими дієвими кроками у статусі громадсько-активної школи стали проведення моніторингу серед мешканців села та створення ініціативної групи, яка стала радіою ГАШ. Анкетування та загальношкільні батьківські збори для учнів, батьків, учителів, партнерів дали можливість визначити найсуттєвіші, найболючіші проблеми, які хвилюють громаду, а також бачення їх вирішення. Такими виявилися проблеми здоров'я людей, екологічні проблеми, питання зайнятості молоді, самотність людей похилого віку та інші.

Першими успішно реалізованими проектами були: «Здоров'я», «Турбота», «Ветерани-освітяни – фронтовими дорогами», «Інтернет для всіх», «Затишок», «Молодь дбає про навколишнє середовище», «Рідній школі – наші квіти» тощо.

Кожний із проектів мав чітко визначену мету, завдання, план дій, партнерів, розподіл обов'язків між членами ради. Для їх реалізації було залучено волонтерів, прогнозовано очікувані результати. Першими труднощами, які виникли, були недовіра окремих членів громади, відсутність ініціативи, пасивність окремих членів громади, брак часу та коштів. Проте роботу було продовжено тому, що в моделі громадсько-активної школи закладено ефективну стратегію розвитку, розвиваючи яку, можна досягти позитивного результату.

Усвідомлення того, що школа може стати центром розвитку громади, прийшло не відразу. Згодом громада, спостерігаючи зміни у структурі господарсько-економічних відносин у соціальній сфері сільського середовища, визнала, що пріоритетну роль сільських культурних закладів утрачено. Відповідно, зросло розуміння, що школа залишилась єдиним життєздатним культурно-освітнім закладом

сільської громади, та усвідомлення громадою цінності функціонування школи як центру розвитку громади.

На якісно новому рівні розвитку школи була організована співпраця з партнерами: відносини на взаємовигідних умовах, партнерство, меценатство, визнання успішних членів громади. Діяльність колишніх випускників нашої школи (Пацеля О. В., Джужик Л. П., Осадчий І. В., Смірнова М. М., Ференець О. Б.) і керівників приватних підприємств, сільськогосподарських фермерських господарств (Пацеля В. П., Шандрук М. Г., Курко В. Й.) стала органічною складовою шкільного життя. У такій взаємодії народилось почуття спільноти, де кожний чітко усвідомлює власну відповідальність. Через зміни свідомості кожного члена громади, усвідомлення причетності до життя села, району, держави народжується нова генерація людей.

Наша школа за період участі в реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади» стала дієвим ресурсно-тренінговим центром регіону. На базі школи постійно організуються та проводяться тренінгові заняття для координаторів шкіл району, учителів, старшокласників за програмою «Дебати». Представники школи є постійними учасниками міжнародних, обласних, регіональних конференцій, тренінгів з питань роботи громадсько-активної школи. Інтереси та проблеми школи стали дійсно близькими для громади, зросла відповідальність учасників різних заходів, з'явилися нові партнери, друзі, підвищилася громадська активність учнів.

Найбільшим позитивом для нас, освітян, є те, що учні школи не тільки є активними учасниками співжиття громади села, а й навчилися визначати проблему, бачити її реалізацію через конкретний план дій, що формує їхню громадську активну життєву позицію.

Діяльність Розкішнянської ГАШ тісно пов'язана із завданнями обласних і місцевих програм, зокрема Стратегією розвитку Київської області на період до 2020 року, якою передбачено розбудову системи «Освіта впродовж усього життя» та забезпечення підтримки взаємодії громад з метою вирішення суспільних проблем розвитку. Програмою розвитку системи освіти Ставищенського району на 2015–2017 роки передбачено реалізацію цільових проектів «Громадсько-активні школи — агенти суспільних змін» та «Інформаційно-навчальне середовище системи освіти Ставищенщини».

- В основу стратегії розвитку навчального закладу покладена ідея взаємодії Розкішнянської школи та закладів та установ села й району. Для узгодження інтересів і запитів обох сторін, максимального залучення всіх сфер громадського, економічного життя села для вирішення завдань освіти та науки сформували основні стратегічні напрями діяльності:
- удосконалення механізму управління навчальним закладом для оптимального розвитку й підвищення якості функціонування;

- оновлення педагогічних форм, методів, технологій для забезпечення якості на рівні сучасних стандартів;
- створення, розширення та вдосконалення існуючих профорієнтаційних заходів, співпраця із соціальними службами, державною службою зайнятості, установами соціального захисту населення для оптимізації діяльності закладу;
- забезпечення психолого-педагогічного та медичного супроводу організації життєдіяльності школярів, запровадження системного моніторингу фізичного, психічного та духовного здоров'я дітей;
- формування національної самоідентичності та міжкультурної толерантності з урахуванням внутрішніх міжетнічних, міжрелігійних відносин і перспектив інтеграції українського суспільства в європейський простір;
- аналітичне оцінювання, прогнозування, вибір альтернатив, визначення необхідних ресурсів (матеріально-технічних, фінансових, людських), тактовне операційне планування, яке забезпечить ефективний науково-методичний та організаційний супровід освітнього процесу;
- розробка реальної моделі забезпечення відкритості та доступності освітньої діяльності перед громадськістю.

Якість роботи нашого навчального закладу ми щороку аналізуємо та оцінюємо, керуючись Міжнародними стандартами якості діяльності громадсько-активних шкіл. До участі в самооцінюванні ми залучаємо педагогів школи, активних членів громади, представників органів місцевого самоуправління, учнівського самоврядування, партнерів школи, батьків учнів. Оцінюючи якість діяльності школи, ми визначаємо сильні та слабкі сторони своєї роботи, потреби, що виникають у процесі навчання, якість роботи із громадою, батьками, рівень розвитку та пріоритети майбутніх дій.

За результатами останнього самооцінювання було визначено, що діяльність за стандартами «Навчання впродовж усього життя» та «Послуги» потребує суттєвого доопрацювання та повної переорієнтації. Тому всім батькам і членам нашої громади було запропоновано освітню послугу в питаннях формування й підвищення психолого-педагогічної культури.

Сучасна сім'я несе найбільшу відповідальність за виховання дитини. Саме вона повинна виконувати головне завдання – забезпечувати матеріальні та педагогічні умови для духовного, морального, інтелектуального й фізичного розвитку юного покоління. Конституційним обов'язком батьків є утримання своїх дітей до повноліття. Законом України «Про освіту» на батьків покладена відповідальність за фізичне здоров'я та психічний стан дітей, створення належних умов для розвитку їхніх природних здібностей.

Із сім'ї починається шлях дитини до пізнання світу, свого становлення як особистості, шлях до шкільного навчання й майбутнього життя. Проте не всі батьки готові до виконання своїх найголовніших обов'язків, більшість із них поверхнево розуміють поняття «педагогічна культура батьків». Так виникла ідея створення на базі Розкішнянської загальноосвітньої школи I–III ступенів «*Центру педагогічної освіти для батьків*».

За результатами опитувань батьківської громади було з'ясовано, що значна частина батьків має досить обмежене розуміння свого батьківського призначення. Переважно вони схиляються до такого розуміння хороших батьків, як «бути терпимими до дітей, доброзичливими», «стати прикладом поведінки», «уміти керувати своїми емоціями», «виховувати в дитини почуття доброти, любові до ближнього».

Такі відповіді свідчать про те, що рівень педагогічної культури батьків досить низький, а це відповідно впливає на виховання дітей. Отже, результати анкетування підтверджують необхідність організації навчання батьків у питаннях виховання дітей, їхнього емоційного, морального та духовного розвитку.

Педагогічний колектив навчального закладу відкритий до співпраці з батьками та готовий допомогти знайти відповіді на запитання, які виникають у процесі виховання гіперактивних і замкнених дітей, агресивних, тривожних та обдарованих. Учителі готові допомогти батькам підготувати дитину до школи, допомогти їй безболісно пройти період адаптації, стати справжніми вчителями-друзями, наставниками в навчанні, помічниками в розкритті здібностей і таланту, що допоможуть дітям стати щасливими та вибрати професійне майбутнє. Педагоги школи можуть навчити батьків бути сучасними, орієнтуватись у молодіжних напрямках і рухах, користуватися й орієнтуватись у мережі Інтернет, контролювати відвідування дітьми різних небажаних сайтів тощо.

Реалізацію проекту спрямовано на вирішення дуже актуальної для села проблеми – недостатньої психолого-педагогічної обізнаності батьків зі спілкуванням і вихованням дітей, надання їм допомоги в навчанні, формуванні в дітей навичок здорового способу життя, активної організації їхнього дозвілля, підготовці до успішного самостійного життя.

Кілька років тому з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності батьків, вирішення проблем виховання дітей у сучасних умовах, формування загальнолюдських цінностей, активної життєвої позиції як батьків так і дітей, їхньої національної свідомості ініціативна група школи створила на базі навчального закладу батьківський клуб «Гармонія». Надзвичайно важливим стало питання функціональності сучасного освітнього центру для навчання батьків.

Одним із завдань створення центру стало виділення та обладнання приміщення, створення тренінгового залу, в якому й буде здійснюватись навчання батьків. Обладнати таке приміщення допомогли партнери школи. Завдяки спонсорам у приміщенні вікна були замінені енергозберігаючими. Батьки учнів власними силами зробили якісний ремонт. Придбано також реквізити та матеріали для оформлення кабінету (стенди, кімнатні квіти, відповідна література). Директор приватного підприємства «Розкішнянське» Пацеля В. П., що діє на території села, закупив для приміщення меблі. Партнером школи лісничим Курком В. Й. було подаровано школі комп'ютер, багатофункціональний пристрій для друку, фарбу та копіювальний папір. А програмно-технологічний навчальний комплекс – інтерактивну дошку та проектор для обладнання центру – було придбано за кошти, які виділив ВФ «Крок за кроком».

Сьогодні школа усвідомлює, що мусять залучати до співпраці працівників різних державних установ, громадських організацій, церкви, органів місцевого самоврядування з метою не тільки навчання батьків, а й формування у членів громади почуття відповідальності за справи, які відбуваються в селі. Для реалізації даного проекту творча група залучила волонтерів, благодійні внески, органи місцевого самоврядування.

Проектом передбачалося придбання програмно-технологічного навчального комплексу для здійснення навчання батьків з використанням інтерактивних комунікаційних технологій, Інтернет-ресурсу, проведення інтерактивних занять і занять з елементами тренінгу, забезпечення батьків роздавальним матеріалом.

Наразі центр освіти батьків розкішнянської громади активно працює. Роботу в ньому забезпечують кваліфіковані педагоги: заступник директора з виховної роботи, психолог школи, соціальний педагог, учителі-предметники.

Для проведення навчання творча група з реалізації проекту залучає медичних працівників районної поліклініки, оперуповноважену кримінальної міліції у справах з дітьми районного відділу внутрішніх справ, працівників районної служби зайнятості.

У 2015/16 навчальному році навчання батьків здійснювалося за програмою «Родинна твердиня». Метою програми є формування педагогічної культури батьків, надання допомоги для розпізнання притаманного їм стилю батьківського виховання,

змінити його на більш ефективний і збалансований. У зміст програми входить 9 занять: «Яким є Ваш стиль батьківського виховання?», «Чого найбільше потребує Ваша дитина?», «Як навчити дитину слухати?», «Як підготувати дитину до дорослого життя?», навчання прикладом, «Чим відрізняється дисциплінування від покарання?», «Чи доречний гнів у батьківському вихованні?», «Як подолати марафон?» та ін.

Навчання батьків проходить у формі занять з елементами тренінгу. На кожному занятті використовуються інтерактивні форми роботи: «мозковий штурм», робота в парі, міні-групі, інтерактивна лекція, «відкритий мікрофон», засідання «круглого столу» та родині свята. На завершення кожного заняття батьки отримують пам'ятки від практичного психолога школи.

Пригадуємо, як на першому занятті більшість батьків були лише спостерігачами й тільки окремі включались у роботу, а потім охоче ділилися своїми враженнями: «Дуже цікаво й корисно!», «Виявляється, часто дію неправильно. Тепер знаю, що і як треба змінити», «Обов'язково прийду на наступне заняття».

Мають свої думки про втілення проєкту в життя й ті, хто безпосередньо брав участь у його реалізації: *«Добру справу робимо», «У вас усе вийде, адже з бажанням для дітей стараєтесь», «Яка чудова ідея народилася! Сьогодні починати виховання дітей треба саме із сім'ї. Молодим батькам потрібна суттєва допомога»...*

За результатами підсумкового опитування ми побачили, що батьки відкриті до співпраці зі школою. Кожна зустріч у стінах школи «збагатила знаннями», «дала можливість обмінятися уже набутим досвідом», «вплинула на стиль батьківського виховання», «допомогла усвідомити обов'язки батьків», «допомогла зрозуміти, як можна гнів контролювати, щоб не нашкодити ні дитині, ні собі», «зрозуміти суть поняття «хороші батьки».

Проєкт «Центр педагогічної освіти для батьків» дає можливість не тільки якісно навчати батьків, а й використовувати його ресурси для проведення уроків з використанням програмно-технологічного навчального комплексу, виховних справ, зборів, зустрічей. Це дасть змогу забезпечити навчально-виховний процес інтерактивними формами й методами роботи, сприяти використанню новітніх освітніх технологій.

Педагогічний колектив Розкішнянської ЗОШ І–ІІІ ст. і далі працюватиме над підвищенням психолого-педагогічної компетентності та соціальної активності батьківської громади, навчаючи їх у **«Центрі психолого-педагогічної освіти для батьків»** і над їх залученням до процесу прийняття рішень про якість освіти для їхніх дітей, активну участь у житті школи та громади.

Слово громади:

«Місцева влада має добрі стосунки з Розкішнянською загальноосвітньою школою. Традиційно в селі будь-які громадські дії не проходять без активної участі школи. Педколектив у нас творчий, ініціативний. Ті партнерські відносини, які ми розвиваємо зі школою, вважаю добрими та надійними. Багато добрих і хороших справ робиться педагогічним, учнівським, батьківським колективами. Ми завжди йдемо на зустріч добрим ініціативам школи й підтримуємо в усьому»

Сільський голова Василь Порхун

«Розкішнянська школа – школа мого дитинства, моєї юності. На даний час, будучи підприємцем, співпрацюю з рідною школою. Педагогічний колектив значно оновився з того часу, коли я її закінчив. Мені приємно усвідомлювати значущість моєї школи в житті підрастаючого покоління. Тому та допомога, яку я намагаюсь надати в матеріальному плані (це утримання футбольної секції у школі, оновлення музичної апаратури тощо), не покриває тієї цінності, яку вона мені дала. Я з великим задоволенням і трепетом у серці завжди переступаю поріг рідної школи і бачу щирість і повагу вчителів. Партнерські відносини, які ми розбудовуємо зі школою, це не тільки якісь матеріальні речі, це значно глибше – це ті відносини, які ми формуюмо й які мають позитивний вплив на молодь, це й почуття взаємодопомоги та взаємоповаги та бажання принести користь один одному»

**Випускник Розкішнянської середньої школи,
депутат Київської обласної ради Леонід Джужик**

«Розкішнянська загальноосвітня школа є нашим постійним і добрим партнером. Разом з учнівським і педагогічним колективом ми організуємо та проводимо всі загальношкільні та загальносільські виховні справи та свята. Вони є ініціаторами багатьох заходів у громаді»

Директор сільського будинку культури Світлана Андріященко

«Зі школою ми співпрацюємо давно. Учні школи та вчителі часто допомагають працівникам лісового господарства доглядати за сіянцями та саджанцями лісових культур у питомниках, заготовляють насіння окремих порід дерев для подальшого їх висіву, а також заготовляють корм для зимуючих птахів і тварин. Щороку упорядковують дендрарій і частину території лісництва. А ми, працівники лісового господарства, проводимо з учнями та їхніми батьками профорієнтаційну роботу»

**Лісничий Ставищенського лісового господарства
Білоцерківського держлісгоспу Володимир Курко**

«Наша школа – найкраща. Вона має багату історію, хороші звичаї та традиції, які ми постійно підтримуємо та примножуємо. Життя в нашій школі цікаве і змістовне, за що ми дякуємо нашим наставникам і друзям – учителям»

Члени учнівського самоврядування

Проект «Ушануймо Героїв»
Гнідинської загальноосвітньої школи I–III ступенів імені Петра Яцика
Бориспільської районної ради

**Гнідинська загальноосвітня школа
I–III ступенів імені Петра Яцика
Бориспільського району Київської області**
вул. Заводська, 7-а, с. Гнідин Бориспільсько-
го району Київської області, 08340.
Тел.: (04595) 4-11-43, 4-16-09,
факс: (04595) 4-11-43.
Електронна пошта: gnidynschool@ukr.net.
Директор: Ніна Григорівна Кудько.

Літописні сторінки шкільних буднів і свят датуються ще 1885 роком, коли в хаті сільського священика було відкрито церковно-приходську школу. Пізніше була зведена земська двокласна школа, приміщення якої впродовж кількох десятиліть добудовували, реконструювали... Чотири покоління її випускників-гнідинців чули малинову мелодію шкільного дзвінка.

Пам'ять сільської громади зберігає світлі спомини про Феодосія Максимовича Галатенка, директора передвоєнних і повоєнних років, Галину Степанівну Борисенко, директора нелегких 60–70-х років, Валентину Василівну Стрілько, яка у 80-х роках запровадила у Гнідинській восьмирічній школі уроки народознавства. Про школу заговорили й до неї, як до живого джерела, потяглись педколективи з різних куточків України за досвідом.

1 вересня 1992 року у Гнідині було чудове свято громади – відкриття ново-збудованої середньої школи, якій у 2003 році було присвоєно ім'я відомого діяча та мецената української діаспори в Канаді Петра Яцика.

Педколектив, очільником якого протягом 14-ти років був Заслужений учитель України Василь Іванович Галатенко, дійшов висновку, що тільки глибинні народознавчі корені, народна педагогіка, традиції сімейного виховання можуть стати основою формування справжнього громадянина України. Результатом роботи стала створена в 1996 році адаптована виховна система, яка реалізується через діяльність учнівського об'єднання «ВІЧЕ», що діє й до сьогодні, та принципи музейної педагогіки, покладені в основу роботи шкільних музеїв: етнографічного «Берегиня», музею народної пам'яті, музейної кімнати Павла Чубинського, музейної кімнати Петра Яцика, музею історії школи.

Освоюючи нові освітні технології та зміни культурологічного вектора організаційної діяльності, педагогічний колектив працює над створенням іміджу навчального закладу, формуванням зовнішнього інформаційного поля як відкритої соціально педагогічної системи для членів громади – потенційних замовників і споживачів освітніх послуг.

У школі навчаються 296 учнів, працюють 32 педагоги:

- вищу кваліфікаційну категорію мають 12 учителів;
- педагогічне звання «учитель-методист» – 4 учителів;
- педагогічне звання «старший учитель» – 5 учителів;
- педагогічне звання «Відмінник освіти України» – двоє вчителів;
- 13 учителів – члени Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Г. Шевченка;
- 19 учителів пройшли навчання на програмою «Intel» «Навчання для майбутнього».

Кращі учні навчального закладу отримують щомісячну стипендію імені Івана Хотовича Кравченка (1921–1945), випускника школи 1937 року, Героя Радянського Союзу, та три щорічні стипендії імені Петра Яцика.

У школі діє апробація діагностично-проектуючого комп'ютерного комплексу «Універсал» (автор Киричук В. О.) та «Персонал» (автори Киричук В. О., Смотрін В. О.) на основі програми експериментального педагогічного дослідження «Проектування особистісно-розвивального змісту навчально-виховного процесу інтелектуально обдарованих дітей» при підтримці Інституту обдарованої дитини НАПН України, функціонують 26 оснащених навчальних кабінетів, два спортивних зали, актовий зал, стадіон, два комп'ютерних класи, майстерні, їдальня, психолого-діагностичний консультативний центр «Контакт», мультимедійний центр «Креатив» для впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Навчальний заклад підтримує партнерські зв'язки з: Інститутом історії НАН України, Інститутом етнографії АН України, Українським центром народної культури «Музей Івана Гончара», кафедрою психології ЦІППО АПН України, Християнською місією «Світло на Сході», Всеукраїнським фондом «Крок за кроком».

Основні наші кроки до успіху:

- 9 червня 2009 року за підсумками опитування, яке проводилось Міністерством освіти і науки та Академією педагогічних наук України, обласними та міськими управліннями освіти, Гнідинська школа отримала «Диплом за вагомий внесок у розвиток іміджу освіти і науки України», спеціальний знак «Флагман освіти і науки – 2009».

- 2010 р. – школі надано статус обласного опорного закладу освіти з національно-патріотичним вихованням. Також заклад належить до обласної мережі громадсько-активних шкіл.
- 2012 р. – колектив школи отримав диплом лауреата Міжнародної академії рейтингових технологій і соціології «Золота фортуна» у номінації «За вагомий внесок у справу розбудови України та високий професіоналізм у сфері освіти й виховання».
- 2013 р. – школа отримала диплом Академії педагогічних наук України за активну участь і представлення інноваційних технологій на п'ятій національній виставці «Інноватика в сучасній освіті».
- 2014 р. – подяка відділу освіти Бориспільської РДА за високі показники в номінації «Передовий педагогічний досвід» при рейтинговій оцінці загальноосвітніх навчальних закладів Бориспільського району.
- 2015 р. – подяка відділу освіти Бориспільської РДА за реалізацію громадського проекту «Ушануймо героїв».
- 2015 р. – перемога в реалізації проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» ВФ «Крок за кроком».
- 2014–2016 рр. – Подяка голови правління Всеукраїнського благодійного фонду «Серце до серця» за активну участь у волонтерському русі та розвитку благодійності в Україні.

Школа – частина історії Гнідина. Сьогодні, як ніколи, нею опікуються сільська громада, депутатський корпус сільської ради, особисто сільський голова Олександр Йосипович Лазаренко. Школа громадою стоїть...

Гнідинська ЗОШ І–ІІІ ступенів імені Петра Яцика працює над науково-методичною темою «Розвиток партнерства між школою і громадою та його роль у формуванні національної ідеї».

На базі Гнідинської ЗОШ І–ІІІ ступенів імені Петра Яцика функціонують гуртки: образотворчого мистецтва, етнографічний «Оберіг», театральний «Велес», танцювальний, шаховий, циркова студія; секції волейболу, тхеквондо й тайського боксу.

Школа є постійним активним учасником регіональних, обласних, всеукраїнських конференцій, семінарів, тренінгів.

Інформація про діяльність школи широко висвітлюється в засобах масової інформації, зокрема в газеті для Гнідинської сільської громади «Срібна підкова», районних тижневиках «Трудова Слава», «Вісті», на сайтах школи, відділу освіти Бориспільської РДА, шкільній сторінці в мережі «Фейсбук».

Гнідинська громада налічує дві з половиною тисячі жителів. На території сільської ради є такі заклади: сільська рада, медична амбулаторія, дошкільний навчальний заклад «Веселка», магазини, пошта, відділення Ощадбанку. Громадою села й небайдужими українцями з усіх куточків нашої держави встановлено пам'ятник Тарасу Григоровичу Шевченку (2014 р.) і Герою України Юрію Тарасовичу Вербицькому, усьому воїнству Небесної Сотні та патріотам, які загинули під час військових дій на Сході України (2015 р.).

У сучасних суспільно-політичних умовах, коли Україна ціною життя Героїв Небесної Сотні, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу й територіальну цілісність, пріоритетне значення набуває національно-патріотичне виховання дітей, учнівської молоді. Відповідно, усі заходи, які проводяться у школі та громаді, повинні бути наповнені громадсько-патріотичним змістом, стверджувати ідею спільності інтересів і взаємоповаги всіх громадян України, насичувати їх патріотичними емоціями, широко використовувати приклади звитяги захисників України. Активні форми роботи (громадська, волонтерська діяльність) сприяють формуванню національної свідомості. Діяльність учнівського та педагогічного колективів Гнідинської ЗОШ І–ІІІ ступенів імені Петра Яцика, що має статус обласного опорного закладу освіти з національно-патріотичним вихованням, базується на

реаліях сьогодення, обґрунтовано визначена у програмі розвитку навчального закладу на 2013–2017 роки «Від дитини – до громадянина».

Мета проекту «Ушануймо Героїв» у рамках Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» – це увіковічення пам'яті волонтера Євромайдану, Героя Небесної Сотні, Героя України, львів'янина Юрія Тарасовича Вербицького шляхом установлення на місці його загибелі, у селі Гнідині Бориспільського району Київської області, меморіального знака.

Згідно із Програмою українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді (Івана Дмитровича Беха та Катерини Іванівни Чорної, 2014 рік), визначальною рисою українського патріотизму повинна бути його дієвість. Саме вона спроможна перетворити почуття на конкретні справи та вчинки на користь Батьківщини. Справжній патріот, керуючись подвигами героїв Небесної Сотні, вірить, що він справиться зі своїми історичними випробуваннями та стане духовно міцніше. Участь школярів у реалізації громадського проекту «Герої не вмирають» – один з активних методів національно-патріотичного виховання. На очах дітей мученицькою кров'ю патріота писалась новітня історія України.

22 січня 2014 року, у День Соборності України, на околиці села Гнідина, неподалік лісової вирубки було знайдено тіло патріота, волонтера Євромайдану Юрія Тарасовича Вербицького зі слідами жорстоких тортур. За ініціативи Гнідинського сільського голови Олександра Йосиповича Лазаренка 24 січня небайдужі мешканці встановили хрест з фотографією

героя (сайт «Срібна підкова» № 2 (112) від 14.2.2014 р.). Ця подія схвилювала село, Україну і світову спільноту. Зокрема, учні Гнідинської школи разом з дирекцією на дев'ятий день мученицької смерті Юрія Вербицького запалили свічі пам'яті на місці загибелі, на сороковий день працівники школи впорядкували лісову дорогу (сайт «Срібна підкова» № 5 (115) від 11.4.2014), що веде до знакового місця для українських патріотів. 25 серпня 2014 року, у день 51-ї річниці із дня народження Юрія Тарасовича, за пропозицією жителів провулка Леніна його було перейменовано на вулицю Юрія Вербицького та відкрито меморіальну дошку. В урочисто-жалобному мітингу, який підготували учні школи, брали участь Роман Романович Миханів, по-братим героя та житель села, відомий актор Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка Олексій Зубков (сайт «Срібна підкова» № 9 (119) від 12.9.2014)

На виконання Концепції національно-патріотичного виховання молоді, стратегії розвитку Київської області на період до 2021 року, нормативно-правових документів про питання національно-патріотичного виховання в системно-комплексному плані роботи Гнідинської школи І–ІІІ ступенів імені Петра Яцика відображено напрями роботи учнів об'єднання «Віче» (культурно-мистецький «Зорепад», освітньо-навчальний «Наум», гуманітарний «Милосердя», господарсько-трудоий «Стахів»), пов'язані із систематичною підтримкою в належному стані місця загибелі Юрія Вербицького. Його пам'ять ушанували на перших уроках «Україна – єдина», «Герої не вмирають», «Вербицький Юрій. Сотня Небесна. Заради всіх їх, Україно, воскресни!». 24 листопада на День Гідності та Свободи (сайт «Срібна підкова» № 14 (124) від 28.11.2014) відзначили роковини смерті на загальношкільній акції до Дня Соборності України (сайт «Срібна підкова» № 1 (126) від 30.1.2015). Учні школи створили експозицію про Героя України Юрія Тарасовича Вербицького в музеї народної пам'яті, який діє в навчальному закладі.

30 січня 2015 року відбулось перше засідання комітету Громадської ініціативи «Ушануймо Героїв». Дирекція школи звернулася до сільського голови та депутатів із пропозицією підтримки проекту та побудови пам'ятника Герою Небесної Сотні Юрію Вербицькому. Він був затверджений сесією Гнідинської сільської ради 17 квітня 2015 року. Днем раніше

відбулася знакова зустріч членів організаційного комітету з вінницьким скульптором Миколою Миколайовичем Крижанівським та архітектором Євгеном Степановичем Царуком, де було затверджено ескізи пам'ятника й архітектурний проект.

На місце загибелі Юрія Тарасовича Вербицького приїжджають небайдужі українці, члени спільноти «Сотня Юрія Вербицького», побратими, родичі. Його ім'ям друзі-альпіністи назвали безіменну вершину на Кавказі, а Львівська школа № 27, де навчався Юрій Тарасович, уже офіційно носить його ім'я.

Спільний проект Гнідинської сільської громади та Гнідинської школи в рамках програми «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» став знаковою громадсько-політичною акцією, бо, як писав майже сто років тому Євген Маланюк: «Там, де немає пошани до визначних особистостей, не може витворитися традиція, що відіграє таку велику роль у вихованні нації, у накресленні її історичних завдань і шляхів».

Як пише сучасний український письменник і громадянський діяч Павло Мовчан: «Вічна пам'ять твориться лише соборно». То ж соборно, усім миром, будувася пам'ятник Герою Небесної Сотні Юрію Вербицькому на гнідинській землі.

Три місяці й 14 днів під керівництвом колишнього директора школи, Заслуженого вчителя України, почесного жителя Бори-спільщини, засновника й видавця газети для Гнідинської сільської громади «Срібна підкова» Василя Івановича Галатенка, на кошти-пожертви небайдужих співвітчизників на узбіччі гнідинського лісу підняв до неба свій погляд білий янгол.

23 серпня 2015 року відбулось урочисте відкриття пам'ятника, на якому були присутні небайдужі гнідинці, жителі інших населених пунктів, волонтери, донька і брат Юрія Вербицького, його друзі, колеги з інституту геофізики, представники Львівського товариства в Києві, а також Анатолій Нестерович Паламаренко – народний артист України, Герой України, лауреат Державної премії України імені Тараса Шевченка. Петро Петрович Засенко – український поет, лауреат літературних премій імені Павла Тичини, Андрія Малишка, заслужений працівник культури, наш земляк. Василь Андрійович Базів – воїн Української повстанської армії Майдану, письменник, політик, автор роману-реквієма «Армагеддон на Майдані».

Символічним і щемливим було освячення пам'ятника представниками двох конфесій: деканом Олегом Панченяком від Української Греко-Католицької Церкви та ієромонахом Діонісієм Безсмертним Української Православної Церкви Київського Патріархату.

Для учнів, учителів і громади села в рамках проекту проводиться багато виховних і громадських справ, а саме: група учнів, яку очолила заступник директора з виховної роботи Любов Василівна Прядко, здійснила чотири поїздки у Львів, поїздки

в містечко Заліщики та село Блищанка Тернопільської області, щоб зібрати матеріали про життєвий шлях і родовід Юрія Тарасовича. Учні школи разом з директором Ніною Григорівною Кудько та заступником директора з виховної роботи Любов'ю Василівною Прядко в листопаді 2015 року відвідали Львівську ЗОШ № 27 імені Юрія Тарасовича Вербицького та спільно відзначили День Гідності і Свободи.

Проект було презентовано на пленарному засіданні педагогів району (серпень, 2015), засіданні регіонального «круглого столу» «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади: стан і перспективи реалізації» (Новосілівська ЗОШ I–III ступенів Макарівського району, жовтень, 2015), Всеукраїнському «круглому столі» представників Київської, Рівненської, Полтавської областей «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади: стан та перспективи реалізації» з обміну досвідом (м. Київ, листопад, 2015), районному семінарі заступників директорів з виховної роботи, учителів історії, керівників шкільних музеїв, керівників проектів ГАШ (листопад, 2015), науково-практичній конференції «Сучасні інноваційні технології національно-патріотичного виховання в закладах освіти» (Щасливський НВК, листопад, 2015).

Учень 10-го класу Тарас Тригуба взяв участь у написанні учнівської дослідницької роботи Малої академії наук у секції історії, відділення «історичне краєзнавство» на тему «Вербицький Юрій. Сотня Небесна. Заради всіх їх, Вкраїно, воскресни!», яка на районному етапі зайняла перше місце, а на обласному – третє.

Тарас Тригуба представляв Гнідинську школу й Бориспільський район на студентсько-учнівській конференції «Від славетних гетьманів до Героїв Майдану», присвяченій 25-й річниці Незалежності України, яка проходила в Білоцерківському коледжі сервісу та дизайну у квітні 2016 року.

Обов'язковими у школі є виховні години до Дня Соборності України та вшанування пам'яті Юрія Тарасовича Вербицького, Дня пам'яті Небесної Сотні.

Відбувалися зустрічі з воїнами АТО Євгеном Войтенком, донецьким кіборгом Михайлом Черенковим; автором книги про події на Майдані «Пробудження» Русланом Яновським, автором роману-реквієма «Армагеддон на Майдані» Василем Базівим; волонтеркою Наталією Дзубою. Крім того, у школі побували: Сергій Тарасович Вербицький, брат героя, та колеги Юрія Вербицького з відділу сейсмічності Карпатського регіону

(грудень, 2015), делегація Заліщицької самооборони (лютий, 2016), представники Всеукраїнського об'єднання «Свобода», «голос» Майдану Володимир Гонський, поет Василь Ковтун, які розповідали учням про події Революції Гідності, разом згадали всіх Героїв Майдану (квітень, 2016).

Школа підтримує стосунки й листування з рідною тіткою героя – Орисею Зиновіївною Вербицькою-Таценяк.

Тож спільними виховними справами, зусиллями, коштами, суботниками громада вже вдруге, після побудови пам'ятника Тарасу Григоровичу Шевченку, подала приклад молодому поколінню, як шанувати своїх героїв. Віримо, що Юрій Вербицький у пантеоні національних героїв стоятиме на чільному місці.

З перших вуст:

СЕРГІЙ ВЕРБИЦЬКИЙ, брат героя: *«Дивлячись на мітинг, я багато чого пригадував: оті часи, наші розмови з Юрком, наші проекти, мрії спільні... Він ніколи не був байдужим, він дуже любив Україну і, якби не трагедія, він міг би зробити ще багато корисного для українського народу... Думаю, Юрко пішов би на війну, на Схід України, у зону АТО... Хочу щиро подякувати всім, хто приєднався до пам'яті про мого брата. Ви – прекрасні люди, прекрасні всі, які є небайдужими до долі України!»*

ВАСИЛЬ ГАЛАТЕНКО, керівник проекту: *«Не будьмо байдужими! Байдужість породжує те, що сталося з Юрієм Вербицьким... Ми байдуже дивились, коли обирали президентом Януковича... Ми байдуже дивились, коли обирали у Верховну Раду його банду! Ми були байдужими, коли приймали закони, які паплюжили українську націю...*

Байдужість породжує смерть, смерть небайдужих, смерть тих, хто хоче розбудити байдужих... Усе в наших руках! Якщо ми хочемо мати вільну та незалежну державу, давайте її будувати! Давайте починати кожний із себе! Кожний у своєму домі, кожний поруч зі своїм сусідом... Ми мусимо вибудовувати Україну. Якщо ми такими станемо, Україна повстане, якщо ні – надії марні. Але я вірю: Україна таки буде!»

ДМИТРО ВОРОНІН, голова Бориспільської районної державної адміністрації:

«Пам'ятаю ті дні, коли три місяці був на Майдані разом зі своїми однопартиїцями. Тоді виступали Руслана, Ірина Фаріон, казали про Героїв так, що переповнювало душу... Казали: «Ми не дамо їх забути! Ми цю владу зламаємо. Ми достоїмо до кінця». Відчувалася гордість і те, що ми разом... Велика вдячність людям, які самі, без єдиної копійки від держави, зробили монумент та увічнили пам'ять Юрія Вербицького... Якщо можновладці будуть забувати оцю пам'ять, то дуже короточасним буде правління такої влади».

Слово громади:

«Команди громадсько активних шкіл Київщини в захваті від Гнідинської школи!!! Процвітання Вам!!!»

***Представники Новосілківської ЗОШ Макарівського району,
Розкішнянської ЗОШ, Ставищенського НВК,
Ставищенського району,
Піщанського НВО, Білоцерківського району***

«Не стоїмо осторонь проблем нашої школи. Надаючи фінансову підтримку для її потреб – на ремонт приміщень коридорів, вестибюлів, холів, водогону, покрівлі допоміжних споруд, шкільного фонтану. Щорічно знаходимо кошти на новорічні подарунки, на іменні стипендії імені Кравченка Івана Хотовича відмінникам навчання, переможцям олімпіад, на оздоровлення школярів у межах України й у пришкільному таборі»

Сільський голова Олександр Йосипович Лазаренко

«Українець зі Сходу, який вражений духом українства, що паює в цій школі. Бажано, щоб якнайбільше навчальних закладів приділяло стільки уваги вихованню дітей в національному дусі»

***Член Всеукраїнського Об'єднання «Свобода»,
переселенець зі Сходу Олексій Петрович Демко***

«Низький уклін славетним Гнідинським учителям за Ваш подвиг і місію!»

***Голос Майдану – Володимир Гонський,
поет Майдану Василь Ковтун***

Використані джерела

1. Маніфест про навчання дорослих у XXI столітті. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.eaea.org/media/policy-advocacy/manifesto/manifesto_ukrainian.pdf.
2. Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kyiv-obl.gov.ua>.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [//www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf](http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf).
4. Державно-громадське управління школою / Упорядники Г. В. Гібляк, П. Г. Побережник. – Сокаль: РМК. – 2011. – 68 с.
5. Від руйнування – до творення. Шляхи примирення в українському суспільстві: посібник з найкращих практик проекту / Автор-упорядник Ю. О. Голоднікова. – Київ: ТОВ «Контекст Україна», 2015. – 76 с.: іл.
6. Скажи своє слово! / посібник з переглянутої Європейської Хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті. – Видавництво Ради Європи, 2015. – 149 с.
7. Посібник з розвитку громад: практичний poradник для небайдужих / Автори Л. О. Єльчева, І. М. Ібрагімова та ін. – Київ, 2007 – 458 с.
8. Бачинська Є. М., Часнікова О. В. Практичні поради з освіти дорослих: методичні матеріали для організаторів навчання дорослих в неформальній освіті / Є. М. Бачинська, О. В. Часнікова. – Біла Церква: КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2015. – 38 с.

Розділ II.

Досвід Полтавської області

Огляд освітньої політики Полтавщини у сфері співпраці із громадою та реалізації концепції навчання впродовж усього життя

Про діяльність і перспективи розвитку Полтавської обласної мережі громадсько-активних шкіл

Реалізовані проекти громадсько-активних шкіл Полтавщини

- Проект «Розвиток спорту на селі – запорука здорової громади» Терешківської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Полтавської районної ради.
- Проект «Парк нашої мрії» Хомутецької загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Миргородської районної ради.
- Проект «Створення велопарковок у селі Розсошенці для покращення комфортних умов пересування населення громади» Розсошенської гімназії Полтавської районної ради.
- Проект «Придбання медичного обладнання для сільської амбулаторії та медичного кабінету Дібрівської ЗОШ І–ІІІ ступенів» Дібрівської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Миргородської районної ради.

**Огляд освітньої політики Полтавщини
у сфері співпраці із громадою та реалізації концепції
навчання впродовж усього життя**

Зелюк Віталій Володимирович,
*ректор Полтавського обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського,
кандидат педагогічних наук*

Школа була й залишається центром формування духовного, ціннісного та інтелектуального потенціалу суспільства. Сьогодні школа потенційно є своєрідним ресурсним майданчиком суспільного й культурного розвитку громади. Розуміючи це як очевидну інтенцію, треба визнати, що реальна ситуація в навчальних закладах буде залежати від багатьох чинників, серед яких чи не найважливішим є взаємне прагнення громади та освітян до соціального партнерства.

Програма «Школа як осередку розвитку громади» дала педагогам Полтавщини цінний інструментарій для розбудови партнерства школи й місцевої громади. Ще одним не менш важливим аспектом запровадження проекту стала можливість рефлексії освітньої політики у сфері співпраці із громадами загалом, розуміння проблемних питань та узагальнення успішних освітніх практик.

Освітня політика – це комплекс рішень, що мають на меті задоволення освітніх потреб, забезпечення якості освіти. По суті, ми прагнемо жити в освіченому, морально й духовно розвиненому суспільстві, тому пріоритети освітньої політики будуються навколо такої візії.

Науковці пропонують розуміння важливості «сприйняття освітньої політики як загальнонаціональної, стратегічно важливої проблеми, а не просто зараховування до сфери відомчої чи галузевої політики». При цьому невід’ємними є «дослідження освітньої сфери, її концептуалізації й побудови стратегії розвитку повинно бути врахування щонайменше двох факторів – особливостей і закономірностей соціальної природи освіти, а також розгляду генезису, динаміки освітнього розвитку в контексті взаємодії з форматом суспільного буття».

При розгляді освітньої політики можна зосередитись на основних очевидних пунктах, що визначають будь-яку сформовану суспільну діяльність: інституції; інструменти; суб’єкти (персоналії).

Ще донедавна освітня політика розглядалась виключно як прерогатива держави, особливо за радянських часів. Сучасна Україна вибрала демократичний шлях розвитку, а значить, і нові суспільні практики. За таких обставин освітню політику формує низка інституцій, серед яких зростає роль громадянського суспільства.

Монополія держави втрачається, але в сучасних умовах це є скоріше величезним викликом для освітнього процесу, який повинен будуватись у діалозі із широким колом нових інституцій. Наука, релігія, бізнес, мистецькі організації, етнічні групи, громадські асоціації через свої інституції артикують різноманітні вимоги до організації освіти, її спрямованості та підходів.

Серед інструментарію забезпечення освітньої політики більшість з нас найважливішим визнає бюджет. Це очевидно, і, здавалось би, не підлягає сумніву. Модернізація освітнього середовища, високі технології, престиж педагогічної праці – усе це бюджетні рішення, що вимагають капіталовкладень. Однак зрозуміло також, що такі затрати можливі тоді, коли є чітке бачення перспектив, тобто те, що називається стратегією розвитку. Саме розуміння необхідності такої стратегії та залучення до її розробки всіх зацікавлених сторін (інституцій) є, на наш погляд, ключовим інструментом освітньої політики. Спільне напрацювання стратегічних візій є насправді важливим діалогом у громаді, до того ж зростає ймовірність, що бюджет під проекти буде формуватись теж на об'єднаних засадах.

До розгляду суб'єктів освітньої політики ми очевидно мусимо залучити всіх, чиї потреби забезпечує освіта: учнів, батьків, працедавців, правоохоронців, громадські рухи, тобто суспільство в цілому. Так само в цьому переліку повинні бути педагоги, адже вони несуть основне навантаження у здійсненні освітнього процесу, їх особистісне, професійне самопочуття теж є значущими. Сьогодні вже зрозуміло, що освіта потрібна людині протягом усього життя, тому в кожному окремий момент ми можемо зайняти різний статус із вищезазначених. Розуміння цього факту є дуже важливим, бо ситуація може виглядати радикально різною з позиції «учня», «учителя», «батька», «науковця», «реформатора», «посадовця», а, головне, ці статуси можуть швидко змінюватись у межах однієї біографії.

Таким чином, сучасна освітня політика й технологічно, й аксіологічно будується на засадах співпраці із громадами та реалізації підходу до навчання впродовж усього життя.

На Полтавщині освітню політику визначено у **«Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року»**, схваленої на двадцять шостій позачерговій сесії обласної ради шостого скликання 16 січня 2015 року.

Стратегія регіонального розвитку розглядається як плановий документ найвищого рівня планування в регіоні, її реалізація вимагає зосередження фінансових, фізичних і людських ресурсів. Усі зусилля органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування в області, громадянського суспільства, наукових кіл і громадян будуть націлені на успішну реалізацію проектів і заходів, передбачених стратегією. Зосередження та належна координація наявних фінансових ресурсів, залучених із надходжень регіонального рівня, державного бюджету, з коштів донорів і приватних джерел, дає змогу забезпечити досягнення цілей, визначених у стратегії.

Робочою групою її авторів зазначено: «У документі розглядаються фактори, котрі впливають на подальший розвиток і диктують зміни. Він визначає цілі для розвитку області й підказує, як досягти цих цілей. Як сам регіон, так і люди, які в ньому живуть і працюють, забезпечують можливість уживання заходів з реалізації цілей, передбачених стратегією.

Ця стратегія визначає довгострокові перспективи з урахуванням потреб майбутніх поколінь. Таким чином, питання сталого розвитку проходить крізь усю стратегію регіонального розвитку, наголошуючи на економічному поступі та соціальній згуртованості».

Як зазначалось вище, стратегування є базовим інструментом здійснення політики розвитку регіону, у т. ч. його освітньої сфери. У документі, зокрема, стратегічну мету № 1 визначено як «*Розвиток людського капіталу*».

Обґрунтуванням такого підходу є те, що «...наріжним каменем розвитку демократичної країни є орієнтація політики держави на людину, на покращення якості життя кожного члена суспільства, на стабільне зростання людського капіталу. Це піклування про її здоров'я, освіту, умови проживання, якісні комунальні та соціальні послуги, комфортне урбаністичне середовище, належні умови для працевлаштування, охорона природного середовища та багато інших складових, що впливають на стан людського потенціалу суспільства».

Серед напрямів досягнення такого результату визначено операційну мету 1.2 «*Посилення можливостей працездатного населення для зайнятості в умовах змін*» з очікуваними результатами:

- Зростання конкурентоспроможності населення зрілого віку на ринку праці.
- Створення системи професійного навчання, що включає професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації працюючих.
- Забезпечення економічних і соціальних гарантій для професійної самореалізації педагогічних працівників.
- Зростання соціальної активності молоді та готовність до життя в умовах ринкової економіки.
- Розвиток системи дистанційного навчання в освітніх закладах.
- Підвищення показників якості навчання в загальноосвітніх навчальних закладах.
- Зростання кількості учнів і студентів, які займаються науково-дослідницькою роботою.
- Збільшення кількості напрямів дослідно-експериментальної та інноваційної діяльності.

Установлено, що індикаторами реалізації стратегічних проектів цього напрямку мусять бути:

- Чисельність фізичних осіб-підприємців.
- Показники рівня освіти населення.
- Чисельність учнів і студентів, які займаються науково-дослідницькою роботою.
- Чисельність працівників науково-дослідних організацій, які виконують наукові дослідження та розробки.
- Кваліфікаційний рівень педагогів.

Досягнення операційної мети 1.2 потребує вирішення завдань, що зведені в таблицю.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проектів
1.2.1. Удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів для потреб регіональної економіки	• Проведення досліджень сучасного стану, перспективних потреб ринку праці та вироблення відповідних рекомендацій. • Покращення якості підготовки робітничих кадрів через закупівлю сучасного обладнання для професійно-технічних навчальних закладів. • Навчання працювати на комп'ютері чи з використанням ІТ-технологій для осіб передпенсійного та пенсійного віку
1.2.2. Підтримка громадських ініціатив самоорганізації жінок і молоді в розвитку лідерських, творчих і підприємницьких якостей	• Підтримка суспільно корисної діяльності жіночих, молодіжних і дитячих громадських організацій, органів учнівського та студентського самоврядування. • Підтримка підприємницьких ініціатив жіноцтва й молоді. • Підтримка профорієнтаційних заходів з учнівською молоддю «Урок реального життя», «Крок у професійне майбутнє», «Ярмарок професій». • Підтримка талановитих студентів і молодих науковців, розвиток міжнародного молодіжного співробітництва

1.2.3. Створення можливостей для здобуття додаткової освіти й мотивування соціально вразливих груп населення на покращення знань і вмінь	• Висвітлення соціальних та економічних питань у засобах масової інформації області та на офіційних сторінках органів влади в мережі Інтернет. • Створення при органах місцевого самоврядування контактних центрів опрацювання звернень громадян до органів влади. • Стимулювання ініціатив, спрямованих на інтеграцію в суспільно-активну діяльність груп з особливими потребами
1.2.4. Створення системи «Освіта впродовж усього життя»	• Задоволення потреби у здобутті дошкільної освіти дітьми раннього віку, а також забезпечення стовідсоткового охоплення дошкільною освітою дітей 5-річного віку. • Реорганізація малокомплектних сільських шкіл у навчально-виховні об'єднання «школа – дитячий садок». • Оптимізація мережі загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням окремих предметів і профільним навчанням. • Забезпечення навчальних закладів сучасною комп'ютерною технікою, інформатизація освітніх послуг, використання комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі. • Навчання безробітних людей інтегрованим робітничим професіям, підтримка людей зрілого віку, яким складно конкурувати на ринку праці
1.2.5. Створення центрів комерціалізації інновацій	• Формування бази даних місцевих наукових розробок та їх комерціалізація. • Розробка інноваційних проектів та їх поширення серед потенційних інвесторів, супровід підготовки та реалізації проектів. • Сприяння налагодженню взаємовигідних зв'язків науково-технічної та виробничої сфер економіки

Відповідно до стратегії пріоритетними напрямками подальшого розвитку системи освіти Полтавської області стали забезпечення всім громадянам рівних можливостей для здобуття якісної освіти, постійне підвищення якості освітніх послуг, оновлення змісту та форм організації навчально-виховного процесу, розвиток системи безперервної освіти та навчання впродовж усього життя, формування соціально активної, відповідальної та толерантної особистості, забезпечення громадянського, патріотичного, морального, трудового виховання.

Важливим чинником, що впливає на актуальні процеси в освітньому середовищі області, є децентралізація, яка вже розпочалась в Україні. Коли ми кажемо, що це впливає на освітнє середовище, ми маємо на увазі всі його складові: управлінців, педагогічні колективи, громади, громадські організації батьків і, власне, учнів. В області вже створено 12 об'єднаних територіальних громад, де йдуть процедури формування освітніх інституцій, інструментарію, а значить, і активні комунікативні процеси як усередині нових спільнот, так і з зовнішніми суб'єктами. І на сьогодні не можна сказати, що це завжди конструктивна позиція та ефективна співпраця.

Як зазначає Айдер Сеїтосманов, експерт шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні», керівник аналітичного центру Асоціації малих міст України, який проводив навчання керівників об'єднаних територіальних громад у кількох регіонах України, у т. ч. на Полтавщині, на базі Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, «Одним з надскладних завдань для об'єднаних територіальних громад у цьому процесі є створення функції управління освітою. До об'єднання громад управлінням освітою в селах і селищах займалися відділи освіти районних державних адміністрацій, які є елементами вертикалі державної виконавчої влади у сфері освіти. Функції виконавчих органів сільських і селищних рад у сфері освіти були мінімальними та полягали в реалізації другорядних завдань для забезпечення шкіл (як, наприклад, організація підвезення учнів тощо).

На відміну від райдержадміністрацій, органи місцевого самоврядування об'єднаних громад є автономними та мають усі повноваження, у тому числі у сфері управління освітою. Але серйозним викликом є їх інституційна слабкість, яка ускладнюється тим, що процес укрупнення адміністративних одиниць реалізується в сільських регіонах України.

Таким чином, органам місцевого самоврядування практично всіх об'єднаних громад разом з отриманням бюджетних преференцій та управлінських повноважень необхідно буде взяти на себе складне завдання та відповідальність за створення ефективного управління системою освіти у своїх громадах».

На Полтавщині нашим інститутом, як освітньою установою, що має місію «сприяти професійному розвитку педагогів задля підвищення якості освіти в Полтавській області», ініційовано новий формат діалогу із громадськістю, що дозволив

перейти від мітингової риторики до експертної роботи над вивченням реальної ситуації в освіті.

Продуктом такої діяльності стала **«Біла книга загальної середньої освіти Полтавщини: версія для обговорення»**, підготовлена з метою формування пакету організаційно-управлінських інструментів для забезпечення оформлення політичної позиції та ефективної організації діяльності Полтавської обласної ради, Департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації в національній політиці розвитку системи загальної середньої освіти як стратегічної складової їх діяльності зі здійснення «Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року».

Авторський колектив книги – це 150 освітян, з них 7 докторів наук, 12 кандидатів наук, 30 працівників методичних служб, 25 директорів шкіл та їх заступників, 19 учителів ЗНЗ, об'єднаних у 24 робочі та експертні групи, які внесли свої пропозиції в час невизначеності про формування мережі навчальних закладів, розвитку педагогічних кадрів, оплати праці вчителя, реальну економічну ситуацію тощо, намагаючись виробити конструктивні концептуальні рішення про освіту області.

В аналізі зафіксовано, що освітній пейзаж області характеризується особливими даними.

На Полтавщині більше половини найманих працівників мають вищу освіту, 32,2 % з них – повну вищу (освітньо-кваліфікаційні рівні «магістр» і «спеціаліст»), 24,7 % – неповну та базову вищу (освітньо-кваліфікаційні рівні «бакалавр» і «молодший спеціаліст»). Це є свідченням високого рівня підготовки кадрів для економіки країни, регіону.

Статус національних мають три університети. У вищих навчальних закладах на початок 2013/14 навчального року здобували освіту 57,4 тис. студентів, з них 41,9 тис. у закладах III та IV рівня акредитації та 15,5 тис. студентів – у закладах I та II рівня акредитації.

Протягом останніх років рівень зареєстрованого безробіття має тенденцію до зниження й на кінець 2013 року він склав 2,8 % до середньорічної чисельності населення працездатного віку. Найнижчий рівень безробіття зафіксовано в містах Комсомольськ (0,7 %) та Полтава (1,3 %), найвищий – у Машівському районі (8,6 %).

За рівнем освіти у структурі зареєстрованих у міських, районних і міськрайонних центрах зайнятості безробітних громадян особи, які мають професійно-технічну освіту, становлять 42 %, вищу освіту – 39 %, повну загальну середню – 15 %.

Тому необхідним для області є створення умов для самореалізації найбільш активної частини молодого населення. Для цього необхідно розпочати роботу на рівні середніх шкіл, а саме створити умови для покращення рівня інформованості шляхом створення центрів доступу до інформації.

Питання про майбутнє з точки зору освітніх установ, про цілі освітньої політики й заходи для змін освіти в області залежить від висновків з демографічних тенденцій: це розвиток народонаселення в Україні й Полтавській області; тенденції в кількості учнів; розвиток вікової структури робочої сили; розвиток учителя. Також ми мусимо знати про розвиток у майбутньому бізнесу, аграрного сектора та промисловості, кількості та якості відкриття нових робочих місць. Проте про ці питання майже немає певної прогностичної інформації.

Мало вивченим в області є питання самодостатності освітньої галузі області, тобто підготовка яких фахівців здійснюється у ВНЗ поза межами області. Наприклад, відомо, що із числа випускників Карлівського району, які здобули освіту, у район повертаються з метою працевлаштування лише 44 %, але про загальні тенденції руху випускників по області невідомо. Необхідно, зокрема, провести порівняльне дослідження успішності педагогічних кадрів, що працюють в області, у залежності від ВНЗ, які вони закінчували.

За даними Українського центру оцінювання якості освіти, в області лише 2 школи із 237 загальноосвітніх навчальних закладів України, в яких десять або більше випускників не подолали поріг «склав/не склав» при складанні тесту зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури у 2015 році.

Інформаційна відкритість закладів Полтавської області визнана на конкурсі українських навчальних закладів серед учасників конкурсу на кращий веб-сайт закладів освіти у 2015 році, і Полтавська область посіла третє місце за кількістю учасників (57 заявок) у вебметричному рейтингу <http://ranking.sumdu.edu.ua>.

Автори розділів «Білої книги загальної середньої освіти Полтавщини» спирались на напрацювання робочих та експертних груп у таких проблемних питаннях:

- Визначення проблем у системі освіти області.
- Які симптоми проблем є в освітньому просторі області?
- Якими будуть наслідки і для кого, якщо проблеми не вирішуватимуться?
- Що треба змінити? Які варіанти вирішення проблем можливі?
- У чому переваги та хиби кожного із запропонованих варіантів?
- Які перешкоди можуть виникнути у процесі реалізації та як їх подолати?
- Які наслідки впровадження очікуються?
- Які дії та заходи треба передбачити?
- Які ресурси потрібні для її впровадження? Яких часових рамок вона потребує?

Така структура формування документа була запропонована для всіх його розділів, однак на практиці застосування уніфікованих процедур виявилось непростим завданням. Цей факт так само свідчить про складність розробки документів, що сприяють осмисленню й модифікації освітніх політик.

Опублікована версія є робочим документом, призначеним для широкого обговорення громадськістю та внесення відповідних пропозицій для покращення як змісту Білої книги, так і концепції розвитку загальної середньої освіти області.

Є всі підстави сподіватися, що такий формат ініціювання та інсталювання громадського обговорення важливих політик (серед яких освітня політика займає одне із ключових місць) сприятиме кращому розумінню проблем у системі освіти Полтавської області, усвідомленню їх можливих наслідків і визначенню необхідних ресурсів для впровадження дій і заходів. Нею започатковуються традиція ретельного моніторингу стану системи освіти нашого краю та накреслення шляхів її вдосконалення.

Пошук ефективних заходів для розробки сучасної освітньої політики в кожному регіоні є дуже актуальним завданням, бо доводиться зазначити, що дієвість і визнання громадськістю концепцій, стратегій і планів дій для управління розвитком сфери освіти України залишаються вкрай низькою.

«Причиною цього є передусім відсутність консолідованого стратегічного бачення майбутнього освіти. Для визначення пріоритетів і напрямів потрібна комплексна стратегічна оцінка стану освіти України – перш за все з точки зору того, що досягнуто на шляху реформ протягом періоду незалежності, тенденцій розвитку сфери освіти у XXI ст. у світі та в рамках завдань участі країни у формуванні нової посткризової світової економіки».

Фахівці нашого інституту, інші експерти й загалом педагогічна спільнота області переконані, що потрібна модернізація освіти. Якість освіти в усіх її вимірах – прагматичному, моральному, психологічному, патріотичному, конкурентному – стає ключовою цінністю сучасної людини, основним суспільним потенціалом нашої держави.

Про діяльність і перспективи розвитку Полтавської обласної мережі громадсько-активних шкіл

Королук Світлана Вікторівна,
завідувачка кафедри менеджменту освіти
Полтавського обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського,
кандидат педагогічних наук,
координатор програми
«Школа як осередок розвитку громади»
у Полтавській області

*Діяльність ГАШ стимулює зростання
громадянської активності населення,
розвитку й саморозвитку громад.*

Важливим напрямом державної політики в галузі освіти є трансформація шкіл у громадські інституції, здатні забезпечити розвиток особистості як суб'єкта демократії.

Шлях до мирного співіснування й розбудови громадянського суспільства в Україні лежить через створення демократично керованої школи, яка співпрацює з батьками та місцевою громадою. Саме освіта, що проголошена рушійною силою прогресу, здатна сформуванати національну свідомість, прискорити інноваційні процеси й, головне, забезпечити рівні можливості до підвищення якості життя.

На нашу думку, розв'язати поставлене завдання здатна громадсько-активна школа, яка вже довела свою привабливість і затребуваність для українського суспільства. Ця модель навчального закладу відповідає цивілізаційним викликам сучасного світу, де «громадська» означає відкрита для діалогу та співпраці із владою, підприємствами, громадськими організаціями, батьками та всіма бажаючими долучитись до справи; «активна» – зорієнтована на вдосконалення, розвиток. Базуючись на принципах демократизації, партнерства й волонтерства, громадсько-активна школа відкриває широкі можливості залучення громадян до спільної діяльності. Громадсько-активні школи залучають громаду до процесу управління школою, здійснюють залучення місцевих ресурсів для забезпечення нагальних і довгострокових цілей школи та громади, що в цілому сприяє розвитку школи та громади, зміцненню партнерства між ними.

У 2009 році в Полтавській області за ініціативи кафедри менеджменту освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського та за підтримки Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

об'єднано 12 навчальних закладів у полтавську мережу громадсько-активних шкіл, яка у 2016 році налічує 57 навчальних закладів, з них:

- загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) I ст. – 1;
- загальноосвітніх навчальних закладів I–II ст. – 3;
- загальноосвітніх навчальних закладів I–III ст. – 39;
- гімназій – 3;
- навчально-виховних комплексів (НВК) – 8;
- спеціалізованих НВК – 1;
- позашкільних навчальних закладів – 1;
- спеціалізованих ЗОШ-інтернатів – 1.

На карті оранжевим кольором виділено райони Полтавської області, в яких діють громадсько-активні школи.

Рис. Карта ГАШ Полтавської області.

Координація діяльності полтавської мережі громадсько-активних шкіл є невід'ємною складовою діяльності кафедри менеджменту освіти й відображається в усіх напрямках її діяльності.

Так, на базі кафедри менеджменту освіти існує ресурсний центр, що здійснює інформаційний супровід діяльності ГАШ, у т. ч. через сторінку кафедри менеджменту освіти на сайті ПОІППО, де розміщені посібники, розробки, буклети, статті, інформація про заходи, проекти.

Постійно працює на базі кафедри менеджменту освіти консультаційний пункт з метою надання індивідуальних, групових консультацій для керівників навчальних закладів, ініціативних груп, педагогічних колективів шкіл. Викладачі кафедри виступають у ролі тренерів, консультантів, фасилітаторів.

Завдання координаторів Полтавської обласної мережі ГАШ:

- Популяризувати ідею ГАШ в освітянському просторі області, у тому числі на сторінці кафедри менеджменту освіти сайту ПОІППО, у пресі, збірках науково-методичних матеріалів.
- Здійснювати координацію реалізації проекту в області.
- Розвивати мережеву взаємодію ГАШ у районах, містах з визначенням опорних шкіл.

У Полтавському ОІППО у 2013 році започатковано **курси підвищення кваліфікації керівників ЗНЗ на тему «Розвиток громадсько-активної школи»** (для заступників директорів ЗНЗ). Постійно для слухачів курсів підвищення кваліфікації – керівників шкіл проводиться управлінська практика на базі громадсько-активних шкіл області. Для прикладу, проведення управлінської практики на базі ГАШ відбувалося:

2010 р. – Полтавська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 18;

2011 р. – Полтавська гімназія «Здоров'я» № 14;

Полтавська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 18;

2012 р. – Супрунівський НВК Полтавської районної ради;

Селещинська ЗОШ І–ІІІ ступенів Машівської районної ради

Жовтнева ЗОШ І–ІІІ ступенів Решетилівської районної ради;

Калашниківський НВК Полтавської районної ради;

Полтавська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 18;

2013 р. – Полтавська ЗОШ І–ІІ ступенів № 15;

Полтавська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 34;

Розсошенська гімназія Полтавської районної ради;

Полтавська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 18;

2014 р. – Терешківська ЗОШ І–ІІІ ступенів Полтавської районної ради;

Полтавська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 34;

2015 р. – Розсошенська гімназія Полтавської районної ради.

Для науково-методичного супроводу роботи з керівними кадрами в питанні розбудови школи як громадсько-активної Королюк С. В. розроблено **спецкурс «Організація та розбудова ГАШ як осередка розвитку громади»** (Професійна програма підвищення кваліфікації слухачів 0101 «Педагогічна освіта» «Керівники загальноосвітніх навчальних закладів», узгоджено Департаментом вищої освіти МОН України 30.12.2013 р.).

Викладачами кафедри пропонується така тематика лекційно-практичних занять:

- Концептуальні засади створення школи як осередка розвитку.
- Трансформація традиційної школи у громадсько-активну.
- Організація проектної діяльності в навчальному закладі.
- Залучення додаткових ресурсів для розвитку навчального закладу.
- Партнерство школи з місцевою громадою.
- Менеджмент якості діяльності громадсько-активної школи.
- Самооцінювання за міжнародними стандартами громадсько-активної школи.
- Управління розвитком громадсько-активної школи.
- Створення програми розвитку школи.

Викладачі кафедри менеджменту освіти здійснюють організацію та проведення семінарів, конференцій, тренінгів для ГАШ та настановні заняття для тих, хто хоче долучитись до мережі та працювати за моделлю ГАШ (зазвичай – на початку року).

Проводяться в різноманітній формі заняття з розбудови ГАШ, як то:

- Навчально-практичний тренінг «Створення та розвиток громадсько-активної школи».
- Семінар тренінг «Міжнародні стандарти якості діяльності ГАШ».
- Обласний науково-практичний семінар «ГАШ як інноваційна модель освітнього закладу».
- Обласний семінар «Моделювання успішної роботи ГАШ».
- Міський семінар для керівників шкіл, ДНЗ і позашкільних закладів «ГАШ у Миргородському освітньому просторі».
- Обласний колоквиум «Оцінка діяльності ГАШ».
- Районний семінар директорів шкіл Хорольського району «ГАШ як інноваційна модель освітнього закладу».

- Обласний науково-практичний семінар «ГАН як освітній заклад майбутнього».
- Навчально-практичний тренінг «Міжнародні стандарти якості діяльності громадсько-активної школи».
- Обласний науково-практичний семінар «ГАН як інноваційна модель навчального закладу».
- Районний науково-практичний семінар керівників навчальних закладів «ГАН – гарант розбудови демократичного суспільства».
- Районний науково-практичний семінар керівників навчальних закладів «ГАН – гарант розбудови демократичного суспільства».
- Обласний науково-практичний семінар «Розбудова громадсько-активної школи».
- Міжрайонний науково-практичний семінар «Партнерство заради розвитку ГАН».
- Обласний «круглий стіл» «Міжнародні стандарти якості діяльності: люди, ідеї, досягнення».
- Обласний колоквіум «Професійний діалог: досвід і перспективи розвитку ГАН» (29 квітня 2014 року) на базі Дібрівської ЗОШ І–ІІІ ступенів Миргородської районної ради.
- Семінар-тренінг з питань розбудови закладу як ГАН (12 травня 2014 року) на базі Андріївської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату Ново-санжарського району Полтавської обласної ради.
- Обласна науково-практична конференція «Стратегія розвитку громадсько-активної школи: на шляху до регіональної взаємодії та партнерства».
- Обласний тренінг «Розбудова школи як громадсько-активної».
- Науково-практичний тренінг «Міжнародні стандарти якості діяльності громадсько-активних шкіл».
- Науково-практичний тренінг «Проектний менеджмент».
- Онлайн-спілкування «Один день із життя ГАН».
- Науково-практичний тренінг «Моніторинг та оцінка».

Проекти

Громадсько-активні школи є учасниками проектів (за підтримки ВФ «Крок за кроком», Фонду Чарльза Стюарта Мотта):

- Всеукраїнського «Школа як осередок розвитку громади» (учасники – усі школи).
- Міжнародного «Міжнародні стандарти якості діяльності ГАШ: поширення передового досвіду у сфері розвитку ГАШ на міжнародному рівні» (учасники – три школи).
- Міжнародного «Міжнародні стандарти ГАШ: укріплення національних можливостей» (учасники – одна школа).

У 2014 р. ще чотири ГАШ Полтавської області приєдналися до програми «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком», досвід яких представлено в цьому посібнику.

Яскравим прикладом налагодження соціального партнерства є *Полтавська загальноосвітня школа № 18*. Колектив активно використовує виховний потенціал громади: у школі працюють гуртки народної іграшки, вишивання; ведеться дослідна робота із бджільництва, для молодших школярів діє ляльковий театр під керівництвом артистів Полтавського академічного обласного театру ляльок.

Одним з напрямів *Дібрівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Миргородського району* є навчання батьків, членів громад. Школа надає послуги

широкого спектра жителям громади. Дослідивши потреби односельчан, адміністрація вирішила відкрити свої бібліотечні фонди для мешканців села. У школі працюють гуртки, клуби за інтересами, секції.

У Миргородській загальноосвітній школі I–III ступенів № 1 імені Панаса Мирного розроблена і працює програма «Діємо разом!» Здатність до навчання – одна з найважливіших якостей лідера. Для представників органів учнівського самоврядування, старшокласників, класних керівників, голів вуличних комітетів і будинкомів мікрорайону, усіх зацікавлених працює «Школа лідерів».

Цей та інший досвід заслуговує на безумовну підтримку та поширення.

Перспективи

«Чудове явище громадсько-суспільних шкіл. Якщо орган місцевого самоврядування не може, не здатний утримувати цю школу – віддайте її в руки батьків або громадських організацій разом з коштами. І виявляється, у багатьох країнах такі об'єднання батьків і громадських організацій можуть ефективніше та якісніше управляти школами. Це не означає, що в Україні повинна виникнути відразу половина громадських шкіл, як це часто перебільшують критики, але це відкриває можливості»

14 вересня 2015 року
Лілія Гриневич, голова парламентського Комітету
з питань науки і освіти

Реалізовані проекти громадсько-активних шкіл Полтавщини

Проект «Розвиток спорту на селі – запорука здорової громади» Терешківської загальноосвітньої школи I–III ступенів Полтавської районної ради

Терешківська загальноосвітня школа I–III ступенів Полтавського району Полтавської області

Полтавська область, Полтавський район,
с. Терешки, вул. Шевченка, 9-а.

Тел.: (0532) 553006.

Електронна пошта: tereshky@mail.ru.

Сайт школи: <http://tereshky.ucoz.ru>.

Директор: Пилипенко Катерина Олексіївна.

Світовий досвід свідчить, що рухова активність людини протягом усього життя сприяє профілактиці захворювань і зміцненню здоров'я. За інтегральним показником здоров'я населення, яким є середня очікувана тривалість життя людини, Україна посідає одне з останніх місць в Європі. Турбота про здоров'я населення є одним з показників ставлення держави до людей, але стан справ у цій сфері викликає занепокоєння.

В Україні діє Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 роки від 31 серпня 2011 р. № 828-р.

У стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року однією з цілей є покращення здоров'я та продовження тривалості активного періоду життя людини.

Одним з найважливіших завдань школи і громади є забезпечення умов для повноцінного фізичного розвитку, популяризації фізичної культури та спорту і здорового способу життя. Однак на сьогодні рівень фізичної культури й аматорського спорту нашої громади не відповідає сучасним вимогам і не може задовольнити потреби населення.

Певні ресурси в Терешківській громаді створено. У 2013 році розпочалось будівництво футбольного поля. Та цього замало для 4325 громадян.

Так, для занять в осінньо-зимовий і зимово-весняний періоди у громаді немає жодного приміщення для занять спортом. І перешкодою для цього є слабка

матеріальна база фізичної культури і спорту села. Місцем для активного дозвілля різновікових груп населення громади є шкільний спортивний майданчик і спортивні зали, які через постійну експлуатацію знаходяться в незадовільному технічному стані.

Потребу громади в заняттях фізичною культурою і спортом підтвердили й результати самооцінювання Терешківської ГАШ у лютому 2015 року. Після проведення опитування жителів

територіальної громади на запитання «Який вид дозвілля ви б вибрали в осінньо-зимовий період?» 75 % респондентів відповіли: «Заняття спортом».

Тож одним із пріоритетів розвитку нашої ГАШ було визначено створення оздоровчо-спортивного комплексу для громади села.

Розроблений командою ГАШ проект «Розвиток спорту на селі – запорука здорової громади» – це виклик на потреби громади, метою якого визначено оздоровлення сільської молоді шляхом створення умов для розвитку фізичної культури і спорту територіальної громади Терешківської сільської ради Полтавського району Полтавської області.

Ми поставили собі за завдання сформувати такий світогляд у членів громади, щоб заняття фізичною культурою та спортом, бажання підтримувати здоровий спосіб життя стали життєвою необхідністю, формувати позитивну мотивацію на здоровий спосіб життя; створити нові спортивні секції, залучати жителів села, особливо молодь і дітей, до занять спортом, виховати активне та здорове молоде покоління.

Що нам удалося?

Для реалізації проекту створено ініціативну групу із семи найактивніших членів громади. Залучено нових партнерів і донорів, а саме: це Терешківська сільська рада, відділ освіти Полтавської районної державної адміністрації, ВТВ ПрАТ «Комбінат виробничих підприємств», ЖКО Терешківської сільської ради, батьківська громада, КВДП «Клен».

Ми навчилися постійно інформувати громаду про хід реалізації проекту. Спільними зусиллями нам удалося провести ремонтні роботи спортивних приміщень. Нарешті сформувались резерви для футбольної та волейбольної команд села. На сьогодні у шкільному спортивному залі займаються дві футбольні команди та дві (жіноча й чоловіча) волейбольні.

Як результат, молоді люди долучились до занять спортом, покращились результати виступів спортсменів громади на районних, обласних і всеукраїнських змаганнях.

Популярністю користується спортивний клуб рукопашного бою «Патріот», який веде учасник АТО, член громадської організації «Братерство воїнів АТО Полтавщини». Не менш популярними є заняття фітнесом, які мають можливість відвідувати мешканці громади та вчителі школи.

Ми подбали і про людей з особливими фізичними потребами – замінили існуючий пандус більш зручним і безпечним для відвідування спортивного залу у школі.

Силами волонтерів реставровано та відремонтовано обладнання залів, баскетбольні щити та гімнастичну стінку, виготовлено гімнастичні лавки. За кошти ВФ «Крок за кроком» придбано новий спортивний інвентар.

Заняття у спортивних залах проводяться згідно зі складеними й узгодженими із громадою графіками роботи.

Особливою гордістю проекту є створені групи здоров'я для людей похилого віку та сімейні групи. Така робота дозволила покращити самопочуття учасників груп, задовольнити їх потребу в організованому дозвіллі та спілкуванні.

Нас тішить, що в результаті реалізації проекту збільшилась кількість громадян, залучених до фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи. Ми проводимо спортивні змагання, свята і тренування в облаштованому спортивному залі.

Мешканці нашого села отримали можливість займатися спортом, дотримуватися здорового способу життя й долучати до нього своїх дітей.

Слово громади:

«Дуже добра ідея була взяти участь у проекті. Спортивний зал необхідний нашій школі, нашим учням. Учні Терешківської ЗОШ велику увагу приділяють своєму фізичному розвитку, є активними учасниками таких ігор, як волейбол і баскетбол, мають непоганий потенціал, проте були проблеми з умовами для тренувань. Тепер питання вирішене. Дякуємо всім причетним!»

«У Терешківській ЗОШ оновили спортивний зал. Діти дуже задоволені, учителі. Я бажаю, щоб не тільки зал оновили, а й усю школу. Ми, батьки, дбаємо про здоров'я дітей, тому спортивний зал у цьому допомагає»

Батьківський комітет 3-А класу

«Після відкриття спортивного залу у школі стало цікавіше учням. І діти, і вчителі мають змогу грати у спортивні ігри, користуватись новим спортивним інвентарем. Приємно заходити і знаходитись у спортивному залі. Дуже горді тим, що мали змогу долучитись до цього проекту. Надалі бажаємо оновлення й актового залу»

Батьківський комітет 6-Б класу

«Спортивний зал став охайним, обладнаний спортивним інвентарем. Діти із задоволенням відвідують заняття фізкультурою».

«Дуже добре, що в Терешківській ЗОШ оновили спортивний зал. Тепер у дітей є можливість займатися спортом, використовувати новий інвентар, тренуватись і здобувати спортивні перемоги»

«Я дуже добре ставлюсь до оновлення спортивного залу, радію, що діти будуть займатися спортом у гарному приміщенні»

«У Терешківській ЗОШ оновлено спортивний зал. Учні, батьки дуже задоволені, що є можливість займатися спортом у добрих умовах. Збулася мрія не тільки учнів Терешківської ЗОШ, а й жителів села Терешки, оскільки є можливість займатися спортом»

Учителі фізичної культури Полтавського району

«У кожній школі спортивний зал – надзвичайно важливий аспект. Адже молодь повинна розвиватись не тільки духовно, а й фізично. Новий спортивний зал дає можливість якісно й комфортно проводити уроки фізичного виховання, спортивні змагання, приймати гостей – учасників змагань»

Учасники учительської спартакіади

«Спорт має важливе значення для збереження та зміцнення здоров'я дітей, тому дуже добре, що у спортзалі Терешківської ЗОШ був проведений капітальний ремонт. Учні з великим нетерпінням чекали цієї події. Зараз вони з великим задоволенням біжать на уроки фізкультури, обов'язково переодягнувшись у спортивну форму і змінне взуття»

Карякін Антон
(колишній учень, а зараз тренер
шкільної футбольної команди)

«Оновлений спортивний зал нашій школі дуже потрібний. Школа повинна бути сучасною, з повною спортивною базою. Спорт – це здоров'я. А наші діти мають вади здоров'я (сколіоз). Наш чудовий зал – приклад прагнення адміністрації, учителів, батьків, учнів, зробити наш заклад сучасним і корисним. Наш зал допомагає жителям села розвиватись, оздоровлюватись, а також підтримувати й розвивати зв'язки між батьками, школою й учнями. Батьки мають змогу разом з дітьми займатися спортом. Ми горді тим, що маємо такий зал»

Учитель географії Скогарєва В.Г.

Проект «Парк нашої мрії» Хомутецької загальноосвітньої школи I–III ступенів Миргородської районної ради

Хомутецька загальноосвітня школа I–III ступенів Миргородського району Полтавської області

вул. Шевченка, 7, с. Хомутець,
Миргородський район, Полтавська область,
37634. Тел. 35-5-40.

Електронна пошта: homytets@ukr.net.

Сайт школи: www.homytes.at.ua.

Директор: Аршинова Валентина Михайлівна.

Сучасна школа мусить не тільки дати учням знання, уміння й навички, а й виховати громадсько-орієнтовану особистість, яка після закінчення школи успішно займе своє місце в житті. Громадсько-активна школа покликана налагоджувати партнерські стосунки із громадою, сприяти розвитку молодіжного руху, покращенню навчання учнів, зміцненню родини та відносин між мешканцями громади.

Хомутецька школа є громадсько-активною із 2014 року. У 2015 році наша школа долучилась до програми «Школа як осередок розвитку громади» ВФ «Крок за кроком». Участь і перемога в конкурсі проектів дали громаді с. Хомутець можливість і ресурси реалізувати свою мрію – паркову зону для відпочинку дітей, молоді та всіх мешканців громади.

Командою проекту було проведено анкетування «Проблеми громади», у результаті якого ми з'ясували, що найбільше мешканці с. Хомутець хотіли б мати парк для сімейного відпочинку. Заручившись підтримкою своїх партнерів і меценатів, а саме народного депутата О. М. Кулініча та ТОВ «Промінь-Приват», школа знайшла можливість об'єднати мешканців села і втілити в життя давно очікуваний проект.

Розробляючи проектну пропозицію про участь у конкурсі проектів ВФ «Крок за кроком», ініціативна група звернулись по фінансову допомогу до наших партнерів. Нас підтримало ТОВ «Промінь-Приват» – виділили кошти в сумі 50000 гривень. Укладено трьохсторонню угоду між ТОВ «Промінь-Приват», Хомутецькою сільською радою та фірмою «Метан» про виготовлення проектно-кошторисної документації.

Актуальність проекту полягала ще в тому, що на території Хомутецької сільської ради проживають близько 3500 мешканців, проте місце для культурного відпочинку відсутнє.

Метою проекту «Парк нашої мрії» стало створення умов для культурного відпочинку громади с. Хомутець.

Відповідно до стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року, наш проект передбачав розвиток людського капіталу, оскільки завдяки створенню «Парку моєї мрії» покращиться здоров'я та збільшиться тривалість активного періоду життя селян, з'являться умови для відпочинку громадян з обмеженими можливостями. Будівництво парку сприятиме розвитку інфраструктури села. Оскільки учні – це невід'ємна його частина, неможливо уявити проект без участі ГАШ. Діти вже беруть активну участь у реалізації проекту, що сприяє їх фізичному, трудовому, естетичному вихованню, а також формуванню активної позиції та лідерських якостей.

На початку реалізації проекту було оголошено конкурс на найкращий малюнок-ескіз «Парк моєї мрії», до якого активно долучились учні нашої школи. За ескізами переможців члени ради громадсько-активної школи розробили проект паркової зони зі спортивним і дитячим майданчиками.

Упродовж семи місяців команда проекту, усі партнери, громада працювали над облаштуванням паркової зони. Ми провели загальний суботник для очищення території біля річки Хорол, розрівняли територію для встановлення дитячого май-

данчика; висадили дерева та кущі. Наступним кроком стало встановлення дитячого ігрового майданчика, його облаштували казковими фігурами, які виготовляли й розфарбовували самі учні спільно з учителями й батьками.

Ми постійно інформували громаду про заплановану та проведену роботу через сайт школи, а також через створений громадсько-інформаційний бюлетень «Хомутецький вісник», що давало змогу залучати бажаючих до реалізації проекту.

Урочисте відкриття парку «Мрія» зібрало чи не всіх мешканців села. Тут були присутні наші партнери-представники народного депутата О. М. Кулініча та ТОВ «Промінь-Приват», батьки, учні й учителі – усі, хто долучився до втілення нашої мрії.

Діти підготували концертну програму і привітали присутніх зі святом. Відгуки односельчан були тільки позитивними, адже для дітей дитячого садочка, школи нарешті створено місце для відпочинку й розваг. Не всі плани реалізувались на практиці, планується розміщення в парку спортивних споруд для молоді та дорослих.

Від реалізації проекту практичну користь отримали всі мешканці (приблизно 3500 осіб) с. Хомутець, а також жителі сіл, які входять у Хомутецьку сільську раду, а саме: с. Довгалівка, с. М. Сорочинці, оскільки парк є громадським місцем.

Сьогодні всі мешканці мають змогу не тільки здійснювати прогулянки, а й відзначати загальносільські свята. Отже, парк «Мрія» – місце для культурного відпочинку родин, молоді, людей старшого віку, гостей села.

Звісно, наша громадсько-активна ГАШ має ще багато ідей, планів і сподівань, але міцний фундамент партнерства та взаємодопомоги вже закладено, тому є надія на розвиток громади, в якій школа стане осередком науки, добра й волонтерства!

Поява дитячого майданчика стала радістю для всієї громади. Люди зрозуміли, що спільними зусиллями можна досягти позитивних результатів і здолати найскладніші проблеми. Молодь загорілась ідеєю створення спортивного майданчика. Сподіваємося, що сільська громада підтримає ініціативу, і це стане наступним успішним проектом нашої ГАШ.

Слово громади:

«Дуже добре, що нарешті є таке місце, де я можу погуляти з дитиною. Тут і яскраво, і затишно! Одним словом, мрія!!!»

Полюхович Г.В., молода мама

«Малюки з радістю ідуть на прогулянку в новий сільський парк. Немає меж захвату дітей, коли вони спускаються з різнокольорової гірки, гойдаються та відпочивають у тіні берізок серед казкових персонажів. Їм настільки подобається парк, що малеча неохоче повертається в дитячий садочок»

Левицька Л.І., вихователь ДНЗ «Сонечко»

«У групі подовженого дня ми часто приводимо сюди учнів. Їм тут весело та радісно»

Кійко С. І., вихователь ГПД

«Я тільки розпочав роботу на посаді, але охоче підтримую всі ініціативи нашої ГАШ. Створити парк – це дійсно потрібна і благородна справа для розвитку інфраструктури рідного краю»

Ксьонз Р. О., сільський голова

«Парк – це дуже потрібна для всього села справа. Тепер мами з дітками мають затишне місце для відпочинку. Тут можна й побавитися з дітьми, і просто посидіти з подругами в затінку дерев. Жаль, що молоді немає де проводити вільний час. Було б добре, якби в Хомутці з'явився ще і спортивний майданчик»

Белиба Н. А., учитель світової літератури

«Я рада, що тепер поруч зі школою є гойдалки та гірки, нам дуже подобається гратися в парку. Ми дякуємо за такий гарний майданчик!»

Птіцина Віка, учениця 1-го класу

«Ми пишаємось нашим парком. Біля казкових фігурок часто фотографуються хомутчани та гості села, коли я це спостерігаю, моє серце переповнює радість, адже я допомагала створювати цю красу»

Гусятинська Світлана, учениця 9-го класу, волонтер

Проект «Створення велопарковок у селі Розсошенці для покращення комфортних умов пересування населення громади» Розсошенської гімназії Полтавської районної ради

**Розсошенська гімназія
Полтавського району Полтавської області**

вул. Шкільна 18, с. Розсошенці, Полтавський район, Полтавська область, 38751.
Тел.: (0532) 59-02-14.

Електронна пошта: rzsgymn@gmail.com.

Сайт школи: <http://rzsschool.ucoz.ua>.

Директор: Тягнирядно Тетяна Павлівна.

Село Розсошенці є найбільшим населеним пунктом на території Щербанівської сільської ради та налічує близько семи тисяч населення територіальної громади. Наша громада – це всі, хто тут народився й виріс, хто приїхав колись, щоб залишитись на-завжди. Ми бережемо свою спадщину і пишаємось усіма поколіннями, які примножували славу рідного села. І хоча роки минають, але наше село тільки розквітає.

Тож ми – учнівський і педагогічний колективи Розсошенської гімназії – прагнемо, щоб кожний у рідному селі почувався комфортно й відчував, що про нього піклуються.

Площа села 174,8 га, тому дістатися з одного кінця села в інший є досить проблемно. Адже користуватися громадським транспортом на 2–3 зупинки невігідно з економічної точки зору, а власний автомобіль є не в кожній родині. Тому єдиний доступний для будь-якої вікової категорії населення вид транспорту – велосипед. На сьогодні – це не тільки найекологічніший засіб для пересування, а і стиль життя, можливість підтримувати хорошу фізичну форму, турбуватися про власне здоров'я та спілкуватися з однодумцями.

Використовуючи велосипед як транспортний засіб, кожний із власників турбується, де і в яких умовах він зможе його залишити, доки буде вирішувати власні справи.

Тож проблема, на вирішення якої було спрямовано наш проект, – це підвищення екологічної культури сільської громади, забезпечення комфортних умов пересування населення шляхом створення велопарковок у селі Розсошенці.

У селі Розсошенці відсутні велостоянки та велопарковки там, де вони потрібні, зокрема в місцях:

- передбачених для активного відпочинку та скупчення молоді – це спортивний комплекс села Розсошенці та Розсошенська гімназія, що розташовані поруч;
- що сприяють оздоровленню населення громади – це амбулаторія села Розсошенці та територіальний центр соціального обслуговування для людей похилого віку;
- що сприяють розвитку культури та поширенню національних традицій населення громади – це будинок культури села Розсошенці, Баронівські ставки та Розсошенське лісництво.

Окрім названих місць для створення велопарковок є потенціал для відтворення проекту поруч з іншими об'єктами соціальної інфраструктури села та подальшого розвитку зеленого туризму в цій місцевості.

Для створення трьох велопарковок було залучено кошти приватних підприємців села Розсошенці, Щербанівської сільської ради, відділу освіти Полтавської районної державної адміністрації та ВФ «Крок за кроком».

Для виявлення потреб громади навчальним закладом було проведено:

- *самооцінювання*, у ході якого встановлено, що найменшу кількість балів навчальний заклад отримав при оцінюванні стандартів «соціальна інклюзія», «розвиток громади» та «послуги»;
- *соціологічне опитування* різних вікових груп населення громади про необхідність використання велосипеда як транспортного засобу в межах села Розсошенці;
- *спільне засідання* представників Розсошенської гімназії, Щербанівської сільської ради, приватних підприємців, керівників гуртків, батьківської та учнівської громадськості.

За підсумком усіх вищезазначених заходів було виокремлено пропозицію про створення велопарковок, адже:

- село Розсошенці – велике за площею й сьогодні продовжує розбудовуватися, що передбачає збільшення його площі та населення й у майбутньому.
- Формування здорового способу життя населення села є одним із пріоритетних завдань сучасності.
- Велосипед – це транспортний засіб майбутнього, для якого не потрібне паливо, і він не забруднює навколишнє середовище.

Отже, побудова велопарковок як елементу інфраструктури сприятиме розвитку сільської громади та створенню комфортних умов для її проживання.

На основі Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів», з урахуванням Державної стратегії регіонального розвитку України до 2020 року та досвіду реалізації «Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2015 року» в Полтавській області розроблена стратегія регіонального розвитку.

Однією зі стратегічних цілей стратегії є розвиток сільських територій.

Операційна мета полягає в розвитку сільських територій і периферії навколо малих міст. Досягнення операційної мети здійснюється через реалізацію проектів, одним з яких є наш проект «Створення велопарковок у селі Розсошенці для покращення комфортних умов пересування населення громади».

У проекті враховано окремі завдання стратегії регіонального розвитку Полтавської області: сприяння розвитку закладів соціальної інфраструктури в сільській місцевості; підтримка ініціатив про запровадження навчання й заходів, спрямованих на популяризацію здорового способу життя.

Метою проекту «Створення велопарковок у селі Розсошенці для покращення комфортних умов пересування населення громади» є покращення комфортних умов для пересування населення громади в межах села Розсошенці шляхом створення велопарковок поруч із соціальними об'єктами інфраструктури.

План реалізації

Упродовж реалізації першого етапу (квітень 2015 року) було здійснено організаційне забезпечення проектної пропозиції: зустріч із сільським головою Щербанівської сільської ради Петренком В. Г. та представником відділу освіти Полтавської районної державної адміністрації з питань узгодження територій, що будуть облаштовані велопарковками; узгодження бюджету проекту спільно із приватним підприємцем і головою Щербанівської сільської ради Петренком В. Г.; підготовка території для велопарковок у рамках проведення весняної толоки учнями, учителями та членами сільської громади.

Упродовж другого етапу (жовтень 2015 року) проведена підготовка конструкцій і майданчика для встановлення велопарковок:

- закуплено 2 конструкції для велопарковки на 10 велосипедів і 2 конструкції по 20 велосипедів);
- виконано насипне покриття на території поруч з будинком культури;
- виконано насипне покриття з укладанням плитки поруч із Розсошенською гімназією та спортивним комплексом «Розсошенці»;

- здійснено велопробіг за участю представників сільської громади, учнів і вчителів гімназії;
- висвітлено заходи реалізації проекту на сторінках Полтавської районної газети «Вісті» та газети «Вісник Щербанівської сільської ради».

Упродовж третього етапу (січень-травень 2016 року) здійснено:

- установлення двох велопарковок на 10 велосипедів поруч із будинком культури;
- установлення двох велопарковок на 20 велосипедів поруч із Розсошенською гімназією та спортивним комплексом «Розсошенці»;
- висвітлення реалізації проекту на сторінках Полтавської районної газети «Вісті» та газети «Вісник» Щербанівської сільської ради, на сайті гімназії.

Упродовж четвертого етапу діяльність проекту було спрямовано на забезпечення життєздатності в майбутньому:

- встановлено проектор та екран в актовому залі Розсошенської гімназії;
- представлено проект громаді села Розсошенці та представникам інших громад Щербанівської сільської ради в рамках творчого вечора «Життя як мить»;
- проведено акції зі зверненням до приватних підприємців – власників магазинів і кафе на території села Розсошенці про встановлення велопарковок поруч з їхніми закладами;
- створено відеосюжет за сприяння обласного телеканалу «Лтава» про успішне здійснення проекту за сприяння та фінансування Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» і Щербанівської сільської ради;
- проведено моніторинг відвідування мешканцями сільської громади будинку культури та спортивного комплексу.

Основними результатами проекту є короткотривалі результати:

- збільшилась кількість бажаючих відвідувати спортивний комплекс «Розсошенці»;
- збільшилась кількість жителів, які відвідують тренажерний зал «Атлант» і танцювальний зал «Діамант»;
- збільшилась кількість мешканців громади, які відвідують концертні програми та масові заходи в будинку культури села Розсошенці.

довготривалі результати:

- формування засад активного відпочинку та здорового способу життя різних вікових груп сільської громади;
- створення комфортних умов для пересування мешканців у межах сільської території;
- зменшення загазованості та покращення екологічної ситуації в селі Розсошенці.

Віriamo, що наш проект матиме своє продовження, адже є потенціал для відтворення проекту поруч з іншими об'єктами соціальної інфраструктури села та подальшого розвитку зеленого туризму в цій місцевості.

Слова громади:

«Сучасна молодь прагне бути здоровою, швидкою, рухливою, енергійною і позитивною, доброзичливою і задоволеною своїм життям. Сільська рада намагається сприяти молоді в цьому. Саме тому ми вирішили підтримати ініціативу учнів гімназії і взяти участь у реалізації проекту»

Сільський голова Процик І. С.

«Я – випускник Розсошенської гімназії. У свій час дуже хотілося приїхати у школу на велосипеді, але виникало запитання: «Куди його поставити?». Мої племінники разом зі своїми друзями із задоволенням їдуть у школу та на тренування в сільський будинок культури на велосипеді»

Житель села Шарлай О. М.

«Села Розсошенці та Горбанівка досить великі, є місця для відпочинку: Баронівські ставки, лісництво, картодром, криниця Горбанівської Божої матері. Щоби здолати цю відстань пішки, треба витратити багато часу, а на велосипеді – запросто! Тож наявність велопарковок є зручною для нас, мешканців села»

Житель села Кадурін В. В.

«Результатом проекту є не тільки встановлення велопарковок, а й об'єднання сільської громади. Ми відчули, що разом можемо робити добру справу, розбудовувати наші села»

Депутат сільської ради Красовська О. П.

«У сільському будинку культури постійно проводяться різноманітні заходи. Тут є бібліотека, якою користуються люди різних вікових категорій, також дитячий майданчик, де люблять збиратись мами з дітьми, а літні жінки – учасниці ансамблю «Розсошаночка» збираються у клубі на репетиції та творчі виступи. І тут у пригоді стає велосипед!»

Жителька села Каралкіна Т. Г.

«Установлення велопарковок стало поштовхом для розвитку велосипедного руху в наших селах. Щовечора тата разом із синами та доньками катаються на велосипедах вулицями села. Відремонтованими сільськими дорогами зручно та безпечно їздити в магазин, сільський будинок культури та спортивний комплекс»

Жителька села Захарченко І. І.

Проект «Придбання медичного обладнання для сільської амбулаторії та медичного кабінету Дібрівської ЗОШ I-III ступенів» Дібрівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Миргородської районної ради

Дібрівська загальноосвітня школа I-III ступенів Миргородського району Полтавської області

пров. Шкільний, 2, с. Дібрівка, Миргородський район, Полтавська область, 37622.
Тел. 34-3-37.

Електронна пошта: Dibrivka_znz@ukr.net.

Сайт школи: www.dibrivka-znz.at.ua.

Директор: Гуржій Лариса Олександрівна.

Кожний громадянин України має невід'ємне право на охорону здоров'я. На жаль, стан здоров'я населення України з різних причин постійно погіршується. Однією з таких причин є незадовільне медичне обслуговування в сільських громадах. Село Дібрівка Миргородського району не є винятком у цьому питанні.

Педагогічну громадськість Дібрівської школи ця проблема також зачіпає. Адже формування усвідомленого відповідального ставлення до власного здоров'я учнівської молоді – запорука здорової й відповідальної громади.

За результатами самооцінювання Дібрівської громадсько-активної школи пріоритетними напрямками на 2015/16 рр. стали стандарти «Послуги» та «Волонтерство». Беручи до уваги стратегічні цілі Полтавської області, а саме: розвиток сільських територій, урахуваючи потреби громади, а також вивчивши питання захворюваності учнівської молоді, а це насамперед захворювання органів дихання, вирішили працювати над реалізацією **проекту «Придбання медичного обладнання для сільської амбулаторії та медичного кабінету Дібрівської ЗОШ I-III ступенів»**.

Наша мета – підняти рівень медичного обслуговування сільського жителя, покращити за допомогою придбаних приладів надання якісної безоплатної медичної допомоги. Ми команда, в якій згуртувались: педагогічний та учнівський колективи, батьківська громада, місцева влада, працівники Дібрівської медичної амбулаторії, Дібрівська ГАШ, дирекція конезаводу, агрогрупа «Деметра», громада села.

Саме тому наш навчальний заклад виніс на обговорення громади проблему надання медичної допомоги сільському населенню. Ця пропозиція була схвалена та підтримана жителями села, особливо людьми похилого віку та родинами, які мають дітей, сільською радою, адміністрацією державного підприємства «Дібрівський кінний завод № 62».

Обговорюючи цю пропозицію, ми усі разом дійшли висновку, що її реалізація сприятиме доступу до медичних послуг усього населення сільської ради в будь-який час, що у свою чергу покращить медичне обслуговування жителів села Дібрівка.

Виявлена проблема також відповідає і стратегії регіонального розвитку Полтавської області, що розроблена на підставі Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» з урахуванням державної стратегії регіонального розвитку України до 2020 року та досвіду реалізації «Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2015 року».

Одним із пріоритетів діяльності школи є створення в установах освіти умов для збереження, зміцнення та розвитку здоров'я дітей. Саме це питання є першочерговим і у «Програмі розвитку Дібрівської ГАН і Дібрівської сільської ради».

Актуальність і практичність даного проекту полягають у тому, що в результаті його реалізації жителі отримали вільний доступ до своєчасної медичної допомоги, яку їм надають медперсонал сільської амбулаторії та медична сестра місцевої школи. Щоби потрапити на прийом до будь-якого лікаря, необхідно мати результати аналізів. Щоб їх зробити, уже не треба їхати в районний центр, витратити кошти, стояти в черзі, здавати аналізи, а тоді через 2–3 дні їхати за результатами. Усе це тепер можна зробити не виїжджаючи із села.

Мета проекту – підняти рівень медичного обслуговування сільського жителя, покращити якість надання медичної допомоги на місцях. Виходячи з мети проекту, необхідно було вирішити ряд завдань, організувати низку заходів. Зокрема, нами закуплено та встановлено медичне обладнання для сільської амбулаторії та медичного кабінету школи. На перших етапах командою проекту проведено просвітницьку роботу з учнями, їхніми батьками, педагогічними працівниками, громадськістю села, залучено волонтерів із громади для проведення ремонтних робіт (фарбування, побілка приміщень, установлення медичного обладнання), інформування населення про потенційні можливості кабінетів амбулаторії та шкільного медичного кабінету у школі.

Придбавши необхідне медичне обладнання, як то апарат УВЧ (ультрависокочастотної терапії), електрофорезу, жителі села мають змогу проходити лікувальні процедури на місці. Таким чином, придбання такого медичного обладнання дозволило місцевим жителям економити час, гроші, частіше відвідувати медичну установу, а тим самим більше уваги приділяти здоров'ю в родинях.

Завдяки успішній співпраці партнерів ВФ «Крок за кроком», агрогрупи «Деметра», ДП «Конярство України» філія «ДКЗ № 62», сільської амбулаторії Дібрівська ЗОШ І–ІІІ ст. та Дібрівської сільської ради, а це понад 1300 осіб, жителі села отримали сучасні можливості якісного медичного обслуговування: у лабораторії сільської амбулаторії відтепер є фотометр МБА. Особливо пишаємось послугами, які надає Дібрівська школа для жителів громади, – це електрофорез, УВЧ. Також придбали в медичний кабінет термометри, тонометр, сумку медсестри.

Досвід проектної діяльності та результати реалізації проекту «Придбання медичного обладнання для сільської амбулаторії та медичного кабінету Дібрівської ЗОШ І–ІІІ ступенів» на кожному етапі широко висвітлювались у ЗМІ, зокрема: на сайті школи й Дібрівського конезаводу, ВФ «Крок за кроком», сторінках шкільної та районних газет, зборах громади, конференціях-презентаціях.

Усе медичне обладнання, придбане за міні-грант ВФ «Крок за кроком» для школи, й далі буде використовуватися для громади села Дібрівка.

Ми маємо змогу, сили, щоб реалізувати ще не один проект.

Велика мета починається з малого – з бажання, бажання зробити людям добро. А навчити дітей творити добро для людей повинно стати сенсом життя і праці як школи, так і громади.

Оцінюючи анкети проведеного опитування місцевих жителів, ми вирішили не зупинятись на досягнутому. Люди хочуть мати в сільській амбулаторії нове стоматологічне обладнання. Тому будемо сприяти задоволенню цих потреб громади. Також разом із сільською радою плануємо обладнати парк відпочинку, ігровий майданчик, що теж потрібно для громади і повинно принести задоволення.

Слово громади:

«Як добре, що ми партнери, що наша співпраця корисна та потрібна нам обом, приносить задоволення та позитив. Керамічний технікум м. Миргорода вдячний Дібрівській ГАШ за тепло, дружнє, щире ставлення до наших студентів, які проходили переддипломну практику у Вашій школі. Маємо надію, що наші дипломні роботи подарують Вам гарний настрій, виховують патріотизм і любов до України. Ваші партнери – «Керамічний технікум»

Керамічний технікум м. Миргород

«Наші партнери, Дібрівська ГАШ завжди приходять нам на допомогу в потрібний час, вони щирі, чесні, трудолюбиві та позитивні. Тому ми, добре знаючи, що учні дуже люблять восени ласувати смачними яблуками, не залишилися байдужими й на «Тиждень добра», який проходить у школі, подарували їм 50 саджанців фруктових дерев. Дорогі діти, хай ці дерева зростуть для вас і щороку приносять щедрі плоди. А ви щоби смакували ними, були здоровими та сильними, адже «Здорові діти – здорова нація!». Недарма ж ви вибрали проект, реалізація якого принесе користь дібрівчанам»

Приватний підприємець Проказін Леонід Іллч

«Дібрівський дошкільний навчальний заклад «Пролісок» виносить щире подяку педагогічному та учнівському колективам Дібрівської ГАШ за щире, дружню партнерську діяльність. Наші вихованці Вас чекають і люблять. Акція «Діти – дітям» приносить їм радість і втіху, а цікаві, пізнавальні зустрічі та свята, які дарує школа, запам'ятовуються малечі надовго, адже сіють у їхніх душах добро, любов, повагу. Спасибі Вам! Ви – наші найкращі друзі!»

Дібрівський дошкільний навчальний заклад «Пролісок»

«Дібрівська ГАШ дякує ВФ «Крок за кроком», ПОІППО за надану можливість працювати над проектом. Це досить серйозна, копітка, але водночас цікава й корисна робота. Головне, що працюєш для когось, і це потрібно людям. А ще для нас була цікавою співпраця з іншими школами району, області і навіть України. Тому ми мали можливість паралельно зі своїм проектом працювати частково й над тими, що вибрали наші партнери з інших шкіл. Так, ми спільно з ДКЗ № 62, сільською радою, агрогрупою «Деметра», відділом освіти Миргородської РДА поставили 2 велопарковки, робимо ремонт спортзалу, розширили послуги мережі Інтернет, здійснюємо заміну вікон, зробили ремонт водопроводу та опалювальної системи, плануємо обладнати ігрові майданчики. Окрема подяка від нас ТОВ «Агрогрупі «Деметра», яке брало активну участь у фінансуванні проекту «Придбання медичного обладнання для амбулаторії та медичного кабінету Дібрівської ЗОШ І–ІІІ ступенів»

Директор Дібрівської ЗОШ І–ІІІ ст. Гуржій Л. О.

«Проект, який реалізувала Дібрівська ГАШ у цьому році, живе і приносить задоволення дібрівським жителям. Працюйте, вигравайте, допомагайте громаді. Ми, ваші партнери, вдячні Вам за надійну та довготривалу партнерську діяльність. У свою чергу даруємо Вам велопарковки, будівельні матеріали для ремонту спортзалу та обіцяємо й далі допомагати та підтримувати Вас. Нехай Вам щастить! Удачі та добра!»

Дібрівський кінний завод

«Дібрівська ГАШ є добрим, щирим партнером для Дібрівської сільської ради. Учні та вчителі завжди приходять на допомогу у проведенні свят: Новий рік, 8 Березня, День села, кінно-спортивне свято, Івана Купала, які проходять весело та цікаво. Учителі та діти є чудовими ведучими та вправними солістами. Волонтерський рух, який створила Дібрівська ГАШ, допомагає тримати в належному порядку територію парку, іподрому, дитячого садочка та сільської амбулаторії, а також приміщення будинку культури, сільської бібліотеки та музею. Комп'ютерні курси, тренінги, конференції для батьків та односельчан є допомогою та турботою про громаду, яку надає Дібрівська ГАШ. А закуплене медичне обладнання для сільської амбулаторії – це взагалі величезний скарб для наших людей. Дякуємо Вам! А ми у свою чергу виділяємо Вам кошти для встановлення металопластикових вікон, ремонту спортзалу, закупівлі 2 тенісних столів, а також даруємо Вам красу – 100 кущів троянд»

З повагою, Дібрівська сільська рада (учні та вчителі висадили навесні 2016 року трояндову алею).

«Дібрівська амбулаторія довго чекала на сучасний прилад «Фотометр МБА-540». Адже він такий потрібний у наш час. Це дає змогу сільському населенню швидко та якісно зробити аналіз крові, зекономити час, не їхати в Миргородську поліклініку, не стояти в чергах, а також заощадити кошти, необхідні на проїзд та оплату аналізів. Ми дякуємо Дібрівській громадсько-активній школі, ВФ «Крок за кроком», Полтавському ОІППО за такий чудовий і потрібний подарунок. Успіхів Вам!»

з виступу головного лікаря А. І. Пляшника на святі вручення вометра для сільської амбулаторії

«У мене дуже часто дитина хворіє на простудні захворювання. Тому часто знаходимось у стаціонарі, щоби полікуватися за допомогою електрофорезу. Тепер ми можемо на місці скористатись послугами, які надасть шкільна медична сестра за допомогою приладу для електрофорезу. Дякую!»

Жителька села Момот Т. О.

«Дуже потрібну справу зробила школа для села. Нам не треба їхати в місто, щоби здати аналіз крові. Усе швидко, надійно, правильно. Дякуємо Вам!»

Жителька села Пономаренко Р. А.

Використана література

1. Демощенко С. Соціальний інститут освіти як об'єкт політичних відносин // Філософія освіти. – № 2 (4). – 2006. – С. 164–176.
2. Зелюк В. В. Основні напрямки розвитку післядипломної педагогічної освіти полтавських учителів у сучасному контексті / В. В. Зелюк // Постметодика. – 2015. – № 1. – С. 19–24.
3. Клепо С. Ф. Загальні стратегії розвитку освіти Полтавщини / С. Ф. Клепо // Біла книга загальної середньої освіти: версія для обговорення / ред. група: Зелюк В. В., Клепо С. Ф., Резніченко З. В., Устименко Т. А. – Полтава: ПОІП-ПО, 2015. – 180 с.
4. Методичні рекомендації щодо створення системи управління освітою об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://ammu.com.ua/news-ammu/metodichni-rekomendatsiyi-shhodo-stvorenniya-sistemi-upravlinnya-osvitoyu-ob-yednanih-teritorialnih-gromad.html>.
5. Молодиченко В. Модернізація цінностей в українському суспільстві засобами освіти: (філософський аналіз) / В. В. Молодиченко. – К.: Знання України, 2010. – 383 с. – Бібліограф.: с. 353–382, 83 с. – С. 310.
6. Перспективи освіти і науки Полтавщини у «Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року» / укл. О. В. Стоцька // Постметодика. – 2015. – № 1. – С. 2–18.
7. План заходів з реалізації стратегії розвитку Полтавської області на період 2015–2017 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.adm-pl.gov.ua/page/plan-zahodiv-z-realizaciyi-strategiyi-rozvitku-poltavskoyi-oblasti-na-period-2015-2017-pp>.
8. Політика у сфері якості Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського [Електронний ресурс]. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://poippo.pl.ua/s-u-ya/2-i/1189-1-polityka-u-sferi-iakosti-ta-nastanova-z-iakosti>.
9. Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського презентує «Білу книгу загальної середньої освіти (версія для обговорення)» [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://poippo.pl.ua/novyny-poippo-blohom/item/2419-zaproshuiemo-do-obhovorennia-ta-vnesennia-propozytsii>.
10. Стратегія розвитку Полтавської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.adm-pl.gov.ua/page/strategiya-rozvitku-poltavskoyi-oblasti-do-2020-roku>.

Розділ III.

Досвід Рівненської області

Огляд освітньої політики Рівненщини у сфері співпраці із громадою та реалізації концепції навчання впродовж усього життя

Огляд діяльності громадсько-активних шкіл Рівненщини в рамках реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади»

Реалізовані проекти громадсько-активних шкіл Рівненщини

- **Проект «Школа сталого розвитку»** Кам'янської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Березнівської районної ради.
- **Проект «Створення центру інформаційно-комунікаційних технологій для інтеграції в європейський освітній простір»** Заборольської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Рівненської районної ради.
- **Проект «Сприяння здоров'ю громади та впровадження здоров'язбеігаючих технологій. Облаштування тренажерного залу»** Оржівського навчально-виховного комплексу «школа-колегіум» Рівненської районної ради.
- **Проект «Спорт для всіх»** Сатіївської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Дубенської районної ради.

**Огляд освітньої політики Рівненщини
у сфері співпраці із громадою та реалізацією концепції
навчання впродовж усього життя**

Мельник Надія Адамівна,
*проректор з науково-методичної роботи
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
кандидат педагогічних наук*

Інтеграція України у світовий освітній простір потребує вдосконалення системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, забезпечення рівного доступу всіх громадян до якісної освіти, безперервності освіти та навчання впродовж усього життя, розвитку державно-громадської моделі управління.

Освіта впродовж усього життя й освіта для життя розглядаються як визначальні чинники регіонального розвитку, є необхідною умовою повноцінного входження в європейську та світову економіку й освітній простір. Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку суспільства, консолідації всіх його інституцій, гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості. У зв'язку з цим особливе значення мають реалізація чинних і пошук нових пріоритетних напрямів розвитку освіти, інноваційного підходу до вирішення актуальних питань подальшої співпраці всіх причетних до функціонування галузі, розвитку соціального партнерства.

Освітня політика Рівненської області поєднує різноманітність політичних, соціально-економічних, культурно-освітніх чинників, спрямована на створення економічного й культурного середовища, яке сприяє реалізації освітнього потенціалу всіх його суб'єктів.

Концепція розвитку освіти впродовж усього життя на регіональному рівні спрямована на інтенсивне збільшення пропозицій освітніх послуг для всіх категорій населення в межах наявної системи освіти, високий рівень самоосвіти громадян, пошук найбільш оптимальних методик і технологій освіти впродовж усього життя, які забезпечать прийняття регіональних управлінських рішень; розробку механізмів моніторингу освітньої політики для досягнення цілей, спрямованих на забезпечення сталого регіонального розвитку. Акцент робиться на співпраці представників різних сфер суспільства – економіки, освіти, культури, політики та громадського сектора, діалозі між усіма партнерами в реалізації регіональної освітньої політики. Усі важливі рішення в регіоні приймаються з урахуванням результатів моніторингових досліджень, даних соціологічних опитувань, залученням усіх соціальних партнерів.

Серед стратегічних завдань – створення мережі соціальних партнерів, зацікавлених у розвитку освіти в регіоні; розвиток мережі провайдерів освітніх послуг у сфері формальної, неформальної, інформальної освіти та формування культури їх мережевої взаємодії; створення ресурсної, зокрема інформаційної, бази для започаткування нових і розвитку поширених освітніх практик у регіоні; розробка й упровадження інтерактивних технологій освіти дорослих для забезпечення ефективності освітнього процесу, організації навчання впродовж усього життя. Для реалізації програм освіти впродовж усього життя створюються різновікові спільноти, використовуються різні форми й засоби соціального діалогу: переговори, інтерв'ю, презентації, дискусії, форуми, конференції тощо.

Важливим результатом регіонального співробітництва в ході реалізації проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» стало встановлення та зміцнення громадської взаємної довіри, конструктивного діалогу, партнерських стосунків, що дозволило активізувати культурно-просвітницьку діяльність громади, профорієнтаційну й фізкультурно-оздоровчу роботу, інформування громади й одержання зворотного зв'язку, співучасть у творенні спільного культурно-інформаційного простору. Співпраця школи із громадськими організаціями сприяла додатковому фінансуванню від міжнародних організацій, зростанню зацікавленості в місцевій освітній політиці, використанню ресурсів громадської організації та заохоченню до громадської активності, що дозволило використовувати інтелектуальний потенціал освітян і популяризувати здобутки й напрацювання громадських організацій.

Для результативності реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади» для працівників відділів освіти, директорів навчальних закладів проведено низку науково-методичних заходів, під час яких аналізувалась нормативна база, яка регулює партнерські стосунки школи і громади, пропонувались технології проведення піар-заходів і громадських акцій, увага акцентувалась на співпраці із засобами масової інформації, що сприяло становленню лідерів у співтоваристві, вирішенню питань уміло та дієво. Зміцнено матеріально-технічну базу шкіл, налагоджено тісну співпрацю з територіальними громадами, громадсько-активними школами району, області, України. Колективи навчальних закладів, територіальних громад зрозуміли, що співпраця, взаємодопомога, партнерство й послуги приносять тільки взаємну користь, підвищують імідж школи, дозволяють залучити людські та матеріальні ресурси, які надають підтримку школі, а також задовольняють потреби та інтереси громади.

Участь у реалізації проекту засвідчила, що навчальний заклад може бути не тільки ресурсом для навчання дітей, а й центром активності спільноти, концентрації всіх мешканців з метою виявлення їхніх потреб і ресурсів для підвищення якості життя громади, підвищення впевненості громади у власних силах.

Стратегія розвитку регіону спрямована на вдосконалення організаційної структури державно-громадського управління, розвиток освіти та розширення партнерської мережі зацікавлених у цій справі сторін.

Дошкільна освіта

Забезпечення якісної й доступної дошкільної освіти, виховання здорової та компетентної особистості є пріоритетом у діяльності освітян Рівненщини. Народжуваність в області є однією з найвищих в Україні. Лише у 2014 році народились понад 17 тис. дітей.

Мережа закладів, які забезпечують дошкільну освіту, складає 514 установ, з яких 115 функціонують у складі навчально-виховних комплексів. Дошкільні навчальні заклади відвідують понад 40 тис. дітей. Завдяки впровадженню альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в області стовідсотково охоплено дітей п'ятирічного віку та майже 89 % – дітей від 3 до 5-ти років. Місцеві органи управління освіти продовжують роботу з розширення мережі дошкільних навчальних закладів різних типів і форм власності.

Серед пріоритетних завдань – розвантаження груп у дошкільних установах, охоплення різними формами дошкільної освіти.

Загальна середня освіта

Визначальною умовою рівного доступу до якісної освіти є раціональна побудова мережі загальноосвітніх навчальних закладів. Для забезпечення надання освітніх послуг населенню області функціонують 672 загальноосвітні навчальні заклади, в яких навчаються 146583 учні (з них у міській місцевості – 66791, у сільській – 79793). У 2014/15 н. р. кількість учнів збільшилась на 1681 особу, проте збільшення учнівського контингенту в межах області є непропорційним, що в окремих районах зумовлює потребу у проведенні заходів з оптимізації мережі, в інших – вимагає добудови та будівництва нових приміщень.

Для забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей та учнівської молоді, ефективного використання бюджетних коштів у 2015/16 н. р. році вжито заходи для оптимізації мережі закладів освіти.

Для належної організації функціонування навчальних закладів, розміщених на території новоутворених об'єднаних територіальних громад, організації надання освітніх послуг та оптимізації матеріально-технічних і кадрових ресурсів створюються освітні округи. З метою визначення кращих проектів опорних шкіл і заохочення їх діяльності проведено обласний конкурс на кращу організацію роботи опорних шкіл.

Місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування, керівниками навчальних закладів проводиться робота з ліквідації двозмін-

ного навчання. Нині в області у другу зміну навчаються 6973 учні у 54-х загальноосвітніх навчальних закладах.

Підвищення якості загальної середньої освіти в області відбувається шляхом упровадження в навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційних технологій. Усі загальноосвітні навчальні заклади I–III ступенів у повному обсязі забезпечено навчальними комп'ютерними комплексами, у 84 ЗНЗ I–III ступенів обладнано по два НКК. Із 212 загальноосвітніх навчальних закладів I–II ступенів 178 обладнано навчально-комп'ютерними комплексами, що становить 79 %.

На основі базового елемента інформаційно-освітнього простору області, веб-порталу «Освіта Рівненщини» запроваджуються мережеві технології взаємодії між педагогічними, науково-педагогічними працівниками області, керівниками навчальних закладів та іншими освітніми установами. На його ресурсах функціонують 36 методичних і більше 200 педагогічних мережевих спільнот; 5 Інтернет-шкіл для педагогів ЗНЗ та членів районних методичних структурних підрозділів, розміщено 105 відеофільмів навчального та презентаційного змісту, наукові розробки, навчально-методичні посібники, матеріали про інклюзивну освіту, електронні книги, педагогічний досвід освітян області, зразки курсових проектів тощо.

У процесі підвищення кваліфікації активно впроваджуються дистанційні освітні технології, що сприяє створенню електронного контенту навчального призначення й містить тексти лекцій, медіа-уроки, тренажери, словники, методичні рекомендації, корисні посилання тощо.

Усі загальноосвітні навчальні заклади області під'єднані до мережі Інтернет. Створена та функціонує система відеоконференцій.

З метою створення належних умов для виявлення та розвитку творчого потенціалу *обдарованих і здатних* до вивчення основ наук дітей, заохочення та стимулювання їхніх пізнавальних інтересів, інтелектуальної ініціативи й позитивної мотивації на навчання у 2015/16 н. р. серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів проведено обласні учнівські олімпіади із 20-ти навчальних предметів (1396 учасників), обласний етап 10 всеукраїнських учнівських турнірів з 9-ти навчальних предметів (544 учасники) та інтерактивні конкурси із предметів суспільно-гуманітарного та природничо-математичного циклів. Упродовж 2015–2016 років учні загальноосвітніх навчальних закладів долучились до участі в таких міжнародних і всеукраїнських конкурсах: «Колосок» – 11219 осіб, «Кенгуру» – 20881, «Левеня» – 4651, «Бобер» – 2215, «Геліантус» – 2281, «Соняшник» – 4968, «Лелека» – 1513 осіб, Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка – 177 осіб, Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика – 233 учасники.

Для підтримки та розвитку обдарованої молоді області працює Рівненська мала академія наук учнівської молоді. На сьогодні заклад має фізико-технологічну та

хіміко-біологічну лабораторії, лабораторію гуманітарних досліджень, селекції та генетики, астрофізичну обсерваторію, мультимедійний кабінет дистанційного навчання.

Щороку всі переможці заключного етапу інтелектуальних змагань нагороджуються премією голови Рівненської обласної державної адміністрації, а також голів районних і міських державних адміністрацій.

Виявлення, розкриття та реалізація індивідуальних здібностей, талантів і нахилів учнівської молоді забезпечуються шляхом подальшого впровадження в навчальних закладах області *профільного навчання*. Упродовж 2014/15 навчального року профільним навчанням було охоплено 11837 учнів області у 264 навчальних закладах, з них 5617 учнів зі 168 навчальних закладів сільської місцевості, що складає 66,2 % від загальної кількості всіх учнів 10–11-х класів.

Реалізуються заходи зі створення системи *інклюзивного навчання*, забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами. У 2015/16 н. р. в 69 навчальних закладах області організовано інклюзивне навчання для дітей з особливими освітніми потребами. Забезпечено функціонування 88 класів, у яких навчаються 119 учнів з вадами психофізичного розвитку. Введено 64 посади асистентів (вихователів) учителя.

У Рівненському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти працювала лабораторія інклюзивного навчання, функціонує консультативний пункт, проводяться семінари, майстер-класи, проблемно-тематичні курси підвищення кваліфікації для різних категорій педагогічних працівників, які навчають дітей з особливими освітніми потребами.

Для забезпечення підтримки дітей, які потребують соціального захисту, санаторного лікування, для обдарованих дітей, дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей із психофізичними вадами в області функціонує 21 *інтернатний заклад*, із них у спільній власності територіальних громад області знаходиться 19. У цих закладах виховуються, навчаються та утримуються 2957 дітей.

З метою раннього виявлення дітей з освітніми потребами та визначення можливих форм, методів навчання та особливостей корекційно-розвивальної роботи відповідно до потенційних можливостей психофізичного розвитку дітей і введення їх у соціум функціонують обласна та двадцять районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій. На базі Рівненської обласної ПМПК працює інклюзивний ресурсний центр.

В області триває процес формування комплексної системи *національно-патріотичного виховання*. Продовжено реалізацію Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, мета й завдання якої – це ключові завдання програми національного виховання молоді Рівненщини на 2008–2020 роки. Національно-патріотичне виховання учнівської та студентської молоді на сучасному етапі набуває особливу актуальність і значущість і відіграє пріоритетну роль у на-

вчально-виховному процесі. Воно здійснюється відповідно до викликів часу, шляхом активного впровадження інноваційних педагогічних технологій. Серед нових напрямів – організація роботи учнівських волонтерських загонів. Волонтерство міцно консолідує, підтримує партнерство із сім'єю, школою, громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування.

Пріоритетними завданнями є оптимізація мережі загальноосвітніх навчальних закладів, створення потужних освітніх округів і визначення опорних шкіл, забезпечення їх висококваліфікованими педагогічними кадрами, навчальним і технічним обладнанням.

Психологічна служба

На базі обласного кабінета-центру практичної психології та соціальної роботи створено мобільний консультативний пункт. У дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних і вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації області працюють 643 практичних психологи, що становить 66,6 % від потреби (загальнодержавний показник – 56,7 %) і 262 соціальних педагоги, або 44,6 % від потреби (загальнодержавний показник – 46,2 %). За останній рік на 3,2 % збільшено показник забезпеченості закладів освіти посадами практичних психологів і на 4,8 % соціальних педагогів. Організовано роботу 98 мобільних соціально-психологічних пунктів в освітніх округах, що сприяло розширенню мережі закладів, охоплених психологічним супроводом і соціально-педагогічним патронатом.

Упродовж останнього року суттєво розширилися спектр цільової аудиторії та тематика навчально-методичних заходів психологічного спрямування. Акцент зроблено на формуванні в педагогів таких професійних компетенцій, що співзвучні змісту й завданням освітньої галузі основної і старшої школи, зокрема профільного та інклюзивного навчання, підготовки до ЗНО. Актуальним є питання створення в навчальних закладах центрів примирення, на базі яких будуть готуватись медіатори (посередники) з числа учнів задля вирішення конфліктів.

У перспективі – підвищення показників запровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів психологічно-орієнтованих спецкурсів і факультативів, розбудова мережі шкільних служб порозуміння.

Позашкільна освіта

Станом на січень 2016 року в системі *позашкільної освіти* області функціонують 52 позашкільних навчальних заклади: комплексних – 23, профільних – 29 (науково-технічного профілю) центри, станції юних техніків – 5; туристсько-краєзнавчого профілю (станції юних туристів) – 3; еколого-натуралістичного профілю (станції юних натуралістів) – 2; МАН – 1; центр інтелектуального розвитку «Сузір'я»; дитячо-юнацькі спортивні школи – 17).

Соціальний попит на якісну позашкільну освіту зумовив необхідність створення сприятливих соціально-педагогічних умов для забезпечення навчально-творчої діяльності дітей та учнівської молоді за всіма напрямками позашкільної освіти. Працюють 2588 гуртків, студій, творчих об'єднань, зокрема: художньо-естетичного напрямку – 1483, науково-технічного – 400, еколого-натуралістичного – 85, туристсько-краєзнавчого – 81, фізкультурно-спортивного – 539 тощо. Позашкільні навчальні заклади проводять навчально-виховну, організаційно-масову роботу з дітьми та учнівською молоддю, що організується в контексті реалізації завдань регіональних і місцевих соціально-освітніх проектів. Позашкільні заклади відвідують 40724 діти (29 % від загальної кількості дітей). Колективи позашкільних навчальних закладів прагнуть до саморозвитку та самозбереження, докладають зусилля для належного забезпечення життєдіяльності гуртків і творчих об'єднань через упровадження сучасних методів і форм навчання й виховання, співпрацю із громадськими й державними інститутами. Завдяки цьому в області сформовано ефективну систему проведення конкурсних обласних заходів для дітей та учнівської молоді, забезпечення їх участі в заходах всеукраїнського й міжнародного рівнів.

Пріоритетними завданнями є збереження мережі позашкільних закладів, розширення мережі гуртків військово-патріотичного напрямку, організація позашкільної навчально-виховної роботи з національно-патріотичного виховання учнів і молоді, залучення позашкільних навчальних закладів до участі в міжнародних освітніх програмах і реалізації проектів, забезпечення конструктивної взаємодії позашкільних навчальних закладів із громадськими організаціями, батьками вихованців.

Професійно-технічна освіта

Важливе місце в освітньому просторі Рівненщини займає професійно-технічна освіта, яка є фундаментом для науково-технічного розвитку суспільства та спрямована на здобуття фахових компетентностей, розвиток професіоналізму, професійної культури особистості. Підготовку кваліфікованих робітників у Рівненській області здійснюють 23 професійно-технічні навчальні заклади державної форми власності.

Пріоритетними завданнями є модернізація мережі професійно-технічних навчальних закладів області, оновлення змісту освіти шляхом упровадження державних стандартів нового покоління, створення електронних засобів навчання професійної підготовки та здійснення науково-експериментальної роботи в закладах професійно-технічної освіти.

Вища освіта

Мережа вищих навчальних закладів області нараховує 36 закладів: шість вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації; вісім відокремлених структурних підрозділів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації; двадцять два вищі

навчальні заклади I–II рівнів акредитації, з них: три – комунальної форми власності, філія вищого навчального закладу I–II рівнів акредитації комунальної форми власності, п'ять – приватної форми власності.

Загальна кількість студентів у 2015 році становила 41 тис. 963 студенти, що на 4,9 % менше в порівнянні з попереднім роком (44154 – у 2014 році), з них: 14070 студентів навчаються у ВНЗ I–II рівнів акредитації; 27893 – у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації.

У державних вищих навчальних закладах навчаються 70,7 % студентів, у комунальних – 8,3 %, у приватних – 21 %. У ВНЗ області навчаються 640 студентів-інвалідів, 343 студенти-сироти, 1458 студентів, постраждалих унаслідок аварії на ЧАЕС.

Пріоритетними завданнями є розширення співробітництва вищих навчальних закладів з роботодавцями та бізнес-структурами з метою їх залучення у процес навчання студентів і підтримки стартап-проектів.

Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Рівненський ОІППО є вищим навчальним закладом, який забезпечує підвищення кваліфікації педагогічних працівників регіону та здійснює перепідготовку фахівців за спеціальностями «Менеджмент та адміністрування в освіті» й «Корекційна освіта. Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка) і логопедія».

Навчання на курсах підвищення кваліфікації здійснюється за 120 ліцензованими програмами за очною та очно-дистанційною формами навчання. У план-графік курсової підготовки включені курси, що поєднують підвищення кваліфікації з фаху та вивчення предмета за програмами «Intel». Навчання для майбутнього», «Microsoft® «Партнерство в навчанні», для вчителів-предметників, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами за індивідуальною формою навчання, а також для вчителів початкових класів, які викладають іноземну мову та предмет «Інформатика» в початковій школі.

Науково-методичний супровід педагогічних працівників і науково-методичне забезпечення навчальних закладів спрямовано на реалізацію оновленого змісту освіти в навчальних закладах відповідно до нових освітніх стандартів. Для потреб педагогічних працівників розроблено нові технології та моделі особистісно зорієнтованих уроків, управління організаційно-педагогічною діяльністю освітнього округу, науково-методичного забезпечення реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, формування соціальних компетентностей вихованців позашкільних навчальних закладів, використання здоров'язберігаючих технологій у школі здоров'я повного дня, гуманізації взаємодії вчителя та учнів тощо.

Інститут забезпечує діяльність 59 обласних базових навчальних закладів на тему актуальних проблем розвитку регіональної системи освіти, 30 авторських

творчих майстерень, 33 творчих груп, Відкритого університету керівників освіти Рівненщини, шкіл педагогічного досвіду, які пропонують стратегії навчання широкого спектра, виховання, оригінальні інноваційні ідеї. Запроваджено такі інноваційні форми організації професійної підготовки педагогічних працівників, як центри педагогічної майстерності, авторські технологічні майстерні, віртуальні школи, регіональний центр дистанційної науково-методичної підтримки педагогічних працівників навчальних закладів у міжтестастійний період тощо. З використанням системи відеоконференцій веб-порталу «Освіта Рівненщини» впродовж 2014/15 н. р. проведено близько 150 тематичних онлайн-заходів.

На базі інституту, який є базовим закладом Всеукраїнської школи новаторства, проведено спільно з державним вищим навчальним закладом «Університет менеджменту освіти» НАПН України дев'ять засідань Всеукраїнської школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників післядипломної педагогічної освіти, яка діє у складі науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти». Продовжують роботу Рівненська регіональна та три зональні школи новаторства керівних і педагогічних працівників дошкільних, загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів, діяльність яких спрямована на підготовку вчителя до використання сучасних інноваційних педагогічних технологій, у тому числі інформаційно-комунікаційних, методик та інтерактивних форм навчання дітей, електронного контенту в умовах сучасних змін.

Інститут здійснює науково-методичний супровід проведення конкурсів фахової майстерності, зокрема: «Учитель року», «Моє покликання – методист», «Панорама творчих уроків: «Я – віртуоз у викладанні предмета», «Джерело творчості» та інших. З метою пропаганди кращих здобутків та інноваційних напрацювань педагогічних працівників, вироблення стратегій і шляхів розвитку освіти Рівненщини щорічно проводиться обласний конкурс-ярмарок педагогічної творчості, матеріали якого розміщені на сайті інституту, що дає можливість педагогічним працівникам використовувати їх у практичній діяльності.

Створюються умови для неперервного розвитку особистості, її знань і компетентностей, а також спроможності діяти в нових умовах, що передбачає гармонійне поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти, самомотивацію на освітню діяльність.

Значним досягненням є щорічні нагороди в рамках Міжнародного форуму-презентації «Інноватика в сучасній освіті», Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», визнання інституту кращим закладом у межах I Всеукраїнської виставки-презентації «Післядипломна педагогічна освіта в контексті сучасних цивілізаційних змін».

Особливістю координації науково-педагогічних досліджень в області стала наукова робота інституту в межах понад 10 експериментів всеукраїнського рівня, в

яких беруть участь 54 навчальні заклади, 9 регіонального рівня й 4 інституційного рівня, понад 80 навчальних закладів та установ освіти. З метою використання та перевірки в сучасних умовах ідей видатних учених і педагогів в інституті продовжує роботу «Обсерваторія педінновацій».

Серед векторів інноваційної стратегії розвитку освіти – участь у реалізації освітніх програм і проектів: міжнародного проекту «Освіта для сталого розвитку в дії»; українсько-польського проекту «Уроки з підприємницьким тлом»; програми МОН України, ПРООН (ЮНЕЙДС) «Сприяння просвітницькій діяльності «рівний-рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя»; соціального проекту «Fair Play – Чесна гра»; проект «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»; вітчизняного соціального проекту «Відкриті уроки футболу», інноваційного проекту «Шкільна електронна бібліотека», проект «Інтелект України», проекту «Інклюзивна освіта: крок за кроком» тощо.

Продовжено співпрацю з міжнародними агенціями та організаціями: Корпусу Миру США в Україні, Американські ради, британські видавництва «Oxford University Press», «Pearson Education», «Express Publishing», Міжнародна асоціація вчителів англійської мови як іноземної (IATEFL), асоціація викладачів англійської мови України TESOL-Ukraine, Гете-Інститут, Асоціація українських германістів, центр навчально-методичної літератури Гете-Інституту РДГУ, німецьке видавництво «HUEBER», асоціація АЖІР (Франція), міжнародний освітньо-методичний центр «Pearson-Dinternal».

Пріоритетними завданнями є модернізація регіональної системи підвищення кваліфікації та перепідготовки керівних кадрів і педагогічних працівників, створення нової моделі професійного зростання фахівців в умовах післядипломної педагогічної освіти, розширення міжнародного співробітництва та активізація участі у програмах і проектах Європейського Союзу, проведення моніторингових досліджень якості освіти різних рівнів.

**Огляд діяльності громадсько-активних шкіл Рівненщини
в рамках реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади»**

*Климко Лариса Василівна,
методист кабінету управління
навчальними закладами Рівненського
обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти,
координатор програми
«Школа як осередок розвитку громади»
у Рівненській області*

Однією з актуальних тем освітнього менеджменту є впровадження державно-громадського управління як нової демократичної моделі управління розвитком навчального закладу.

Предметом державно-громадського управління є взаємоузгодження та спрямування дій різних за природою й напрямком сил на розвиток освітньої системи.

Загальні процеси реформування освіти в Україні потребують нових підходів до управління загальноосвітнім навчальним закладом як громадсько-активною школою. Модель громадсько-активної школи характеризує її як школу, де велика увага приділяється роботі з місцевою громадою та працівниками школи. Школа займається оцінкою місцевих потреб і бере участь у прийнятті рішень на місцевому рівні, а також забезпечує зворотний зв'язок, що стосується цих дій громади.

Організаційно-методичні засади створення та діяльності громадсько-активних шкіл Рівненщини можна розглядати в різних аспектах: це прагнення до широкого залучення ресурсів територіальних громад, громадських організацій, батьків, підприємств до шкільного життя; створення умов для виховання та практичного виявлення громадської активності учнівської молоді; тенденція до посилення відкритості самої школи як соціально-педагогічної системи.

Нова модель управлінської діяльності регіону відзначається відкритістю та демократичністю, поєднанням державних засобів управління із громадською участю та впливом громади на освітній процес. Вона забезпечує прискорений випереджальний інноваційний розвиток, а також сприяє самоствердженню та самореалізації особистості протягом життя. Така модель спонукає до якісних змін на рівні керівника навчального закладу: демократизації процесу прийняття рішень, набуття навчальним закладом більшої самостійності, що відповідає основним положенням Національної доктрини розвитку освіти.

Усе це зумовлює актуальність організації та розбудови громадсько-активних шкіл в Україні, зокрема й у Рівненській області. Понад сорок загальноосвітніх на-

вчальних закладів із шістнадцяти районів області та двох міст Острога й Рівного реалізують модель діяльності громадсько-активної школи.

Спільними зусиллями, у тісній співпраці та за підтримки ВФ «Крок за кроком», який є ініціатором розвитку партнерських стосунків між школами та місцевими громадами Рівненської області, удалось реалізувати низку завдань. Зокрема, вивчено рівень готовності педагогічних колективів до процесу трансформації загальноосвітнього навчального закладу у громадсько-активну школу; виявлено педагогічні колективи, які мають бажання вдосконалити знання, уміння й навички співпраці із громадою; розроблено модель підготовки педагогічних працівників до створення й розвитку громадсько-активної школи; створено банк даних регіональної мережі громадсько-активних шкіл і загальноосвітніх навчальних закладів, які мають бажання трансформуватись у громадсько-активну школу; для слухачів курсів підвищення кваліфікації розроблено спецкурс на тему проблеми «Організація та розбудова громадсько-активної школи як осередка розвитку громади»; запроваджено обмін досвідом роботи педагогічних працівників громадсько-активних шкіл на регіональному та всеукраїнському рівнях.

З метою привернення уваги до діяльності громадсько-активних шкіл Рівненщини, розвитку громад, партнерських стосунків між ними упродовж багатьох років відзначаємо Міжнародний день громадсько-активних шкіл. На базі загальноосвітніх навчальних закладів проводяться дні відкритих дверей; конкурси есе на тему «Мрії дітей про майбутнє громади села»; відкриті уроки та години спілкування «Моя школа – громадсько-активна школа»; презентації та захист програм і проектів громадсько-активних шкіл; святкові концерти спільно з місцевою громадою; семінари, «круглі столи», засідання ради освітнього округу, наради керівників загальноосвітніх навчальних закладів, педагогічних працівників, батьківської громадськості та органів місцевого самоврядування; конкурси, змагання, загальношкільні лінійки з участю сільської молоді, батьків і громадськості села; виставки творчих доробок педагогів, учнівських і громадських організацій; Інтернет-інформування про рух громадсько-активних шкіл, досвід їх роботи в Україні, області, районі; зустрічі-діалоги з керівниками громадських організацій, теле- та радіопередачі на тему діяльності громадсько-активних шкіл. Широко висвітлюються події із життя школи та громади на сайтах, в обласних і районних засобах масової інформації. Оформляються змінні стенди про волонтерську допомогу.

Між школами, учителями, учнями, членами громади та спонсорами для спільного вирішення загальних проблем устанавлюються й розвиваються взаємовигідні відносини, яким властиві такі характеристики: взаємовигідність, прозорість, волонтерство, двостороннє спілкування, чесність, повага, рівність. Як результат, це покращення іміджу школи, залучення додаткових людських і матеріальних ресурсів для підтримки навчальних закладів, для задоволення потреб та інтересів

громади. Розроблено та впроваджено механізми спільної діяльності й ініціювання різних форм взаємодії з бізнесом, органами місцевого самоврядування, некомерційними організаціями, громадськістю. Громадсько-активні школи Рівненщини за допомогою плану спільної діяльності ставлять загальні цілі та визначають ступінь участі ще на початковому етапі взаємодії.

Як бачимо, у соціально-економічних умовах, що склалися, громадсько-активній школі поодинці не вирішити всі проблеми, що виникають, і дуже важко конкурувати з іншими загальноосвітніми навчальними закладами. Необхідно володіти сучасними технологіями роботи із громадськістю, засобами масової інформації, механізмами залучення позабюджетних коштів, уміти спланувати й оцінити свою діяльність, змінити традиційні форми й методи роботи з учнями та батьками на інтерактивні. Усіма цими методиками володіють громадсько-активні школи Рівненської області, що забезпечують участь дитини в житті великої спільноти та її успішну соціалізацію.

Для ефективного управління, координації всіх напрямів діяльності громадсько-активних шкіл Рівненщини створені ради навчальних закладів, основними завданнями яких є підвищення ефективності навчально-виховного процесу у взаємодії із сім'єю, громадськістю, державними та приватними інституціями; визначення стратегічних завдань, пріоритетних напрямів розвитку навчального закладу та сприяння організаційно-педагогічному забезпеченню навчально-виховного процесу; формування виховного середовища; створення належної педагогічної атмосфери в навчальному закладі; сприяння духовному, фізичному розвитку учнів і набуття ними соціального досвіду; підтримка громадських ініціатив про вдосконалення навчання й виховання учнів, творчих пошуків і дослідницько-експериментальної роботи педагогів; сприяння організації дозвілля та оздоровлення учнів; зміцнення партнерських зв'язків між родинами учнів і шкіл з метою забезпечення єдності навчально-виховного процесу.

Значний вплив на визначення траєкторії розвитку громадсько-активних шкіл регіону мають піклувальні ради. Метою діяльності піклувальних рад є забезпечення доступності загальної середньої освіти для всіх громадян, задоволення освітніх потреб особистості, залучення широкої громадськості до вирішення проблем навчання й виховання, а саме: донести до громадськості суть основних проблем сучасної освіти; показати громадськості, як їх може вирішити школа в повсякденному житті; викликати у громадськості позитивну мотивацію на ті зусилля, які докладася школа для виконання своїх завдань, програм, планів; установити із громадськістю взаємовигідні відносини, які повинні бути потужною моральною підтримкою як для педагогічного й учнівського колективів, так і для громадськості. Саме ступінь участі громадськості у прийнятті важливих рішень характеризує демократичний рівень розвитку суспільства, розуміння самого поняття участі громадськості, до якої

можна віднести не тільки батьків та учнів, а й територіальні громади, молодіжні об'єднання, неурядові та міжнародні організації, підприємницькі структури тощо.

У громадсько-активних школах Рівненщини чітко спланована робота батьківського самоврядування, метою якого є захист законних інтересів своїх дітей в органах громадського самоврядування навчального закладу, у відповідних державних органах, а також надання допомоги педагогічному колективу в реалізації завдань загальної середньої освіти. Для цього в навчальних закладах плануємо стратегію розвитку школи, передбачаємо у плані роботи відповідний розділ «Робота з батьками та громадськістю», в якому обов'язково аналізуємо: позитивні моменти та прорахунки в роботі школи з педагогічного всеобучу батьків; ефективність роботи батьківських комітетів класів; індивідуальну роботу адміністрації школи, учителів, класних керівників, вихователів з батьками окремих учнів, які потребують посиленої уваги до їхнього виховання; участь батьків у проведенні та організації позакласної виховної роботи; залучення до співпраці зі школою батьків-спонсорів, батьків-меценатів; заохочення ініціативи батьків для створення у школі батьківських фондів як додаткового джерела фінансування. Також керівники громадсько-активних шкіл області у плані роботи передбачають такі пункти: формування громадської думки; розвиток стосунків із громадськістю; установлення оптимальних стосунків із владою на всіх її рівнях; оптимізацію виробничо-економічних відносин; взаємодію із засобами масової інформації; розвиток споживчих відносин тощо.

Заслужовують на увагу органи учнівського самоврядування, які формують у школі демократичні стосунки між педагогами та учнями, захищають права школярів, організують повсякденне життя колективу, реалізують інтереси й потреби учнів.

Для модернізації освітнього простору Рівненщини, створення нової інноваційної практики для керівників загальноосвітніх навчальних закладів проводяться заняття обласної школи управлінської майстерності на тему «Науково-методичний супровід оцінювання трансформації загальноосвітньої школи у громадсько-активну школу»; заняття обласних шкіл керівників районних, міських шкіл новопризначеного керівника загальноосвітнього навчального закладу та шкіл резерву керівних кадрів «Мій шанс» на тему «Розвиток громадсько-активної школи як інноваційної системи управління навчальним закладом»; заняття творчої групи керівників спеціалізованих навчальних закладів на тему «Проектування розвитку громадсько-активної школи»; проблемний семінар з питань про актуальні аспекти управлінського забезпечення функціонування й розвитку громадсько-активних шкіл; навчально-практичні тренінги для керівників навчальних закладів на тему «Упровадження міжнародних стандартів якості діяльності громадсько-активної школи в освітню практику»; інструктивно-методичні наради керівників загальноосвітніх навчальних закладів на тему «Створення й розвиток регіональної мережі громадсько-активних шкіл»; презентація моделей

громадсько-активних шкіл у рамках обласного конкурсу-ярмарку педагогічної творчості (номінація «Управління освітою»); участь громадсько-активних шкіл області у всеукраїнському конкурсі на розробку логотипу громадсько-активної школи; проведення Всеукраїнського тижня добра тощо.

Громадсько-активні школи Рівненщини беруть діяльну участь у виставках-презентаціях «Інноватика в освіті України»; всеукраїнських і міжнародних науково-практичних і регіональних Інтернет-конференціях.

Про діяльність загальноосвітніх навчальних закладів області, які працюють за моделлю громадсько-активної школи, постійно проводиться інформування журналів «Управління школою», «Завучу. Усе для роботи», «Директор школи» та інших періодичних фахових видань.

Розроблено методичні рекомендації про організаційно-методичні засади державно-громадського управління в системі загальної середньої освіти та адаптацію міжнародних стандартів якості діяльності громадсько-активних шкіл в освітньому просторі регіону.

Підготовлено та видано посібники про досвід роботи загальноосвітніх навчальних закладів Рівненської області, зокрема: «Громадсько-активні школи на Рівненщині: кроки до дій»; «Моделювання педагогічного середовища – основа пізнавальної формувальної діяльності»; «Державно-громадське управління школою».

У рамках реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» на базі кабінету створено інформаційно-ресурсний центр, який збалансовано поєднав наукові та практичні розробки, спрямовані на надання інформаційної, навчальної та консультаційної підтримки нових моделей навчальних закладів Рівненської області. Чільне місце серед них займає громадсько-активна школа як інноваційна система управління навчальним закладом.

Метою інформаційно-ресурсного центру є інформаційний супровід керівних кадрів з метою розбудови регіональної мережі громадсько-активних шкіл і поширення програми «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком», спрямованої на вирішення проблем демократизації управління навчальним закладом, організації волонтерської допомоги, налагодження партнерства між школами та територіальними громадами; забезпечення діяльності постійно діючого консультпункту з питань трансформації засад сучасного освітнього менеджменту у практику роботи громадсько-активних шкіл.

Основними завданнями інформаційно-ресурсного центру є розвиток моделі державно-громадського управління територіальними освітніми системами та навчальними закладами Рівненщини; налагодження високопрофесійного нормативного, інформаційно-аналітичного, науково-методичного супроводу управлінського процесу громадсько-активних шкіл; організація тренінгових занять, майстер-класів відомих учених-дидактів, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, інформа-

ційних ярмарків, презентацій перспективних вітчизняних і зарубіжних моделей громадсько-активних шкіл, зустрічей з випускниками, які вивчали програми міжнародного освітнього обміну; розробка та апробація практичного інструментарію управлінської діяльності громадсько-активних шкіл; забезпечення цілісності й безперервності підвищення кваліфікації спеціалістів місцевих органів управління освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, резерву керівних кадрів шляхом упровадження спецкурсу «Організація та розбудова громадсько-активної школи як осередка розвитку громади»; виявлення, вивчення, узагальнення та поширення перспективного досвіду в питаннях функціонування й розвитку інноваційних моделей навчальних закладів і управління педагогічним процесом громадсько-активної школи.

Питання діяльності інформаційно-ресурсного центру періодично розглядаються на засіданнях ради кабінету управління навчальними закладами Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Зокрема, було проаналізовано: підсумки обласного конкурсу проектів громадсько-активних шкіл; ефективність застосування авторських педагогічних систем у регіоні; участь громадсько-активних шкіл області у професійних виставкових заходах.

Інформаційно-ресурсний центр безпосередньо причетний до розбудови регіональної мережі громадсько-активних шкіл шляхом проведення навчальної підготовки та підтримки місцевих ініціатив на основі активного залучення державних установ і неурядових організацій.

Громадсько-активні школи здійснюють ефективну проектну діяльність. Адже діяльність школи можна безпосередньо оцінити через успішне чи невдахе здійснення проектів та їх вплив на конкретне освітнє середовище. У тісній співпраці із громадою за останні роки громадсько-активним школам регіону вдалося значно покращити матеріально-технічну базу, створити більш сприятливі умови для здійснення навчально-виховного процесу. Практика реалізації проектів навчальних закладів дала можливість виробити свій алгоритм проектної діяльності, який складається з таких етапів: вибір проблематики; визначення основної теми майбутнього проекту; створення ініціативної групи людей, які мотивовані й функціонально готові до вирішення поставлених задач; пошук дієвих фундацій підтримки розвитку громад; визначення мети, завдань та очікуваних результатів; залучення партнерів для реалізації проекту; написання проектної пропозиції за наведеною аплікаційною формою з описом усіх розділів, у тому числі й бюджетної частини; схвалення партнерами проектної пропозиції; очікування та отримання переможного результату від представництва фонду; реалізація проекту в установлені строки; громадський аудит запровадження проекту; звіт перед фондом про результати реалізації проектної пропозиції.

Зважаючи на позитивний досвід діяльності громадсько-активних шкіл Рівненщини, а також активне упровадження Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» програми «Школа як осередок розвитку громади», школам було запропо-

новано взяти участь у конкурсі на реалізацію проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади». Для реалізації цілей проекту вжито ряд стратегій. Насамперед, було відібрано три пілотні області, серед яких і Рівненська, за такими критеріями: наявність громадсько-активних шкіл в області; готовність до співпраці місцевих органів влади та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти; наявність державних програм та ініціатив про розвиток освіти на місцевому рівні.

Проведено наради-консультації про процес вибору пілотних районів області, формування робочих груп, координації їх діяльності. Організовано презентацію проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади». Створено робочі групи на рівні районів із представників Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, місцевих адміністрацій, а також відділів, управлінь освіти та громадсько-активних шкіл. Розроблено та організовано конкурс заявок для відбору громадсько-активних шкіл, місцеві програми яких отримали підтримку з бюджету програми «Школа як осередок розвитку громади» та місцевих адміністрацій. Підписано меморандуми про реалізацію проектів на рівні області, районів, шкіл. В області серед громадсько-активних шкіл адміністративно-територіальних одиниць відібрано три райони, а саме: Березнівський, Дубенський, Рівненський для пілотного впровадження місцевих ініціатив про розробку місцевих програм, які будуть утілюватись на основі спільного фінансування, наданого в тому числі з бюджетів місцевих адміністрацій.

Створена робоча група здійснювала моніторинг проекту і напрацьовувала рекомендації для місцевих програм. Відбір пілотних шкіл здійснювався за відповідними критеріями, зокрема такими: досвід роботи за моделлю громадсько-активної школи; досвід використання Міжнародних стандартів якості діяльності громадсько-активних шкіл; готовність відігравати роль ресурсних центрів для місцевої громади і згодом надавати підтримку іншим навчальним закладам для впровадження та поширення моделі громадсько-активної школи.

За результатами конкурсу для загальноосвітніх навчальних закладів Рівненської області на участь у реалізації проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» пілотними визнані Кам'янська ЗОШ І–ІІІ ступенів Березнівської районної ради, Сатіївська ЗОШ І–ІІІ ступенів Дубенської районної ради, Заборольська ЗОШ І–ІІІ ступенів та Оржівський НВК «школа-колегіум» Рівненської районної ради, які успішно реалізували проекти вирішення соціальних проблем у громадах. Ці навчальні заклади стали ресурсними центрами для місцевих громад і надаватимуть підтримку іншим школам для впровадження та поширення моделі громадсько-активної школи в Рівненській області.

Для загальноосвітніх навчальних закладів Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» спільно з Рівненським обласним інститутом післядипломної педагогічної

освіти організовано і проведено триденні тренінги з упровадження Міжнародних стандартів якості діяльності громадсько-активної школи. Учасники тренінгів ознайомилися з Міжнародними стандартами якості діяльності громадсько-активних шкіл, що дало їм змогу сформувати глибоке розуміння концепції громадсько-активної школи та суті міжнародних стандартів як інструменту самооцінювання; набути базові знання й навички управління проектами; розробляти плани трансформації навчальних закладів для їх переведення на модель громадсько-активної школи. Координатор програми «Школа як осередок розвитку громади» в Рівненській області, спільно з національним координатором здійснювалась консультаційна підтримка навчальних закладів у питаннях підготовки та аналізу реалізації шкільних планів-проектів трансформації для впровадження моделі громадсько-активної школи: у Сатіївській загальноосвітній школі I–III ступенів Дубенської районної ради – проект «Спорт для всіх»; Кам'янській загальноосвітній школі I–III ступенів Березнівської районної ради – проект «Школа сталого розвитку»; у Заборозькій загальноосвітній школі I–III ступенів Рівненської районної ради – проект «Створення центру інформаційно-комунікаційних технологій для інтеграції в європейський освітній простір»; в Оржівському навчально-виховному комплексі «школа-колегіум» Рівненської районної ради – проект «Сприяння здоров'ю громади та впровадження здоров'язберігаючих технологій. Облаштування тренажерного залу». Фінансова підтримка надавалась за принципом спільного фінансування, яке забезпечувалося, з одного боку, Всеукраїнським фондом «Крок за кроком», а з іншого – місцевою адміністрацією. Як результат, розроблено місцеві плани трансформації навчальних закладів з метою їх переведення на модель громадсько-активної школи. Плани-проекти створено за результатами самооцінювання на основі Міжнародних стандартів якості діяльності громадсько-активних шкіл і впроваджено в чотирьох громадах Березнівського, Дубенського та Рівненського районів області. Підвищено професійний рівень учасників місцевих команд, у тому числі представників громадсько-активних шкіл, членів громади, працівників місцевих органів влади із проблем управління проектами, стратегічного планування і впровадження Міжнародних стандартів якості діяльності громадсько-активних шкіл.

На районному, обласному рівнях проведено засідання «круглих столів» учасників реалізації освітнього проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади», де громадсько-активні школи як переможці конкурсу поділились досвідом роботи. При обговоренні проблеми діяльності навчального закладу як осередка розвитку громади в умовах освітніх змін вироблено методичні рекомендації для регіональних програм розвитку освіти на місцевому, районному та обласному рівнях. З досвіду роботи таких загальноосвітніх навчальних закладів Рівненської області визначено пріоритетні завдання з розглянутого питання, а саме вирішено підготувати науково-методичні

матеріали практик проектної діяльності громадсько-активних шкіл для посібника «Школа для громади, громада для школи».

Розроблено та видано буклети про діяльність громадсько-активних шкіл Рівненщини, учасників реалізації проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» для поширення інформації про мету, завдання, напрями роботи й учасників.

Усі громадсько-активні школи Рівненщини розвиваються по-своєму, оскільки кожний навчальний заклад має свою визначену структуру, свій колектив, власні погляди на управління та потреби місцевої громади. Незважаючи на це, усі вони мають певні спільні характеристики. Кожна ланка роботи чітко описана та має певні критерії, які допомагають визначити рівень її розвитку.

Практика роботи загальноосвітніх навчальних закладів Рівненської області показує, що саме модель громадсько-активної школи є віддзеркаленням процесів глобалізації сучасного світу, демократизації, гуманізації, посилення відкритості суспільства та його інституцій.

Модель громадсько-активної школи нашого регіону підносить і школу, і громаду, й кожну особистість над реаліями сьогоdnішнього життя, відкриває нові шляхи розвитку за рахунок власної ініціативи, активності, творчості. Шлях громадсько-активної школи вибирають творчі педагогічні колективи, які сміливо вдаються до суспільних змін. Саме такими і є керівники громадсько-активних шкіл Рівненщини. Їх девізом стали слова: «Пишайся школою і зроби все для того, щоб вона пишалась тобою!».

Хочеш кращим світ зробити – зі школи рідної почни ти!

Реалізовані проекти громадсько-активних шкіл Рівненщини

Проект «Школа сталого розвитку» Кам'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів Березнівської районної ради

Кам'янська загальноосвітня школа I–III ступенів Березнівської районної ради Рівненської області

с. Кам'янка, вул. Ю. Ковтуна, 1, Березнівський район, Рівненська область, 34630.

Тел.: (03653) 3-34-24, 3-34-42.

Електронна адреса: kamyanka_2009@ukr.net.

Веб-сайт: www.kamyanka.rv.ua.

Директор: Калюта Михайло Михайлович.

Кам'янська загальноосвітня школа I–III ступенів Березнівської районної ради – це двохповерховий освітній заклад, введений у дію 1988 року. Приміщення компакте, сучасне, із просторими коридорами та світлими класами, вісім навчальних кабінетів, є сучасний спортивний зал, спортмайданчик, актовий зал, їдальня, стадіон.

Навчальний заклад є:

- постійним учасником проведення регіональних всеукраїнських проектів, семінарів, тренінгів;
- науково-дослідним колективом педагогів-практиків, науковців, методистів та управлінців на тему «Підготовка вчителя загальноосвітнього навчального закладу до професійної педагогічної творчості в умовах освіти для сталого розвитку»;
- районним комплексним опорним навчальним закладом з питань управлінської діяльності та внутрішньошкільної методичної роботи;
- районним ресурсним центром громадсько-активних шкіл області.

Досвід педагогічного колективу закладу широко висвітлюється в засобах масової інформації (газетах «Надслучанський вісник», «Вільне слово», «Вісті Рівненщини», журналі «Основа»).

З метою обміну досвідом роботи з упровадження інформаційно-комунікаційних технологій, передового педагогічного досвіду ГАШ школа була учасником:

- всеукраїнських науково-практичних конференцій громадсько-активних шкіл на тему «Громадсько-активна школа як ресурсний центр розвитку громади» (квітень 2010 р., м. Київ); «Випереджальний характер післядипломної педагогічної освіти в розвитку суспільства економіки знань» на тему «Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій як ресурсна основа розвитку професійної майстерності педагогічних працівників» (квітень 2012 р., м. Рівне);
- XVI Міжнародної виставки навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні-2013» у номінації «Інформаційно-комунікаційні технології в позашкільній освіті, загальноосвітніх закладах і професійно-технічній освіті»;
- Всеукраїнських проектів «Школи-новатори», «Відкритий світ», «Єдина Україна».

У 2008 році Кам'янська ЗОШ І–ІІІ ступенів здійснила перші кроки у статусі громадсько-активної школи. За цей час було підготовлено і реалізовано ряд проектів: «Школа, як осередок розвитку громади», «Здорова нація – здоровий дух», «Імідж школи».

Велике значення адміністрація школи й педагогічний колектив надають розвитку партнерства школи і громади. Партнерство передбачає тісну співпрацю з організаціями через спільну діяльність, обмін ресурсами, інформацією, кадрами. Особливістю партнерства стали взаємовигідні умови для вирішення проблем громади. Прозорість, волонтерство, двостороннє спілкування, чесність, повага, рівність є характерними ознаками партнерства, адже сторони повинні добре розуміти ситуацію й бути поінформованими, чітко усвідомлювати користь для суспільства, щоби сприяти активному й енергійному покращенню соціальних та освітніх умов.

Зібравши інформацію про партнерів, налагодили тісні зв'язки, визначили загальні проблеми, на яких будується фундамент довгострокових відносин.

Аналіз соціального простору показав, що коло соціальних партнерів Кам'янської загальноосвітньої школи досить широке. По суті, потенційним партнером є або може бути кожна людина, яка проявляє інтерес до нагальних проблем установи. Партнерські відносини зі школою стосуються як власне освітнього процесу, як і організації життєдіяльності й функціонування освітнього закладу. Так, у реалізації освітніх і виховних завдань школи завжди незмінну участь беруть будинок культури, сільська бібліотека. Представники цих установ ведуть роботу з патріотичного виховання молоді, розвитку особистісних якостей, творчих обдарувань.

У процесі проведення підготовчої роботи, відвідування семінарів, тренінгів і конференцій ми вивчили основні критерії Міжнародних стандартів якості діяльності громадсько-активних шкіл і провели дві сесії самоцінювання за міжнародними стандартами.

Провели самооцінювання якості діяльності нашої громадсько-активної школи за участю вчителів, учнів, батьків, органів місцевого самоврядування, представників громади села. У результаті самооцінювання виявили слабкі та сильні сторони, визначили пріоритети розвитку й розробили стратегічний план діяльності громадсько-активної школи Кам'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів.

Одними із ключових стандартів для нас є «Партнерство» та «Послуги». Тож, виконавши всі кроки для налагодження партнерства (склали образ майбутніх дій, оцінили можливість налагодження партнерства, підготували плани співпраці, проаналізували взаємні вигоди), ми знайшли до кожного особливий підхід та уклали партнерські угоди.

За досить короткий час наш навчальний заклад почав співпрацювати з такими партнерами:

- Березнівською районною радою та райдержадміністрацією.
- Громадою села Кам'янка.
- Ліцензованим торговим центром міста Рівне.
- Районною газетою «Надслучанський вісник».
- Комунальною науково-методичною установою «Березнівський районний методичний кабінет» Березнівської районної ради.

У громадсько-активній школі велика увага приділяється налагодженню партнерських стосунків між школою та всіма ресурсами, що існують у громаді: розвитку освітніх, соціальних, оздоровчих послуг, молодіжного руху та залученню громадян; покращенню навчання учнів; зміцненню родин та відносин між мешканцями сільської громади.

Загальна кількість населення на території Кам'янської сільської ради складає 1217 осіб. З них: 197 пенсіонерів, 309 – молодь, 536 працюючих, 484 безробітних. У склад ради окрім села Кам'янка входять села Антонівка та Кургани. На території громади діють: будинок культури, дві бібліотеки, фельдшерсько-акушерський пункт, дитячий садок «Берізка», сільсько-господарське фермерське господарство «Шанс», торговельний центр, релігійні громади: православна церква, молитовний дім християн Євангельської віри, футбольний клуб «Нива».

Однією з актуальних потреб і громади, і школи є створення належних умов для збереження та зміцнення здоров'я дітей. Напрямок «Здоров'я та безпека», зафіксований як пріоритетний у «Комплексній програмі розвитку Кам'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів Березнівської районної ради на 2012–2017 роки», корелюється із пріоритетами розвитку здоров'я учнів у районній програмі економічного й соціального розвитку Березнівського району на 2015 рік.

У розділі 4.5 «Освіта» районної програми економічного й соціального розвитку Березнівського району на 2015 рік було передбачено кошти на співфінансування для придбання обладнання у спортивний зал Кам'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів у рамках всеукраїнського проекту «Крок за кроком».

Саме створення належних умов для збереження та зміцнення здоров'я дітей та необхідність в якісних послугах громаді села спонукала нас до участі в реалізації проекту «Розвиток громади в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».

Проблема створення належних умов для зміцнення здоров'я сільської молоді частково вирішена у 2011 році. З районного бюджету було виділено 215 тис. грн на капітальний ремонт спортивного залу школи загальною площею 110 кв. м. За ці кошти було проведено ремонт підлоги, стін і стелі; замінено підлогу та покладено спеціальне покриття; встановлено енергозберігаючі вікна, спеціальне лампове освітлення, декоративні решітки на вікнах.

Проте відсутність сучасного спортивного обладнання в нашій школі обмежила можливість людей різних вікових категорій громади села використовувати активні, різноманітні форми та методи роботи у спортивному залі.

Також щороку підвищується захворюваність серед учнівської молоді. У нашому навчальному закладі із 213 дітей кожна третя дитина має хронічні захворювання окремих органів і систем.

Тому метою реалізації проекту визначено створення в навчальному закладі умов для розвитку фізкультурно-спортивного руху серед учнівської молоді та громади села шляхом придбання сучасного обладнання для спортивного залу Кам'янської загальноосвітньої школи I–III ступенів Березнівської районної ради Рівненської області.

Необхідних коштів для придбання сучасного спортивного спорядження в навчальному закладі недостатньо, тому можливістю змінити таку ситуацію стала реалі-

зація проекту «Школа сталого розвитку» в рамках реалізації проекту «Школа як осередок розвитку громади» ВФ «Крок за кроком» за допомогою власних фінансових зусиль, ресурсів громади, коштів Березнівської районної ради та ВФ «Крок за кроком».

Цілями проекту було об'єднання зусиль школи для розвитку фізичної культури спільно з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями та громадою села; матеріально-технічне оснащення спортивного залу для занять фізичною культурою та спортом різних цільових груп населення: учнів школи, студентської молоді, педагогічного персоналу закладу та інших шкіл району, місцевих жителів; розширення можливостей спортивно-оздоровчого характеру.

Із цією метою була проведена низка заходів:

- інформування громади, органів влади про потреби громади, проблеми, які ми відстежили, та шляхи їх вирішення;
- громадські слухання, загальні збори колективу для обговорення участі в реалізації запропонованих заходів проекту, внесків сторін, відповідальності кожної сторони – школи, громади, органів влади;
- створення робочої групи для підготовки та здійснення постійного контролю над ходом реалізації заходів, передбачених проектом;
- громадські слухання та загальні збори колективу школи, на яких уточнено план заходів проекту, визначено внески сторін, уточнено кошторис на закупівлю обладнання;
- укладені договори з відповідними підприємцями про закупівлю обладнання, механізми розрахунків, оскільки частина коштів буде перераховуватись від донора фонду «Крок за кроком», а частина – з районного бюджету;
- хід реалізації проекту та його підсумки висвітлено у ЗМІ;
- проведено свято відкриття спортивного залу із запрошенням усіх причетних сторін і громади села.

У результаті реалізації проекту:

- підвищено рівень охоплення заняттям фізичною культурою і спортом учнівської, студентської молоді та громадськості села;
- стали доступними якісні й різноманітні форми роботи та надання послуг для різних верств сільського населення;
- розв'язано проблеми дитячої бездоглядності, профілактики підліткової злочинності, шкідливих звичок, зайнятості молоді в позаурочний час;
- оновлено та зміцнено матеріально-технічну базу спортивного залу школи;
- збільшились обсяги пропагандистських матеріалів у засобах масової інформації про використання можливостей масового спорту для формування здорового способу життя;

- управлінням освіти Березнівської районної державної адміністрації на установчій педагогічній конференції розглянуто питання «Про поширення та практичне застосування досвіду участі Кам'янської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів у реалізації проекту ВФ «Крок за кроком»;
- хід і результати реалізації проекту обговорено на сході села, загальних зборах колективу школи;
- охоплені спортивно-оздоровчою роботою 213 учнів школи, студентська молодь; педагогічний та обслуговуючий персонал закладу (53), місцева громада (2099 жителів);
- практичну користь від проекту також отримують учасники спартакіад району.

Загальний бюджет коштів, отриманих у результаті реалізації шкільного проекту «Школа сталого розвитку», складає 61275 грн, у тому числі кошти ВВ «Крок за кроком» – 30 тис. грн, бюджетні кошти Березнівської районної ради – 30150 грн, 1125 грн – кошти з бюджету навчального закладу. За отримані кошти придбано та встановлено спортивне обладнання: гімнастичні стінки (8 шт.), бруси паралельні (1 шт.), 2 столи для настільного тенісу, 1 канат, 7 гімнастичних матів, м'ячі для ігрових видів спорту (34 шт.), сітка волейбольна (1 шт.), сітка баскетбольна (1 шт.), 2 гімнастичні мостики, 1 комплект форми баскетбольної, 6 кріплень для лиж, 1 гімнастична перекладина, шашки (10 шт.), шахи (10 шт.).

Цей спортивний інвентар використовується для проведення спортивно-оздоровчої роботи за участю учнів школи, студентської молоді, педагогічного та обслуговуючого персоналу закладу, місцевої громади; виконання навчальних програм фізичної культури, позашкільних заходів, роботи спортивних секцій, гуртків, занять групи подовженого дня, групи здоров'я «Шанс», спортивно-масових заходів: «Сімейні перегони», олімпійських тижнів, спартакіад села, районних спартакіад серед педагогічних працівників, учнів.

У результаті реалізації проекту учасники навчилися бути лідерами у співтоваристві, вирішувати питання впевнено, уміло, чітко, а головне дієво. За допомогою партнерства та участі в реалізації проекту зміцнено матеріально-технічну базу спортивного залу, налагоджено тісну співпрацю із громадою села, громадсько-активними школами району та області. І головне, школа надає послуги, яких потребує громада.

Колектив школи, громада села зрозуміли, що співпраця, взаємодопомога, партнерство й послуги приносять тільки користь. Учасники проекту навчилися співпрацювати, жити не для себе, а для інших. Підвищено імідж школи, залучено людські та матеріальні ресурси, які надали підтримку школі, а також задовольнили потреби та інтереси громади села.

Зрозуміло, що навчальний заклад є рушійною силою змін і розвитку. Партнерство й послуги дали нові позитивні можливості, співпрацю, яка приносить не тільки матеріальну допомогу, а й позитив від спілкування. Усі відчули себе захищеними, сильними, упевненими у своїх діях, адже поруч – це не просто партнери, а справжні друзі, які завжди допоможуть і підтримають.

Досвід роботи підтверджує те, що для ефективної співпраці треба:

- Залучати всіх працівників до виконання спільних дій; брати участь у вирішенні проблем, які стосуються життя мікрорайону, району тощо.
- Використовувати кожену можливість відвідувати різні заходи, події, а також поширювати свої вміння й навички.
- Визначити лідерську позицію в кожній справі.

Переконані, що співпраця можлива протягом усього життя. Партнери, які беруть участь у цьому, є прекрасним прикладом. Школа стає лідером у співтоваристві, у подальшому не тільки не втратить свої позиції, а й заохотить до партнерської діяльності ще більше нових друзів і покаже іншим закладами переваги громадсько-активної школи.

Ставши громадсько-активною школою, ми зробили серйозний крок до формування її іміджу, моделювання закладу, який вирізняється з-поміж інших яскравою індивідуальністю, викликає бажання працювати чи навчатись тільки в ньому. Адміністрація школи разом з педагогічними працівниками, батьками, громадськістю постійно турбується про високу репутацію, дотримується традицій. Залучення меценатів, спонсорів дають змогу зміцнювати матеріально-технічну базу закладу та налагоджувати тісну співпрацю із громадою села.

Участь у реалізації проекту показала, що загальноосвітня школа може бути не тільки ресурсом для навчання дітей, а й центром активності спільноти, збирати разом усіх мешканців з метою виявлення їхніх потреб і ресурсів, поєднувати надбання так, щоб це дозволило підвищити якість життя у громаді.

Слово громади:

«Бути лідером – це ніколи не зупинятись на досягнутому, ніколи не зупинятись на супутніх проблемах, робити все можливе, любити справу, якій служиш, щомиті намагатись робити все від тебе залежне, щоб усім, з ким ти стикаєшся, ставало легше і краще... Тож секретом успіху нашої сильної команди є взаємоповага, толерантність, об'єднавча ідея, сприяння творчому зростанню всіх учасників навчально-виховного процесу та відповідальність кожного за справу, яку робимо...»

Калюта М. М., директор школи

«Спільно зі школою ми організуємо і проводимо різні концерти, засідання підліткових клубів, а талановиті та творчі учні нашої школи — це незмінні учасники звітних концертів будинку культури, за що ми їм дуже вдячні...»

Білявська Л. Л., директор будинку культури

«Перші наші цілеспрямовані оцінки досвіду взаємодії показали, що соціальне партнерство допомагає спрямовувати ресурси школи на її розвиток, її суспільну самоорганізацію й самоврядування. Партнери залучають ресурси суспільства до розвитку освітньої сфери. Партнерство допомагає накопичувати й передавати наш життєвий досвід як освітнього співтовариства, а також досвід наших партнерів для формування здатності виживати на ринку освітніх послуг...»

Парфенюк І. В., психолог школи

«Процес управління школою наблизився до батьків: це проявляється й у звітах адміністрації школи перед батьківським комітетом, і в батьківських конференціях, які стали проходити більш активно у дружній позитивній атмосфері, і в залученні батьків до проведення шкільних заходів.

Ми відчули, що до нашої думки прислухаються, наші пропозиції враховують в управлінні школою. Звичними стали анкети-опитування батьків. І якщо спочатку ми недостатньо серйозно ставились до їх заповнення, то останнім часом змінили свою думку, оскільки помітили, що результати цих досліджень вивчаються, наші відповіді на поставлені запитання є своєрідним аналізом, оцінкою діяльності школи, а пропозиції враховуються»

Братчикова Н. Т., голова батьківського комітету школи

«Реалізувавши проект, школа отримала можливість проводити повноцінні уроки фізичної культури, оздоровчі заходи, а спортивні команди села та школи отримали можливість систематично і повноцінно тренуватися, що сприяє пропаганді здорового способу життя серед сільського населення, насамперед молоді»

Фабіанський Д. М., заступник директора школи з виховної роботи

Розділ III. Досвід Рівненської області

Проект «Створення центру інформаційно-комунікаційних технологій для інтеграції в європейський освітній простір» Заборольської загальноосвітньої школи I–III ступенів Рівненської районної ради

Заборольська ЗОШ I–III ступенів Рівненської районної ради Рівненської області

*Заборольська загальноосвітня школа
I–III ступенів Рівненська область,
Рівненський район.
35324, пров. Шкільний, 21, с. Забороль,
Рівненська область, Рівненський район.
Тел.: (0362) 20-18-10.*

*Електронна пошта: zaborolzosh@ukr.net.
Директор: Горецька Оксана Степанівна.*

Заборольську загальноосвітню школу відкрито в 1979 році як восьмирічну, а в 1994 році заклад реорганізовано в середню загальноосвітню школу.

Сьогодні у школі навчаються близько двохсот учнів. Це двоповерхова школа із просторими коридорами та світлими класами. Є великий спортивний зал, актовий зал, комп'ютерний клас, майстерня, їдальня, кімната школяра, кабінет психолога, стадіон. Учні навчаються у тринадцятьох навчальних кабінетах.

Заборольська загальноосвітня школа із 2008 року працює за моделлю громадсько-активної школи.

Громадську активність і відповідальність перед громадою демонструють перемоги в різноманітних конкурсах і проектах, зокрема:

- 2011/12 навчальний рік – II місце в районному конкурсі «Кращий загальноосвітній навчальний заклад року»;
- 2012/13 навчальний рік – I місце в районному конкурсі «Кращий загальноосвітній навчальний заклад року»;
- 2013 р. – перемога у II етапі національного проекту «Відкритий світ»;
- 2015 р. – перемога в реалізації проекту «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».

Навчальний заклад працює над науково-методичною проблемною темою «Використання інноваційних технологій та інтерактивних форм і методів роботи в навчально-виховному процесі». Серед пріоритетів школи визначено організацію роботи та забезпечення філологічного профілю навчання.

Педагогічний колектив налічує 28 педагогічних працівників і 12 обслуговуючого персоналу.

Позашкільне навчання забезпечують гуртки: «Умілі руки», гурток вокального співу, літературно-драматичний гурток «Барви слова», секція вільної боротьби дитячо-юнацької спортивної школи.

Педагогічний та учнівський колективи є постійними учасниками конференцій, семінарів, тренінгів, що сприяє впровадженню інноваційних технологій, інтерактивних форм і методів роботи в навчально-виховний процес.

Діяльність школи широко висвітлюється на сторінках газети «Рівне вечірнє» і «Слово і час», на сайті Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, місцевому телеканалі РТБ.

Наша школа сільська і знаходиться в малозабезпеченому районі з високим рівнем безробіття.

Жителі громади, що налічує 1600 осіб, проживають у селах Забороль і Боянівка. З них: 693 – жінки, 681 – чоловіків, 226 – дітей і 411 осіб пенсійного віку. На території сільської ради діють фельдшерсько-акушерський пункт, клуб, дошкільний навчальний заклад, магазин.

Жителі громади – активні учасники заходів, які проходять на території села, школи. Творчі справи та проекти створили спільноту, яка разом вирішує багато проблем села.

Трохи про громаду. Територіальна громада налічує 26 малозабезпечених родин і 32 багатодітні. Значна кількість батьків отримує мінімальну заробітну плату або безробітні, тому не можуть придбати своїм дітям (учням, студентам) сучасну комп'ютерну техніку для ефективного забезпечення навчання.

Не всі мають змогу підключитись до мережі Інтернет, оскільки це потребує додаткових витрат (підключення – 100 грн, місячна плата від 105 грн). Телефонне підключення до Інтернету не дає змоги вільно користуватись мережею. Швидкість

роботи модема не дозволяє ефективно користуватися соціальними мережами, завантажувати медіа-файли – це проблема для учнів, молоді, громадян села, оскільки постійно створює незручності.

Сучасні вимоги до оформлення документів членам громади, організації навчально-виховного процесу зумовили надання послуг ксерокопіювання, сканування, створення презентацій, висвітлення досягнень у соціальних мережах.

На громадській раді 27 грудня 2014 року було обговорено ряд проблем, які існують у громаді і на вирішення яких може впливати школа. Актив школи запропонував громаді для обговорення кілька проектних пропозицій. Провівши опитування учасників навчально-виховного процесу та членів громади, визначили тему проекту для реалізації. 83 % опитаних підтримали першочерговість створення інформаційно-комунікаційного центру на базі школи.

Визначили потребу, на вирішення якої було спрямовано проектну діяльність: на території сільської ради єдиний заклад – школа – центр надання необхідних послуг у сфері освіти, спорту, культури.

Однією з актуальних потреб є впровадження в навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій. Особливу актуальність набувають інформаційно-комунікативні технології для життєдіяльності громади. Тому створення центру інформаційно-комунікаційних технологій зафіксовано як пріоритетний у перспективному плані роботи Заборольської загальноосвітньої школи I–III ступенів на 2011–2016 роки.

З метою покращення доступу громадян до інформаційних послуг ми долучились до участі в реалізації проекту «Розвиток громади в Україні шляхом упровадження програми «Школа як осередок розвитку громади» ВФ «Крок за кроком».

Реалізація проекту створила можливості для осучаснення інформаційно-комунікаційної бази школи, розв’язання проблеми «інформаційного вакууму» в освітньому процесі, розширення послуг членам громади та установам, що розташовані на території сільської ради.

Тому можливістю змінити таку ситуацію стала реалізація шкільного **проекту «Створення центру інформаційно-комунікаційних технологій для інтеграції в європейський освітній простір»**.

Метою проекту визначено покращення доступу громадян до інформаційних послуг шляхом створення центру інформаційно-комунікаційних технологій на базі Заборольської загальноосвітньої школи I–III ступенів Рівненського району Рівненської області.

У процесі досягнення мети вирішили ряд завдань:

- оновили зміст, форми й методи організації навчально-виховного процесу;
- забезпечили вільний доступ до електронних носіїв, інформаційних ресурсів, висвітлення проблем і досягнень громади в соціальних мережах, змістовного проведення сільських заходів із презентацією на електронних носіях;
- оновили матеріально-технічне оснащення навчального закладу;
- посилили реалізацію міжнародних стандартів громадсько-активної школи, а саме «Послуги», «Партнерство» й «Розвиток громади»;

Активними учасниками проектної діяльності стали учні школи, студентська молодь, педагогічний персонал школи, місцеві жителі.

Важливим досягненням команди проекту стало залучення додаткових фінансових ресурсів. До 25 тисяч грантових коштів ВФ «Крок за кроком» додатково отримали від Рівненського відділу освіти Рівненської РДА 28400 гривень і 6950 гривень благодійних внесків від членів громади. Загальний бюджет проекту 60350 гривень.

У процесі реалізації проекту сплановано ряд дій і заходів, виявлено наявні та необхідні ресурси, розроблено бюджет проекту. Центр інформаційно-комунікаційних технологій вирішили створити на базі кабінета інформатики. Перед громадою і шкільним колективом постав ряд завдань, з якими успішно справились: відремонтували приміщення, оновили меблі, придбали мультимедійне обладнання та комп'ютерну техніку, підключили високошвидкісний Інтернет.

Заборольська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів налагодила співпрацю з такими партнерами: членами піклувальної ради, радою навчального закладу; членами громади с. Забороль, відділом освіти Рівненської районної державної адміністрації, торговим центром, депутатами районної ради, райміськтижневином «Слово і час», місцевим телеканалом РТБ.

Реалізація проекту дала нам додаткові переваги, зокрема:

- спосіб поширення й одержання інформації через мережу;
- необмежене спілкування, що включає в себе листування, голосове спілкування, відеозв'язок;
- завантаження документів, фільмів, музики, перегляд останніх новин в Україні та світі;
- створення документів, презентацій для роботи й навчання;
- відкриті уроки, виховні години за допомогою мультимедійного обладнання;
- комп'ютерні курси для мешканців села.

Реалізація проекту посилила виконання рішення Рівненської районної ради «Про програму впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальних закладах району на період до 2015 року» у частині розвитку та вдосконалення інформативних компетентностей учасників навчально-виховного процесу, громади, створення платформи для проведення позакласних, загальносільських заходів.

Як і передбачалося планом, реалізація проекту здійснювалась у три етапи:

- 1) Перший (підготовчий) етап, що тривав протягом лютого-квітня 2015 року, передбачав узгодження проектної діяльності із громадою села, учасниками навчально-виховного процесу; проведення консультацій із представниками місцевої адміністрації, відділом освіти; створення робочих груп; визначення шляхів пошуку додаткового фінансування.
- 2) На II етапі ми займалися власне створенням центру інформаційно-комунікаційних технологій (строк здійснення із травня 2015 року по серпень 2015 року). Для цього відремонтували приміщення; оновили меблі; виготовили вивіску; придбали мультимедійне обладнання-комплект (дошка, проектор), придбали та встановили комп'ютерну й копіювальну техніку, підключили високошвидкісний Інтернет, підключили Wi-fi і створили місця вільного доступу до електронних інформаційних ресурсів.
- 3) На III етапі (поширення результатів проекту, строк здійснення із серпня 2015 року по вересень 2015 року) проведено свято відкриття центру інформаційно-комунікаційних технологій із запрошенням усіх партнерів і громади села. Здійснено громадську оцінку (шляхом анкетування) якості реалізації

проекту учнями, учителями, мешканцями. Творчою групою розроблено й поширено буклет. У тижневику «Слово і час» опубліковано статтю, а на місцевому телеканалі мешканці побачили сюжет про свято відкриття центру й досвід роботи громадсько-активної школи.

Також успішну практику реалізації проекту представлено на установчій педагогічній конференції відділу освіти Рівненської районної державної адміністрації, розглянуто питання «Про поширення та практичне застосування результатів участі Заборольської ЗОШ I–III ступенів у реалізації проекту ВФ «Крок за кроком».

На базі школи проведено районний семінар «Громадсько-активна школа – центр розвитку місцевої громади» та обласний «круглий стіл» «Реалізація проекту «Створення центру інформаційно-комунікаційних технологій для інтеграції в європейський освітній простір».

Команда проекту: керівник проекту – Горецька О. С., директор школи; Кравчук Н. М., заступник директора з навчально-виховної роботи – робота зі ЗМІ; Муленко Т. П., педагог-організатор – підготовка буклетів; Поліщук І. В., практичний психолог – вивчення думки про впровадження проекту; Середюк А. Р., учитель інформатики – установлення придбаної техніки; Замула Н. І., секретар – друк буклетів; Купець М. І., завідувач господарством – організація ремонту приміщення; Трофімчук В. О., Горецький О. О., робітники з комплексного обслуговування приміщення – виконання ремонтних робіт; Дубчак Н. А., Ярмолук Т. Л., прибиральниці ремонтних робіт – виконання ремонтних робіт; Купець М. І., голова піклувальної ради – залучення благодійних внесків; Химчук О. О., член піклувальної ради – виготовлення буклетів; Балда В. В., член громади – виконання ремонтних робіт.

Результатами реалізації **проекту «Створення центру інформаційно-комунікаційних технологій для інтеграції в європейський освітній простір»** і послугами новоствореного **центру інформаційно-комунікаційних технологій** користуються учні школи (192), студентська молодь, педагогічний та обслуговуючий персонал школи (41), місцева громада (820 жителів).

Слово громади:

«Школа дійсно є лідером. Ініціативи про розвиток громади мають позитивний вплив на розвиток громадянського суспільства в селі, загальної культури та духовності. Цей проект підтвердив, що громадсько-активна Заборольська школа є надійним партнером для кожного члена громади»

Голова сільської ради Микола Шустов

«Нині треба вклонитись перед педагогами школи Рівненщини за їхні старання, за те, що витискають максимум з тієї матеріально-технічної бази, яка є в навчальних закладах. При цьому ми не стоїмо на місці. Навіть у період війни нам вдається добудувати та реконструювати школи, покращувати умови для того, щоб навчальний процес був на належному рівні. Сьогодні, зокрема, відкрили інформаційно-комп'ютерний центр з новим мультимедійним обладнанням у Заборольській ЗОШ I–III ступенів. Діти задоволені, і це головне»

Депутат Рівненської обласної ради Михайло Кириллов

«Наші партнери – Заборольська громадсько-активна школа – завжди приділяють увагу проблемам ДНЗ та допомагають їх вирішувати. У теплій творчій атмосфері проходять свята, організовані з допомогою та активною участю школярів. Між адміністраціями наших закладів налагоджено тісну співпрацю, бо в нас спільна мета – виховати Людину, адаптовану до сьогоднішніх реалій життя»

Завідувач ДНЗ Любов Дідух

«Від імені батьківської громадськості щиро дякую адміністрації та колективу навчального закладу за турботу про наших дітей. Тут працюють учителі, які не тільки дають знання дітям, а як батьки – учать дітей жити, любити світ, бути активними членами суспільства. У будь-який час можна отримати консультацію, теплу пораду, послуги на базі комп'ютерного центру. Нехай має успіхи наша школа. Ми нею пишаємось»

З повагою, багатодітна мама Антоніна Універсал

«Нам комфортно й затишно в нашій школі. Ми вчимося бути лідерами, волонтерами, партнерами. Примножуємо традиції рідного краю, розвиваємо шкільну культуру, дбаємо про природу, любимо світ навколо себе. Наші шкільні проекти здружили учнів, учителів, батьків і жителів села. У стінах нашої школи панують любов і добро. Хай буде так завжди»

Члени учнівського самоврядування

**Проект «Сприяння здоров'ю громади та впровадження здоров'язберігаючих технологій. Облаштування тренажерного залу»
Оржівського навчально-виховного комплексу «школа-колегіум»
Рівненської районної ради**

**Оржівський навчально-виховний комплекс
«Школа-колегіум» Рівненської районної
ради Рівненської області**

35313, вул. Центральна, 1-а, смт Оржів,
Рівненський район Рівненська область.

Тел.: +38(0362) 274147.

Електронна адреса: orzhiv-school85@ukr.net.

Веб-сайт: <http://nvk-orzhiv.osvitahost.net>.

Директор: Лустюк Зоя Ігорівна.

Оржівський навчально-виховний комплекс «школа-колегіум» побудовано і введено в експлуатацію в 1985 році як Оржівську середню школу. У 1993 році заклад перейменовано в Оржівську загальноосвітню школу І–ІІІ ступенів смт Оржів. У 2005 році перейменовано в Оржівську загальноосвітню школу І–ІІІ ступенів Рівненської районної ради Рівненської області, у 2008 році – реорганізовано в Оржівський навчально-виховний комплекс «Школа-колегіум» Рівненської районної ради Рівненської області.

Для 502 учнів навчально-виховний процес здійснюється в одну зміну. Дітей навчають 51 учитель, обслуговують 20 працівників технічного персоналу. Освітній рівень педагогів високий. Усі мають вищу педагогічну освіту і працюють за фахом. Склад педагогічних працівників за кваліфікаційними категоріями розподілився таким чином: спеціалістів вищої категорії – 38, І категорії – 7, ІІ категорії – 3, спеціалістів – 3, мають звання «Старший учитель» – 13, «Учитель-методист» – 4, нагороджені значком «Відмінник освіти України» 2 вчителі.

Заклад забезпечений двома комп'ютерними класами, трьома мультимедійними комплектами та однією мультимедійною дошкою. Осучаснено 12 навчальних кабінетів, які обладнані аудіо- й відеоапаратурою і частково комп'ютерною технікою (кабінет географії, біології, фізики, математики, історії, правознавства, світової літератури, української мови та літератури, іноземних мов, мистецтва, обслуговуючої праці, хімії, захисту Батьківщини, дві майстерні, кабінети початкових класів). Також до послуг учнів, учителів, громадськості: актовий зал, клас хореографії, публічно-шкільна бібліотека, історико-етнографічний

музей «Посвіт», їдальня, крамничка «Школяр», медичний кабінет, кімната школяра, спортивний комплекс (два тенісних зали, спортивний зал, спортивна кімната для початкових класів, стадіон, міні-площадка зі штучним покриттям (належить громаді селища, але школа нею користується), спортивні майданчики, ігровий дитячий майданчик.

Навчальний заклад систематично підвищує імідж на рівні району, області. У районному конкурсі «Кращий навчальний заклад року» часто займаємо призіві місця, а у 2010 р. заклад був переможцем районного й лауреатом обласного рівня. Реалізуючи науково-методичну проблему «Створення психологічних і педагогічних умов для всебічного розвитку учнів та їх самовираження», працювали в науково-дослідницькій лабораторії акмеології на кафедрі психології при РОІППО.

Дирекція навчального закладу систематично підвищує свій професійний рівень. Директор активно працює в обласній школі управлінської майстерності на тему «Упровадження інформаційно-комунікаційних та інших інноваційних технологій у педагогічний процес ЗНЗ у контексті випереджальної освіти». Заступники брали участь у

міжрегіональній зустрічі працівників освіти в Донецькій області у 2013 р. та в Лабораторії громадської освіти «Пошук» товариства Лева (Львів, Україна) Фонду освіти для демократії (Варшава, Польща) з метою зустрічі та налагодження співпраці шкіл для обміну української та польської молоді.

Учні мають можливість займатися за інтересами, реалізувати свої здібності на курсах за вибором, у гуртках: історико-краєзнавчому, хореографічному, у вокальному ансамблі української естрадної пісні «Гармонія», спортивних секціях: легкої атлетики, футболу, волейболу, тенісу, хортингу, гандболу, спортивного орієнтування та туризму, вишивки стрічкою, екологічному, театральній студії «Барвінок», гуртку бісероплетіння, технічної творчості «Оригамі», у гуртках будинку культури, музичної школи, роботі районної спортивної школи та районного центру учнівської молоді.

Поряд із традиційними формами виховної роботи значне місце посідає шкільне учнівське самоврядування, яке представлене дитячою громадською організацією «ГЛАС» 5–8 класи, учнівським комітетом 9–11-ї класи та старостатом. Лідери «ГЛАСУ» у 2013/14 н. р. представляли на звітні учасників Рівненської районної дитячої спілки «Екіпаж» кращі проекти «Там, де народжується дитинство» та

«Молодь вибирає здоровий спосіб життя». У жовтні 2013 року на засіданні обласної школи управлінської майстерності лідерів учнівського самоврядування визнано кращу звіт-презентацію діяльності учнівського самоврядування РРДС «Екіпаж» у формі «Візитки». А у грудні 2014 року в ході засідання на базі Клеванського РБШ було відзначено кращі проекти-розгортки «Альтернатива шкідливим звичкам» і місце, «До й після перетворення».

Активно впроваджуємо проектну практику в діяльність громадсько-активної школи. Так, у рамках проекту 2014 року «Живи Кобзарю, вічно» проведено виставки, дослідницько-пошукову роботу, класні години, конкурси читців-декламаторів, продемонстровано літературно-музичні композиції, концерти, підсумкове родинне свято селища «Володар у царстві

духа». Учнівське самоврядування реалізувало відеопроєкт «І мертвим, і живим, і ненародженим...» і краєзнавчий проєкт «Там, де народжується дитинство». Провели місячник «Увічливий пасажир». Реалізували проєкт-2013 «Естетичний центр для КДК». У рамках проєкту «Весна добра-2014» проведено конкурс «Найкращий дизайн ландшафту шкільної території», акцію «Чистий берег – жива вода», трудові десанти в лісопарковій зоні. З метою збереження та відродження новорічно-різдвяних традицій активно реалізували проєкт «Роди, Боже, жито». З метою розширення приміщення шкільного історико-етнографічного музею «Посвіт» працюємо над реалізацією проєкту «Моя історія жива». Брало участь у всеукраїнських акціях «Рушник єднання», «Голуб Миру», «Від серця до серця», «Повертайтеся живими», «Молодь проти СНІДу», «Назустріч мрії-2015», «Малюнок воїну», «Лист пораненому», «Моя Батьківщина Україна» (у розділі «З попелу забуття»).

Навчальний заклад працює за програмою «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком», де за міжнародними стандартами оцінюється якість діяльності навчального закладу. Ми співпрацюємо із громадою односельчан, громадою жителів військового містечка, установами: селищною радою, музичною школою, будинком культури, підлітковим клубом селища, обласною станцією юних туристів, районним будинком школяра, футбольним клубом селища, районною дитячою спортивною школою, районним центром учнівської молоді.

Селище Оржів розміщене в мальовничому куточку природи північно-західної частини України в Рівненській області Рівненського району. По одну сторону селища протягнувся ліс із чудовими дібровами й лісопарковими зонами відпочинку, а по другу – річки Устя та стрімка Горинь. Селище промислове й завжди славилось обробкою деревини, виробництвом меблів і фанери. У даний час потужна фірма ТЗОВ ОДЕК «Україна» випускає фанеру за технологіями фінського виробництва. Майже вся фанера йде на експорт. Є також фірма «ОЛІСМА», яка виробляє меблі, працюють 45 підприємців. У склад селища входить військове містечко, розміщене в лісовому масиві. У центрі селища є будинок культури, музична школа, торговий центр, ротонда Божої Матері, будується дитячий садок. На території селища діє 5 релігійних громад різних конфесій – дві церкви і три молитовних будинки. На відстані 1 км від центра розміщена школа. У селищі є п'ятиповерхові, двоповерхові та приватні будинки. Населення складає до 5000 осіб, з них більше половини – працююча молодь. У більшості випадків молодь їздить на роботу в місто Рівне, яке знаходиться на відстані 25 км. У місто доїжджають студенти на навчання. У вільний від роботи та навчання час у більшості громада розвивається за інтересами.

На базі навчального закладу працює культурно-дозвілевий комплекс (КДК), який використовує актовий зал, клас хореографії, спортивний комплекс, тренажерний зал.

Окрім використання спортивного комплексу для освітніх потреб навчальний заклад надає доступ до приміщення молоді селища, батькам учнів та іншим зацікавленим сторонам.

На базі спортивного комплексу працює культурно-дозвілевий комплекс селища, проводяться спортивно-масові заходи, шахо-шашкові турніри, спартакіади школи, селища, зони, району, шкільні та районні етапи спортивної гри «Сімейні перегони». Тренуються різновікові команди футболу, гандболу, волейболу, тенісу, хортингу, туризму, спортивного орієнтування, команда «Рятувальник».

Щороку спільно із громадою селища, батьківською громадськістю ми покращуємо умови у спортивному комплексі. У 2010 р. за кошти відділу освіти у спортзалі встановлено сучасні прожектори, власними зусиллями відремонтовано підлогу та стіни, спільними коштами відділу освіти, спонсорів, батьківської громадськості облаштовано сучасний клас хореографії та актовий зал. У 2014 р. селищна рада виділила 20000 грн на заміну восьми енергозберігаючих віконних блоків у спортивному залі.

У селищі активно діє футбольний спортивний клуб «Факел», упорядковано євростадіон. Футбольна команда «ОДЕК» – багаторазовий чемпіон області.

Сьогодні особливо актуальним є фундаментальне методологічне положення видатного українського психолога Г. С. Костюка про те, що виховувати означає

проекувати поступове становлення якостей особистості та керувати здійсненням накреслених проектів.

Із 2010 року навчальний заклад працює за програмою «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком», де відповідно до «Міжнародних стандартів якості діяльності громадсько-активної школи» проводиться самооцінка діяльності навчального закладу. Результати такої самооцінки допомогли нам визначити основні пріоритети, які включені у програму розвитку навчального закладу.

Виховання учнів у навчальному закладі здійснюється в контексті національної та загальнолюдської культури, охоплюючи весь навчально-виховний процес, ґрунтується на свободі вибору мети життєдіяльності в поєднанні з інтересами особистості, суспільства, держави, нації.

Тому виховна система спрямована на реалізацію Програми національного виховання, яка є результатом проектно-цільової діяльності, що враховує найважливіші компоненти навчально-виховного процесу, а саме: діагностування; визначення й обґрунтування педагогічних завдань, моделювання та прогнозування; проектування і планування.

Напрямок «Здоров'я та безпеки» для нашого навчального закладу є пріоритетним, адже із 2008 року ми працюємо за окремою комплексною програмою «Школа безпеки – школа здоров'я» Оржівського НВК «школа-колегіум» Рівненської районної ради Рівненської області на 2008–2018 роки», яка побудована на поєднанні знань, умінь, навичок захисту та збереження життя і зміцнення здоров'я людини. Аналізуючи щорічно результати медичного огляду, картина покращується частково, із 502 учнів 209 стоять на диспансерному обліку. Найбільш поширені хронічні хвороби дихальних шляхів, ендокринної системи, хребта, органів травлення.

У комплексній програмі «Школа безпеки – школа здоров'я» Оржівського навчально-виховного комплексу «школа-колегіум» Рівненської районної ради Рівненської області на 2008–2018 роки» одним із пріоритетів розвитку є зміцнення здоров'я та безпеки життя учнів. У районній «Програмі економічного та соціального розвитку Рівненського району на 2015 рік», у розділі IV, п. 6 – «Освіта» та п. 9 – «Фізичне ви-

ховання і спорт» значна увага приділена створенню умов для занять спортом. Реалізуючи цю програму, відділ освіти виділив кошти в сумі 30000 грн на співфінансування проекту на придбання обладнання для тренажерного залу Оржівського НВК «школа-колегіум» у межах проекту «Крок за кроком». Також, реалізуючи «Програму економічного та соціального розвитку Оржівської селищної ради на 2015 рік», рішенням сесії № 663 від 27.2.2015 р. (п. 5) передано субвенцію в районний бюджет для Оржівського НВК «школа-колегіум» у сумі 80000 грн для спільного фінансування програм енерго- та здоров'язберігаючих технологій.

Значна увага приділяється створенню сприятливих умов для функціонування спортивного комплексу як основного центру спортивно-оздоровчої, профілактично-лікувальної, просвітницької діяльності для учнів, учителів, батьківської громадськості, жителів селища з метою зміцнення та збереження їх фізичного і психічного здоров'я. Спортивний комплекс активно використовується під час проведення уроків фізичної культури, занять спортивних гуртків, секцій, хореографії. За період із 2008 по 2013 рік частково реалізовано комплексну програму «Школа безпеки – школа здоров'я».

Щоб ефективніше впроваджувати здоров'язберігаючі технології для розвитку громади, виникла необхідність облаштувати тренажерний зал. Тому ми розробили проект «Сприяння здоров'ю громади та впровадження здоров'язберігаючих технологій. Облаштування тренажерного залу», який був підтриманий ВФ «Крок за кроком».

Актуальність проекту обумовлена створенням умов для впровадження здоров'язберігаючих технологій. Облаштований тренажерний зал сприяє розширенню послуг спортивного комплексу як центру оздоровчої, спортивно-лікувальної, профілактичної, просвітницької роботи для учнівського, педагогічного колективу, батьківської громадськості.

Тренажерне обладнання, придбане в рамках проекту, встановлено в окремому відремонтованому приміщенні.

Короткотривалими результатами проекту стали: облаштування тренажерного залу сучасним обладнанням; залучення коштів в обсязі 85000 грн; охоплення спортивно-оздоровчою роботою 502 учнів, педагогічного та обслуговуючого персоналу навчального закладу – 72, студентської молоді і громади селища – 4500 жителів; задоволення запиту громади.

Для занять у тренажерному залі сформовано 5 різновікових груп. Паралельно проводяться заняття фітнесом. За підсумками опитування, громада надзвичайно задоволена реалізацією цього проекту.

Довготривалі результати: оновлення та зміцнення матеріально-технічної бази шкільного спортивного комплексу; запровадження сучасних здоров'язберігаючих технологій, доступних, якісних і різноманітних форм роботи в навчально-ви-

ховний процес, у тренувальні процеси спортивних гуртків, секцій і спортивних послуг для різних категорій громади селища; підвищення рівня охоплення учнівської, студентської молоді, батьків, педагогів і громадськості селища спортивними та оздоровчими заняттями; профілактика дитячої бездоглядності, підліткової злочинності, шкідливих звичок, корисна зайнятість молоді в позаурочний час; пропаганда в засобах масової інформації використання можливостей тренажерного залу у формуванні здорового способу життя та масового спорту.

З метою поширення досвіду проектної діяльності провели конференцію з учасникам проекту, вручили подяки, грамоти та відкрили тренажерний зал.

Станом на сьогодні спортивно-оздоровчою роботою охоплено 502 учні, 72 особи педагогічного та обслуговуючого персоналу навчального закладу. 4,5 тисячі членів громади отримали можливість відвідувати тренажерний зал, проводити районні та обласні змагання.

Про хід і результати реалізації проекту повідомляли через районну газету «Слово і час», місцеву газету «Клеванський тракт» і шкільну газету «Весела перерва», а також розмістили на шкільному сайті та в соціальних мережах інформацію з відеороликами.

Слово громади:

«Сподіваюся, що покращення не за горами, і все буде добре»

Мазурець Інна, жителька смт Оржів

«Почуваю легкість і піднесення настрою після занять у тренажерному залі та фітнесом. Радію новим знайомствам»

Коренівська Тетяна, жителька селища Оржів

«Заняття у тренажерному залі позитивно впливають на моє фізичне та морально-психічне здоров'я. Я отримую психологічну розрядку й хорошу фізичну форму»

Базилевська Світлана, мама майбутніх учнів.

«Нас чотири сестри займаються у тренажерному залі, який об'єднав людей різного віку спільними інтересами. Дуже раді, що здійснили такий проект»

Юзюк Руслана, жителька смт. Оржів

«Нас із донькою дуже об'єднує спільна справа. Ми стали частіше спілкуватись і маємо спільний інтерес»

Друзь Раїса, мама учениці 8-го класу

«Надзвичайно корисний проект. Ми із сином не можемо дочекатися, щоби піти на заняття у тренажерний зал»

Кужель Наталія, мама учня 5-го класу

«Нарешті в нашому селищі з'явилися тренажерний і танцювальний зали, і це не може не радувати»

«Усе класно!»

«Чудовий тренер!»

Цитати з анкет

**Проект «Спорт для всіх»
Сатиївської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів
Дубенської районної ради**

***Сатиївська загальноосвітня школа
І–ІІІ ступенів Дубенської районної ради
Рівненської області***

35610, вул. Миру, 53-а, с. Сатиїв, Дубенський район, Рівненська область, Україна.

Тел.: (03656) 57-1-12.

Ел. адреса: dubno_osvita15@ukr.net.

Директор: Омелянюк Людмила Анатоліївна.

Кажуть, що велике бачиться на відстані. Тільки з роками усвідомлюєш, як багато дає школа: радість перших успіхів, біль помилок, взаємодовіру вчителів та учнів, освіту, яка допоможе кожному з нас знайти свій шлях у житті...

Сатиївську загальноосвітню школу І–ІІІ ступенів Дубенської районної ради засновано в 1979 році. Школа працює за 5-денним робочим тижнем. На даний час у школі 118 учнів, яких навчають 20 педагогів та обслуговують 10 працівників. До послуг учнів 13 навчальних кабінетів, майстерня, комп'ютерний клас, спортивний і тренажерний зали, бібліотека, їдальня, стадіон, народознавча світлиця.

Будівля школи прийнята в експлуатацію ще 46 років тому. Але, незважаючи на її вік і зношеність, адміністрація школи разом з колективом учителів і батьків постійно працює над удосконаленням матеріально-технічної бази, підтриманням її в робочому стані. Усі приміщення школи відповідають державним санітарним правилам і нормам. Для утримання школи в задовільному стані щорічно робиться поточний ремонт приміщень. Оновлюються й удосконалюються стенди, виставки, модернізується внутрішній вигляд школи. Навчальні кабінети й класні кімнати естетично оформлені, затишні, з вираженою індивідуальністю.

Проведені роботи із благоустрою шкільного двору, двох ігрових майданчиків для молодших школярів стадіону дозволяють організувати відпочинок дітей на свіжому повітрі та їхнє навчання без ризику травматизму.

Школа не може існувати окремо від потреб громади. Саме школа є ініціатором і центром розвитку місцевої громади. Наша громадсько-активна школа ставить перед собою мету не просто надавати освітні послуги учням, а й розвивати громаду, залучати батьків і мешканців до вирішення соціальних та інших проблем громади.

По обидві сторони мальовничої річки Стубли, на горбистому плато з родючими ґрунтами розташоване одне зі старовинних сіл – Сатиїв. Посередині села проходить шосе, що сполучає Рівне і Млинів. На правому березі річки Стубли, на південний схід від Сатієва розташовані стародавні села Жорнів та Олибів. На лівому березі річки й на південному заході від Сатієва розташоване село Дядьковичі, що входить у Сатиївську сільську раду.

Сатиївська сільська рада налічує 604 двори, що становить 1629 осіб, 60 % населення – молоді люди віком до 40 років. Сільська рада включає в себе п'ять сіл: Дядьковичі, Сатиїв, Жорнів, Олибів, Маяки. На жаль, стан здоров'я дітей і дорослих погіршується з кожним роком, який віддаляє нас від часу Чорнобильської трагедії ХХ століття. З одного боку, через проблеми здоров'я молодих батьків негативний внесок екології на здоров'я українців, сьогодні великий відсоток новонароджених дітей уже мають проблеми зі здоров'ям. За даними Сатиївської лікарської амбулаторії, 80 % дітей мають проблеми зі здоров'ям: є діти з порушеннями опорно-рухової системи, із захворюванням серця, нервової системи, з порушенням зору. Лише 15 % дітей відносять до основної групи здоров'я.

Розвиток спортивної бази – передумова збереження, зміцнення та відновлення здоров'я сільських дітей, молоді та людей інших вікових категорій на території Сатиївської сільської ради. Значення розвитку фізкультури і масового спорту на селі важко перебільшити. Адже в юному віці та молодості закладаються підвалини майбутнього здоров'я, а відповідно, й майбутньої здорової сім'ї, не обтяженої хворобами та згубними звичками. Тому створення належних умов для повноцінних занять фізкультурою та спортом повинно розглядатись органами місцевого самоврядування в якості першочергового завдання, що за значенням не тільки не поступається основам соціальної політики, а навіть органічно входить у них вагомою складовою.

У цьому сенсі рівень розвитку масового спорту на селі виступає своєрідним індикатором, такою собі дотичною лінією до графіка соціального розвитку, що якнайточніше характеризує крутизну кривої соціальної забезпеченості громади за всіма показниками. Ця проблема частково вирішена, реалізовано ряд проектів – створено дитячий спортивний майданичик, проведено ремонт сільського стадіону та відкрито прекрасний тренажерний зал. На сьогодні нагальною проблемою є створення належних умов для функціонування спортивного залу школи.

У 2015 році школа долучилась до реалізації міжнародної програми «Школа як осередок розвитку громади», у рамках якої реалізовано шкільний проект «Спорт для всіх».

Підтвердженням правильності вибору проблеми стали результати самооцінювання розвитку якості діяльності громадсько-активної школи. За допомогою міжнародних стандартів оцінювання якості діяльності ГАШ нам удалось визначити сильні та слабкі сторони діяльності школи, пріоритети подальшого розвитку, скоординувати роботу з іншими установами та зацікавленими сторонами. У навчаль-

ному закладі велика увага приділяється налагодженню партнерських стосунків між школою та всіма ресурсами, що існують у громаді.

Розроблено та реалізовано спільні соціально-оздоровчі та культурні проекти. Ресурси громади спрямовано на розвиток школи. Залучено громадян до процесів управління. Залученно додаткові людські й матеріальні ресурси для підтримки школи та задоволення потреб та інтересів громадян. Проте залишається пріоритетом налагодження співпраці з іншими ГАШ.

Успішна практика проектної діяльності Сатіївської ЗОШ:

- У 2011 р. на базі школи відкрито дитячий садочок (приміщення школи, кошти сільської ради – 45 тис грн., кошти громади – 26 тис. грн, обласний конкурс проектів розвитку територіальних громад 13800 грн).
- 2011 р. – створення дитячого майданчика (кошти сільської ради (придбання гойдалок) – 7800 грн, кошти громади – 2 тис. грн, районний конкурс проектів розвитку територіальних громад (придбання гойдалок) – 5 тис. грн, роботи виконували батьки);
- 2012 р. – ремонт сільського стадіону (кошти сільської ради – 2 тис. грн, кошти громади – 2 тис. грн, районний конкурс проектів розвитку територіальних громад (придбання гойдалок) – 5 тис. грн);
- 2013 р. – підтримка народних ремесел (гурток деревообробки у школі) (кошти громади 1 тис. грн, кошти сільської ради – 500 грн, всеукраїнський конкурс проектів розвитку громад – 800 грн (придбання матеріалів для якісної роботи гуртка);
- 2014 р. – відкриття тренажерного залу (ремонтні роботи приміщення під тренажерний зал – працівники та батьки школи, кошти громади – 2 тис. грн, кошти сільської ради – 8 тис. грн, обласний конкурс проектів розвитку територіальних громад 33800 грн).

У школі впроваджуються різноманітні форми роботи з удосконалення лідерських якостей з учнями, педагогами, батьками та мешканцями громади. Розроблено стратегічний план, беручи до уваги інтереси та потреби учнів, педагогів, батьків. Члени громади активно працюють у класах разом з учителями та проводять позашкільну діяльність. Активно відзначаються досягнення не тільки шкільні, а й усієї громади.

У школі створено банк даних осіб, які потребують особливої уваги. Діти з особливими потребами мають можливість самостійно вибрати виховний захід для

навчання, що веде до зниження рівня ізолюваності учнів від загальношкільного життя, запровадження індивідуального навчання. Робота у школі спрямована на розвиток чуйності учнів до нерівноправності у класі та місцевій громаді, уміння відстоювати рівність прав, уміння співпрацювати, домовлятися і критично мислити. Працівники школи більше знайомляться з передовим досвідом інших навчальних закладів роботи з дітьми з особливими потребами.

Школа активно проголошує право на якісну освіту всіх членів місцевої громади. Створена програма роботи з волонтерським активом. Проведено благодійні ярмарки, реалізовано соціальні, екологічні, культурно-просвітницькі та спортивно-фізкультурні й валеологічні проекти. Більше стали допомагати людям літнього віку, дітям з особливими потребами та малозабезпеченим сім'ям. На жаль, низький рівень підготовленості волонтерів до діяльності вимагає ретельнішого планування системи заохочення волонтерів.

У школі для батьків і громадськості проводяться майстер-класи, семінари, засідання «круглих столів», педагогічні консилиуми, індивідуальні консультації з педагогами, урочисті публічні заходи, родинно-мистецькі спортивні заходи. Постійною є участь у конкурсах учительської майстерності. Реалізуються проекти розвитку громади, навчання за межами школи (екскурсії, літні табори, відвідування театру). Для навчання громади використовується сайт школи. Для молоді села надаються можливості Інтернет-пошуку навчальних матеріалів.

Навчальний заклад активно співпрацює з органами місцевого самоврядування. На загальношкільних зборах проводиться навчання громади з різних питань (виховання дітей, психологія спілкування, юридичні консультації, медичні консультації тощо), розробка та реалізація спільних проектів (відкриття дитячого садочка, тренажерного залу, дитячого майданчика).

Батьки є рівноправними партнерами при вирішенні питань, які стосуються їхніх дітей. Постійною є допомога школі (батьки-спонсори). Значно зросла чисельність батьків-учасників загальношкільних і класних заходів. Батьки надають консультативну допомогу (юридична та правова освіта учнів).

Громада бере активну участь у прийнятті рішень, що стосуються діяльності школи, зокрема у плануванні шкільного життя та розробці шкільних проектів, організації показових виступів, змагань, інших публічних акцій. У навчально-виховному процесі використовуються інтерактивні методи. Учителі та класні керівники

розвивають життєві навички учнів, формують навички здорового способу життя (програма «рівний – рівному»).

Участь у цих і багатьох інших заходах сприяє формуванню в учнів таких важливих якостей, як патріотизм, повага, милосердя, співчуття, небайдужість до проблем інших людей, відповідальність за майбутнє й розуміння того, що вони самі створюють це майбутнє.

Під час анкетування батьків про якість діяльності навчального закладу (2015 р.) більшість опитуваних відмітили позитивні зміни й відзначили готовність брати особисту участь у реалізації шкільних проєктів. Батьки активно допомагають під час проведення екскурсій, шкільних заходів, волонтерських акцій (збір вторинної сировини, поповнення бібліотечного фонду, допомога учасникам АТО тощо), зустрічаються з учнями під час виховних годин, проводять профорієнтаційні майстер-класи, активніше відвідують лекції батьківського всеобучу «10 помилок хороших батьків». Зріс також обсяг спонсорських внесків батьків.

Показниками якісної трансформації школи у громадсько-активну є підвищення рівня інформованості батьків та їх участь у навчально-виховному процесі; підвищення авторитету школи серед батьків, збільшення потоку учнів у першому класі; розширення партнерських стосунків; підвищення ефективності впровадження громадянської освіти та виховання в навчальному процесі (відкриття гуртка для учнів 7–8-х класів «Учимося бути громадянами», іспит за вибором у 9-у класі – «Правознавство»); зацікавленість учнів в активізації шкільного життя, роботи самоврядування; розширення діяльності волонтерського загону – зростання кількості волонтерських акцій та ін.

У січні-лютому 2015 року за допомогою Міжнародних стандартів якості громадсько-активної школи групою експертів (представники органів місцевого самоврядування, батьки, педагоги, представники учнівського самоврядування) проведено самооцінювання діяльності школи як громадсько-активної. За результатами зафіксували, що колективу закладу і громаді у 2015/16 н. р. необхідно посилити роботу з розвитку стандартів «Партнерство», «Послуги», «Волонтерство», в яких підтримка здорового образу життя, у тому числі для мешканців громади, є важливою складовою.

Проаналізувавши потреби громади, озвучені під час самооцінювання, ми визначилися із пріоритетами розвитку школи і громади, а саме:

- розвивати здоров'язберігаючий потенціал громади і школи;
- покращити умови для занять спортом і фізичною культурою у школі учнівської й сільської молоді (заміна вікон, створення тренажерного залу);

- створити осередок волонтерського руху, розробити чітку програму роботи та систему заохочення волонтерів;
- посилити пропаганду здорового способу життя у громаді.

Реалізація шкільного проекту «Спорт для всіх» у рамках програми «Школа як осередок розвитку громади» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» обумовлена нагальною потребою створити сучасні умови у школі для проведення освітньої, спортивно-оздоровчої, профілактично-лікувальної, просвітницької роботи та формування навичок здорового способу життя в учнів, молоді села й жителів громади шляхом їх залучення до занять фізичною культурою та спортом в оновленому спортивному залі.

Пріоритетними цілями проекту визначено:

- створення сучасних умов для занять фізкультурою і спортом на території села, організація культурного дозвілля населення територіальної громади;
- розширення можливостей спортивно-оздоровчого характеру для всіх зацікавлених сторін через упровадження спортивних гуртків, секцій, клубів;
- об'єднання зусиль школи для розвитку фізичної культури спільно з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадою села;

Цільові групи проекту: діти віком від 6 до 15 років (96 осіб), молодь від 15–35-ти років (75 осіб) та люди середнього віку 35–50 років (45 осіб), а також ті члени громади (батьки, органи місцевої влади, педагоги), які мають опосередковану користь від залучення жителів села до занять спортом і фізкультурою, культурного дозвілля і які будуть задоволені позитивним результатом профілактичної роботи.

Організації-партнери, співвиконавці проекту:

- Відділ освіти Дубенської районної державної адміністрації.
- Дубенська ЗОШ I–III ступенів.
- Дубенська районна рада та райдержадміністрація.
- Сатіївська сільська рада.
- Громади сіл Сатіївської сільської ради (Сатіїв, Олибів, Жорнів, Дядьковичі).
- ПП Романюк Е. М.
- Працівники школи, батьки, учні.
- «Вісник Дубенщини» – районна газета.

Учасниками реалізації проекту (члени ініціативної групи) також стали: заступник директора з навчально-виховної роботи, сільський голова Сатіївської сільської ради, голова ради школи, голова профспілкового комітету, (вивчення громадської думки про підготовку та реалізацію проекту); батьківський комітет (робота з бюджетною частиною проекту); голова учнівського самоврядування школи (агітація про здоровий спосіб життя серед учнівської молоді).

У «Комплексній програмі розвитку Сатіївської загальноосвітньої школи I–III ступенів Дубенської районної ради на 2012–2017 роки», яка у свою чергу корелюється із пріоритетами розвитку здоров'я учнів, напрям «Здоров'я та безпека» зафіксований як пріоритетний. У районній програмі економічного й соціального розвитку Дубенського району на 2015 рік у розділі 4.2 «Освіта» передбачено кошти на співфінансування ремонту (заміну віконних і дверних блоків) у спортивному залі Сатіївської загальноосвітньої школи I–III ступенів.

Крім того, співпраця школи та громадських організацій сприяє залученню нових партнерів, тим самим створюючи великий спектр послуг для дітей, молоді, сімей і громади. Така діяльність позитивно впливає на розвиток усієї громади. Розширення послуг на базі школи, як це передбачає модель громадсько-активної школи, стимулює те, щоб її приміщення використовувалось як громадський освітній, культурний центр села.

Ідея проекту отримала фінансову підтримку відділу освіти Дубенської районної державної адміністрації, батьків, приватним підприємцем Романюком Е. М., сільської ради та громади села, працівниками школи та батьками були закуплені матеріали для часткового ремонту спортивного залу і проведені роботи.

За кошти фонду «Крок за кроком» і відділу освіти закуплені та встановлені енергозберігаючі віконні (12 вікон) і дверні блоки (2 дверей). Загалом у ході реалізації проекту залучено 68 тис. гривень.

Ми очікуємо й довготривалих результатів, а це: подальше оновлення та зміцнення матеріально-технічної бази спортивного залу школи; підвищення рівня охоплення заняттями фізичною культурою і спортом учнівської, студентської молоді та громадськості села; розв'язання проблем дитячої бездоглядності, профілактики підліткової злочинності, шкідливих звичок, зайнятості молоді в позаурочний час; збільшення обсягів пропагандистських матеріалів у засобах масової

інформації про використання можливостей масового спорту для формування здорового способу життя.

Хід і результати реалізації проекту «Спорт для всіх» обговорили на сході села Сатиїв, на загальних зборах колективу школи, висвітлили в місцевій газеті «Дзеркало», у мережі Інтернет.

Від реалізації нашого проекту ми отримали не тільки матеріальні блага. Це ще більше згуртувало нашу громаду, підвищило впевненість громади у власних силах. Ми переконані, що здорова нація – наше майбутнє, майбутнє держави, це основа інтелектуального, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства. Тому умови, які будуть створені з метою повноцінного фізичного розвитку, стануть зразковим прикладом небайдужості для дітей, учнів школи, громади села.

За час реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади» зросла роль учнівського самоврядування школи. Важливо відміти, що тепер кожний клас працює над одним соціальним проектом, залучаючи до його реалізації учнів школи, батьків, педагогів, громадські організації. Таким чином учні вчаться визначати проблему, шукати шляхи її реалізації, формулювати й відстоювати свою точку зору, працювати в команді, досягати мети. Якщо раніше учні були виконавцями ідей дорослих, то останнім часом вони все частіше виступають ініціаторами та організаторами.

Школа для громади – громади для школи!

Школа – громаді:

- випуск спільної газети школи та громади (назва газети + додаток);
- створення музею рідного села, виконання дослідницьких проектів історії рідного краю;
- організація святкування загальнодержавних і регіональних свят, пам'ятних дат тощо;
- здійснення батьківського всеобучу та громадянської освіти;
- співпраця із церковною громадою;
- шефство над історичними пам'ятками, ремонт доріг, озеленення села, прибирання стихійних сміттєзвалищ тощо;
- посильна допомога в сільськогосподарських роботах;
- розробка та реалізація громадських проектів;
- доступність шкільних ресурсів для громади – комп'ютерний кабінет, спортзал, стадіон, клуб, бібліотека, копіювальна техніка.

Громада – школі:

- доступність інфраструктури села для школярів – будинок культури, фельдшерсько-акушерський пункт, сільський стадіон, бібліотека, відпочинкові зони;
- допомога школі в ремонті приміщень, котельні, спортзалу;
- створення фонду допомоги школі;
- спонсорування проектів, святкових заходів, екскурсій місцевими підприємцями й товариствами;
- волонтерство окремих членів громади в заходах, які проводить школа;
- всебічна допомога у зборі експонатів для музею та сприяння у вивченні його історії;
- участь громади в реалізації учнівських громадських проектів;
- участь у роботі ради школи, піклувальної ради, батьківських комітетів;
- формування громадянської позиції, виховання працелюбності, ініціативності, якостей ділової людини;
- становлення фізичного й морального здоров'я, виховання потреби у здоровому способі життя;
- створення ситуації успіху, умов для професійного самовизначення учнів;
- розробка й реалізація суспільних проектів та їх практичне втілення (екологічні, благоустрою, інформаційні, дослідницькі);
- участь у шкільному та громадському самоврядуванні;
- трудові акції.

Слово громади:

«Те, що школа бере участь в експерименті, ми помітили одразу. Процес управління школою наблизився до батьків: це проявляється й у звітах адміністрації школи перед батьківським комітетом, і в батьківських конференціях, і в батьківському всеобучі, який став проходити більш активно у дружній позитивній атмосфері, і в залученні батьків до проведення шкільних заходів. Ми відчули, що до нашої думки прислухаються, наші пропозиції враховують при управлінні школою. Звичними стали анкети-опитування батьків. І якщо спочатку ми недостатньо серйозно ставились до їх заповнення, то останнім часом змінили свою думку, оскільки помітили, що результати цих досліджень вивчаються, наші відповіді на поставлені запитання є своєрідним аналізом, оцінкою діяльності школи, а пропозиції враховуються»

Бондарчук В. М., голова батьківського комітету школи

«Історично українська школа завжди була центром місцевої громади. Школи виконували не тільки навчальну функцію, вони активізували та навчали громаду. Громадсько-активна школа не відгороджує учнів від реального життя, а включає це життя у свої уроки, позаурочну діяльність, створюючи єдине поле для громадського виховання не тільки учнів, а й усіх учасників освітнього процесу. У результаті йде комплексне, системне виховання громадянина не тільки у школі, а й поза її межами»

Альонова О. Б., заступник директора з навчально-виховної роботи

«Взаємовигідне партнерство школа–громада. Партнерство означає встановлення й розвиток взаємовигідних відносин між школою, учителями, учнями, членами громади і спонсорами для спільного вирішення загальних проблем. Сторони повинні добре розуміти ситуацію, бути поінформованими і чітко усвідомлювати користь для суспільства – для того, щоби сприяти активному й енергійному покращенню соціальних та освітніх структур. Партнерство на базі школи – це можливість покращити імідж школи, можливість залучити додаткові людські й матеріальні ресурси для підтримки школи, для задоволення потреб та інтересів громади. Партнерства створюють соціальний капітал, покращують взаєморозуміння, довіру та взаємодію між представниками різних секторів громади. Відповідно, вони служать зміцненню демократії»

Лариса Крупко, сільський голова

З досвіду роботи громадсько-активних шкіл Рівненської області

**Оржівський НВК «школа-колегіум»
Рівненської районної ради Рівненської області**

Як продовження проекту облаштовано душові кабінки біля тренажерного залу. До співфінансування долучились: батьківська громадськість – зроблено ремонт приміщення й облаштовано дві двохмісні душові кабінки; за кошти відділу освіти придбано два бойлери для підігріву води.

**АНКЕТА
відвідувачів тренажерного залу**

1. Ваша освіта?
2. В якій сфері діяльності Ви працюєте? Ваша професія?
3. Чим захоплюєтесь у вільний час?
4. Ви відвідуєте тренувальний зал тому, що:
 - А) вона знаходиться поруч з Вашим житлом;
 - Б) тому, що її відвідують Ваші друзі;
 - В) дбаєте про своє здоров'я та зовнішній вигляд.
5. Чи задоволені Ви роботою тренера?
6. Чи покращився Ваш фізичний та емоційний стан після відвідування тренажерного залу?
7. Ваші пропозиції про покращення роботи тренажерного залу...

ВІТАННЯ ОРЖІВСЬКОЇ ГАШ

1. Добрий день всім, хто тут зібрався нині,
Добрий день усім, хто завітав до нас!
Добрий день, шановна громадо,
Дорогі гості, ми щиро вітаємо Вас.
2. Стрімкий цей темп – вимога сьогодення,
І щоб не бути загнаним в куток,
Працюєм ми з громадою активно
І маєм з цього неабиякий урок.
3. І як тут не викручуйся і не крути,
Без громадсько-активної школи нам ні туди й ні сюди.
Розвивається держава, змінюється день від дня.
Неминучі грядуть зміни і у наших освітан.
4. Гармонійно, інтенсивно
Громадсько-активна школа має йти,
Тільки ми вже ефективно
До цієї справи підійшли.
5. Відгукнулись ехом звичай і культура,
Віднайшлася нова виховна структура.
І громада повернулась обличчям до школи,
Відродиться співпраця новим ширшим колом.
6. Щоб втілити задумане нам вдалось у життя,
Громадсько-активна школа розкриває всі цінності життя.
7. Громада і держава – широке коло понять,
Один у ній – маленький сектор, разом ми – сильна рать.
8. Сім'я, громада, люди, які слова святі.
Не можна їх забути, допоки ми живі.
9. Отак живем з громадою на славу, і гордимось школою по праву.
Вона в нас перша є, одна єдина,
виховується тут справжній громадянин – патріот – людина.
10. Про все розповісти Вам ми усі старалися.
Дружно, як живем громадою, сказати намагалися.
Сподіваємось, що Ви нас запам'ятали
І цікаве щось нове для себе пізнали.

11. Закінчуєм наш виступ, але Ви не зітхайте,
Послухайте уважно й девіз пам'ятайте:

Оржівський навчально-виховний комплекс – це
ГРОМАДСЬКО-АКТИВНА ШКОЛА, яка реалізує:

- партнерство між школою і громадою;
- розвиток активної життєвої позиції;
- активізацію учнівської молоді при вирішенні своїх проблем;
- реалізацію концепції освіти громади;
- навчання впродовж усього життя.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

Працюючи у громадсько-активній школі, ми бажаєм бути:

- інноваційними;
- громадсько-активними;
- ініціативними;
- креативними;
- жити з новим баченням співпраці й розвитку школи, освіти, громади.

12. Запроваджуйте у своїх громадах інновації,
Щоб на роботі було без катавасії,
Щоб слово ваше віще у зерна проростало
І слід у людських душах по собі лишало.

13. Хай співпраця з громадою Вам радістю буде,
Хай завжди в області цінують Вас люди,
Хай щастя Вам ллється, як море,
Ніколи не знайте нудьги, ані горя.

**Заборольська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів
Рівненської районної ради Рівненської області**

***Семінар-практикум директорів ЗНЗ Рівненського району на тему
«Громадсько-активна школа – центр розвитку місцевої громади»***

***Громадська толока
«Огороджуємо шкільну територію»***

**Творча співпраця:
школа – громаді, громада – школі**

1. «Живи, Кобзарю, в пам'яті людській».

2. «День пам'яті та примирення» у навчальному закладі. Вітання учасників АТО.

3. Відзначення 365-річчя села Боянівка Заборольської сільської ради.

Анкета

«Вивчення потреб жителів села Новосілки для впровадження програми «Школа як осередок розвитку громади»»

Шановний член громади села Новосілки!
Для нас важлива Ваша думка про діяльність школи.

Для відповіді на кожне запитання окресліть, будь ласка, одну чи кілька з названих позицій або дайте власну відповідь.

№ з/п	Запитання	Ваша пропозиція
	Які спортивні секції ви б хотіли відвідувати: • волейболу; • футболу; • тенісу; • міні-футболу; • баскетболу; • аеробіки (фітнесу); • боротьби	
	Як би ви хотіли проводити своє дозвілля: • вечори відпочинку (концерт-на програма учнів та ін.); • участь у художній самодіяльності (стати учасником ансамблю «Калиновий Кут» відродити ансамбль «Журавка» або створити новий колектив); • дискотека;	

	• <i>участь у майстер-класах (ви- роби з паперу, різні техніки вишивки, плетіння з бісеру, виготовлення квітів з атлас- них стрічок, ліплення із соло- ного тіста та ін.);</i> • <i>вивчення комп'ютерної грамоти;</i> • <i>робота з фотографією</i>	
--	--	---

	Якої допомоги школярів та/або педагогів ви потребуєте?	
	Які послуги ви хотіли б отримати у школі?	
	Які послуги ви можете надати школі та громаді? (організація гуртків, екскурсій, майстер-класів, зустрічей з фахівця-ми, профорієнтаційна робота, фінан-сова, матеріальна, фізична допомога та ін.)	
	Дайте оцінку роботі Новосілівської школи від 1 до 5-ти балів	
	Укажіть, будь ласка, Ваш вік	
	Якщо Ви бажаєте з нами співпрацю-вати, укажіть прізвище, ім'я, адресу та телефон	

Дякуємо за співпрацю!

ПЛАН ТРАНСФОРМАЦІЇ ГАШ

Хомутецька загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів*37634, с. Хомутець, вул. Шевченка, 7, Миргородський район.***Скільки учасників брали участь у процесі самооцінювання?****Які групи вони представляють (учителі, учні, батьки, мешканці громади...)?**

9 учасників:

1. Аршинова Валентина Михайлівна, директор школи.
2. Гришко Віра Борисівна, координатор ГАШ.
3. Добряк Ірина Вікторівна, член ради ГАШ, учитель.
4. Лубченко Олександр Іванович, сільський голова.
5. Решітько Галина Іванівна, член батьківського комітету.
6. Тулинська Любов Вікторівна, член батьківського комітету.
7. Кузьменко Ірина Вікторівна, член громади, викладач ХВЗТ.
8. Яценко Тетяна, учениця 10-го класу, президент «Шкільної республіки».
9. Решітько Олександр Миколайович, депутат сільської ради.

Узагальнені результати

Загальна картина	1	2	3	4
Лідерство			+	
Партнерство			+	
Соціальна інклюзія			+	
Послуги		+		
Волонтерство		+		
Навчання впродовж усього життя			+	
Розвиток громади		+		
Залучення батьків			+	
Шкільна культура			+	

Наші пріоритети на цей навчальний рік

Пріоритет	Дії, які ви виконуватимете	Хто буде відповідальним?	Дата закінчення	Ресурси/потрібна підтримка
Лідерство	провести тренінгові заняття на допомогу працівникам школи для організації ефективної роботи із громадою;	Гришко В. Б., координатор ГАШ	До 01.04.15	ТОВ «Промінь-Приват»
	- систематично досліджувати та відзначати досягнення громади у пресі (шкільна газета «Шкільний калейдоскоп», листівки, сайт школи, газета громади «Хомутецький вісник»); - проводити заняття «Школи молодого лідера»; - утілення проекту «Шкільний медіа-центр»	Аршинова В. М., директор школи Добряк В. О., практичний психолог	Постійно	
Партнерство	скласти письмові угоди спільних дій з партнерами (служба у справах сім'ї та молоді, служба ДАІ, ВКМСД, рада ветеранів району);	Аршинова В. М., директор школи	До 01.04.15	
	розширити коло спілкування та співпраці з іншими ГАШ	Аршинова В. М., директор школи	Постійно	
	провести моніторинг оцінки послуг, які надаються школою (анкетування, опитування, аналіз даних);	Добряк В. О., практичний психолог	До 01.04.15	ТОВ «Промінь-Приват»

	- діяльність акції «Чисте довкілля»; - розповсюджувати інформацію про надання цих послуг (шкільна газета «Хомутецький вісник», листівки, сайт школи);	Учителі екології та біології Добряк І. В., член ради ГАШ	Квітень-жовтень Постійно	
Соціальна інклюзія	- створити банк даних осіб, які потребують турботи; - реалізація проекту «Повір у себе», спрямованого на підтримку дітей з особливими потребами (створення умов для повноцінного перебування у школі для дітей з ДЦП, - організація навчання на дому); - забезпечити участь дітей даної категорії в районному конкурсі «Джерело надії»;	Гришко В. Б., координатор ГАШ Перетята В.В., заступник директора з НВР Гришко В. Б., координатор ГАШ	До 01.03.15 До 01.05.15 Грудень	Сільська амбулаторія
Волонтерство	- продовжити роботу волонтерського загону «Гарячі серця» та включити в його склад представників громади (організація та проведення акції «Від серця до серця»); - скласти перспективний план роботи загону, урахувавши потреби громади; - організувати роботу проекту «Чисті джерела»;	Гришко В. Б., координатор ГАШ Гришко В. Б., координатор ГАШ Учителі біології та хімії	Постійно До 05.04.15 До 01.05.15	

	- організувати гуртки, керівниками яких будуть батьки та члени громади; - реалізація соціального проекту «Діти – дітям»; - реалізація проекту «Парк моєї мрії»; - організація благодійних концертів з метою збору коштів на потреби громади;	Гришко В. Б., координатор ГАШ Політько О. І., член ради ГАШ Аршинова В. М., директор школи Радченко С. І., педагог-організатор, учитель музики	До 03.03.15 Квітень-жовтень До 01.11.16 Квітень	ТОВ «Промінь-Приват» Будинок культури
Навчання впродовж усього життя	- залучати педагогічних працівників і членів громади до відвідування різноманітних тренінгів, семінарів і курсів (у межах поширення досвіду школи як ГАШ); - створення консультаційних куточків для учасників ЗНО (довідник для абітурієнтів по класах); - інформування майбутніх абітурієнтів про вступ у ВНЗ, профорієнтаційні екскурсії;	Аршинова В. М., директор школи Перетята В.В., заступник директора з НВР Перетята В. В., заступник директора з НВР	Постійно До 01.03.15 До 01.03.15	
Розвиток громади	- провести анкетування членів громади з метою вивчення потреб громади; - проведення тренінгу «Конструктивний діалог – крок до порозуміння» для батьків і вчителів школи;	Добряк В. О., практичний психолог Добряк В. О., практичний психолог	До 01.04.15 До 01.05.15	

	- участь школи в мітингах громадськості, присвячених певним датам чи подіям (Дню захисту дітей, Дню пам'яті Чорнобильської трагедії, Дню пам'яті жертв голодомору тощо); - участь школярів у літній суспільно корисній практиці; - підвищити рівень заохочення членів громади до участі в діяльності, яку організують наші партнери (вручення подяк активістам громади); - створити спільний сайт Хомутецької громади; - випуск книги «Хомутець – край талантів»; - створення музею Новітньої історії Хомутця;	Аршинова В. М., директор школи Аршинова В. М., директор школи Аршинова В. М., директор школи Деркач С. В., учитель інформ. Добряк І. В., член ради ГАШ Решітько О. М., учитель історії, депутат сільради	Постійно Червень-серпень Травень До 01.04.15 До 01.05.16 До 01.05.16	ТОВ «Промінь-Приват» Сільська громада
Залучення батьків	- активізувати роботу ради школи із залучення батьків (інформування через газету громади «Хомутецький вісник», оголошення, листівки); - активізувати роботу із залучення батьків до навчально-виховного процесу;	Добряк І. В., член ради ГАШ Перетята В. В., заступник директора з НВР	Постійно Постійно	

	- залучення батьків до проведення спортивних заходів у школі; - створення науково-методичної бази для батьків у стінах шкільної бібліотеки та на сайті школи;	Петлюх О. С., учитель фіз.вих. Перетята В. В., заступник директора з НВР, Гришко В. Б., координатор ГАШ Гаврусь С. П., шкільний бібліотекар	Постійно До 01.05.16	ТОВ «Промінь-Приват»
Шкільна культура	- проводити засідання «круглих столів»; - відкриті дискусії за участю шкільного парламенту, волонтерського загону, батьківського комітету про визначення шкільної політики; - запровадити систему бейджів із символікою школи; - організувати роботу шкільного радіо; - випуск спеціальних номерів газети «Хомутецький вісник» щодо звітування та участі громади і школи у спільних проектах і програмах	Аршинова В. М., директор школи Яценко Т., президент самоврядування Добряк І. В., член ради ГАШ Добряк І. В., член ради ГАШ	Постійно До 10.03.15 До 10.03.15 Травень-червень	ТОВ «Промінь-Приват»

ПЛАН ТРАНСФОРМАЦІЇ ГАШ

Розсошенська гімназія Полтавської районної ради Полтавської області

38751, вул. Шкільна, 18, с. Розсошенці Полтавського району Полтавської області

Скільки учасників брали участь у процесі самооцінювання?**Які групи вони представляють (учителі, учні, батьки, мешканці громади...)?**

1. Тягнирядно Тетяна Павлівна, директор Розсошенської гімназії.
2. Білоконь Олександр Віталійович, приватний підприємець.
3. Петренко Валерій Григорович, сільський голова Щербанівської сільської ради.
4. Процик Ігор Степанович, депутат Щербанівської сільської ради.
5. Троцька Алла Іванівна, член батьківського комітету 8-а класу, член ради гімназії.
6. Гончаренко Світлана Миколаївна, член батьківського комітету.
7. Тараненко Марина Сергіївна, педагог-організатор Розсошенської гімназії.
8. Цвітченко Аліна Вікторівна, учениця 11-б класу, член парламенту учнівської республіки.

Узагальнені результати:

Загальна картина	1	2	3	4
Лідерство			3,300	
Партнерство		2,969		
Соціальна інклюзія		2,875		
Послуги		2,969		
Волонтерство			3,475	
Навчання впродовж усього життя			3,459	
Розвиток громади		2,825		
Залучення батьків			3,475	
Шкільна культура			3,646	

Наші пріоритети:

Пріоритет	Дії, які ви виконуватимете	Хто буде відповідальний?	Дата закінчення	Ресурси/ потрібна підтримка
Партнерство 1. Розширення співпраці з мережею громадсько-активних шкіл	1. Участь у семінарах, конференціях, тренінгах 2. Вивчення досвіду роботи ГАШ м. Полтави, Миргородського району, інших областей України	1. Тягнирядно Т. П. 2. Тягнирядно Т. П. Семикіна О. В. Мельник С. В.	30.06.15	1. Члени пед-колективу, учні гімназії, батьки учнів, депутатський корпус Щербанівської сільської ради 2. Члени пед-колективу, учні гімназії, батьки учнів, депутатський корпус Щербанівської сільської ради
Послуги 2. Вивчення потреб громади для створення комфортних умов для перебування в межах села	1. Соціологічне опитування членів громади 2. Аналіз результатів опитування.	1. Мельник С. О., Представники учнівської республіки 2. Тягнирядно Т. П. Петренко В. Г. Троцька А. І.	30.07.15	1. Учителі, учні 2. Учителі, учні, депутатський корпус Щербанівської сільської ради

	3. Підготовка майданчиків для велопарковок. 4. Установлення велопарковок поруч з будинком культури, соціальним центром, спортивним комплексом і Розсошенською гімназією	3. Тягнирядно Т. П. Петренко В. Г. 4. Солодков М. В.		3. Щербанівська сільська рада, члени сільської громади, відділ освіти Полтавської РДА 4. Приватний підприємець і фінансування ВФ «Крок за кроком»
Розвиток громади 3. Створення комфортних умов для мешканців громади за рахунок використання велопарковок	1. Формування здорового способу життя та можливості активного відпочину. 2. Збільшення кількості мешканців громади, які беруть участь у культурно-масових заходах, заняттях у спортивному комплексі, тренажерному залі «Атлант» і танцювальному залі «Діамант». 3. Збільшення кількості відвідувачів соціального центру	1. Мельник С. О. 2. Рада ГАШ 3. Рада ГАШ	31.12.15 й дали	1. Учителі, учні, члени сільської громади, керівники гуртків спортивного комплексу. 2. Учителі, учні, члени сільської громади, керівники гуртків. 3. Члени сільської громади, працівники соціального центру

**Результати проведення самооцінювання розвитку діяльності
шромадсько-активної школи за міжнародними стандартами**

***Дібрівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів
Миргородського району Полтавської області***

Дата проведення самооцінювання – 20 лютого 2015 р.

Кількість учасників процедури самооцінювання – 7 осіб.

1. Головний бухгалтер сільської ради – Момот Тетяна Олександрівна.
2. Головний економіст ДП «Конярство України» філії ДКЗ № 62 – Захарченко Ніна Василівна.
3. Президент школи 2012–2014 р., студентка ПДАА – Момот Ірина Олегівна.
4. Голова батьківського комітету школи – Маленко Олена Борисівна.
5. Президент школи (учениця 10-го класу) – Хижа Валерія Олегівна.
6. Координатор Дібрівської ГАШ – Криворучко Іван Іванович.
7. Директор школи – Гуржій Лариса Олександрівна.

Самооцінювання – це невід’ємна частина роботи ГАШ, це оцінка якості діяльності школи, що здійснюється представниками ГАШ і членами громади.

Проведення самооцінювання сприяє розвитку успішної та ефективної школи, цей процес складається з перегляду своїх можливостей оцінювання та визначення досягнень.

20 лютого 2015 року в Дібрівській ГАШ відбулося самооцінювання за Міжнародними стандартами діяльності громадсько-активних шкіл. Дякуючи учасникам, школа визначила пріоритетні напрямки дій, оцінила ефективність своєї діяльності, з’ясувала можливості та окреслила перспективи на майбутнє.

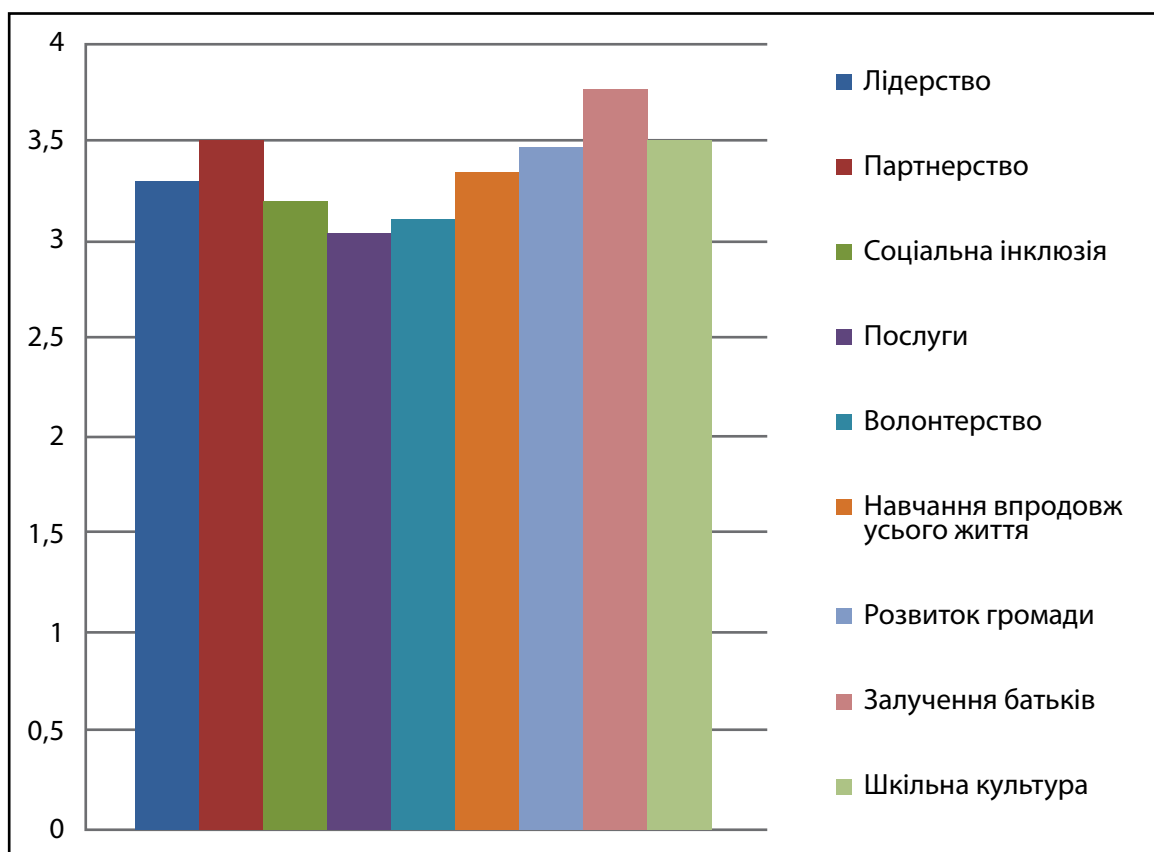
Програма самооцінювання:

- Представлення фасилітаторів.
- Знайомство з учасниками самооцінювання.
- Повідомлення мети та плану роботи.
- Презентація підручника «Міжнародні стандарти оцінювання діяльності громадсько-активної школи».
- Роз'яснення процедури виведення розвитку одного зі стандартів.
- Самостійне ознайомлення з посібником.
- Проведення самооцінювання. Опитування учасників.
- Кава-брейк.
- Продовження процедури самооцінювання.
- Підбиття підсумків роботи. Ознайомлення з результатами.

Узагальнені результати самооцінювання за міжнародними стандартами

Загальна картина	Оцінка самооцінювання			
	1	2	3	4
Лідерство			3,30	
Партнерство			3,50	
Соціальна інклюзія			3,20	
Послуги			3,04	
Волонтерство			3,10	
Навчання впродовж усього життя			3,35	
Розвиток громади			3,48	
Залучення батьків			3,77	
Шкільна культура			3,50	

Діаграма результатів самооцінювання

У наступному навчальному році школі слід звернути увагу на такі напрями роботи:

- розширення спектру послуг, які школа може надавати громаді;
- ужити заходи для поширення волонтерського руху серед батьків, шкіл інших сіл, міст, регіонів, у тому числі з метою організації освітніх чи культурних програм для членів громади;
- працювати над розвитком міжнародного стандарту якості «Соціальна інклюзія».

**Пріоритети
Дібрівської ГАШ на 2014/2015 навчальний рік**

Пріоритет	Дії, які ви виконуватимете	Хто буде відповідальним?	Дата закінчення	Ресурси/потрібна підтримка
ПОСЛУГИ	Виготовити довідник послуг Дібрівської ГАШ	Координатор ГАШ	30.03.15	Учнівський і педагогічний колективи
	Провести моніторинг та оцінку послуг, які надаються ГАШ	Заступник директора з ВР	Березень 2015	Учнівський і педагогічний колективи
	Проводити опитування громади, анкетування, аналіз потреб громади	Заступник директора з ВР, координатор ГАШ	Один раз на чверть (постійно)	Учнівський і педагогічний колективи
	Розробити та реалізувати проект «Захисти себе і громаду» (відновити ПРУ у школі)	Директор школи, заступники, учитель ЗВ, відповідальні особи	Березень	Учнівський, педагогічний колективи, громада
	Проект «Крок у майбутнє» (послуги для громади при безкоштовному користуванні Інтернетом)	Директор школи, заступники, учитель інформаційних технологій	Березень - квітень	Учнівський і педагогічний колективи, громада
ВОЛОНТЕРСТВО	Приведення до чинного законодавства шкільної документації	Директор школи, заступник директора з ВР, педагог-організатор	15.04.15	Учнівський і педагогічний колективи, батьки, громада
	Виготовити волонтерську карту	Заступник директора з ВР	15.04.15	Учнівський і педагогічний колективи, батьки, громада
	Налагоджувати зв'язки з волонтерами шкіл інших міст, сіл, регіонів	Заступник директора з ВР. Педагог-організатор	Постійно	Учнівський і педагогічний колективи, батьки, громада

	Залучати громаду до волонтерського руху	Директор школи, заступник директора з ВР, педагог-організатор	Постійно	Учнівський і педагогічний колективи, батьки, громада
	Проводити навчання волонтерів	Заступник директора з ВР, педагог-організатор	Один раз на чверть (постійно)	Учнівський і педагогічний колективи, батьки, громада/потрібна допомога в навчанні
СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ	Продовжити роботу спецмедгрупи та підготовчої групи фізкультури	Заступник директора з НВР, учитель фізкультури, медична сестра	Постійно	Учнівський і педагогічний колективи
	Розробити та реалізувати проект «Крок до цивілізації – інноваційна система надання медичної допомоги сільському населенню» (за підтримки ВФ «Крок за кроком»)	Директор, заступники, медична сестра	Березень-квітень	Педагогічний колектив, громада, ВФ «КРОК ЗА КРОКОМ»

Результати самооцінювання оприлюднені на шкільному сайті:

<http://dibrivka-znz.at.ua> з метою оновлення іміджу навчального закладу.

Наш заклад у подальшому буде використовувати технологію самооцінювання за Міжнародними стандартами діяльності школи саме тому, що самооцінювання допомагає вивчати громадську думку про діяльність школи, визначити сильні та слабкі сторони спільної роботи, системно планувати роботу школи, визначити пріоритети майбутніх дій.

Наша громадсько-активна школа є рушійною силою для змін і розвитку у громаді. Нам вдалося показати, що навчання можливе впродовж усього життя. І батьки, які беруть у цьому участь, є прекрасним взірцем для своїх дітей. Школа стала лідером у громаді, і сподіваємося, що в подальшому ми не тільки не втратимо свої позиції, а й заохотимо до розвитку інші школи району.

На наш погляд, майбутнє саме за ГАШ!

Рекомендована література та електронні ресурси

Пропонуємо вашій увазі перелік видань, розроблених на підтримку реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади».

Фільм «Школа для громади, громада для школи»

«А ви що, не знаєте, що таке ГАШ? Це громадсько-активна школа!» Особливість громадсько-активної школи – її адаптованість: і маленька сільська школа, й велика школа мегаполісу можуть знайти свій власний шлях розвитку за моделлю громадсько-активної школи, усвідомлюючи, що школа може надавати не тільки якісні освітні послуги учням, а й послуги всій громаді, разом змінюючи життя на краще.

Фільм «Школа для громади, громада для школи» створено Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» за підтримки Фонду Чарльза Стюарта Мотта в рамках реалізації програми «Школа як осередок розвитку громади».

<http://www.ussf.kiev.ua/scdvideo/139/>.

Кейс-стаді з дослідження впливу міжнародних стандартів якості громадсько-активних шкіл на ефективність діяльності ГАШ

Посібник – кейс-стаді з дослідженням впливу міжнародних стандартів якості громадсько-активних шкіл – це цінний ресурс, який містить приклади впливу впровадження міжнародних стандартів якості діяльності ГАШ як інструменту самооцінювання на рівнях громадсько-активних шкіл і розвитку громади. У розробці кейс-стаді взяли участь громадсько-активні школи та експерти з Боснії й Герцеговини, Вірменії, Казахстану, Молдови, Росії, України та Чеської Республіки.

<http://www.ussf.kiev.ua/scdcasestudy/128/>.

Серія науково-методичних матеріалів «Стандарти громадсько-активної школи» (схвалено для використання Міністерством освіти і науки України, протокол № 2 від 5 березня 2014 року).

Навчально-методичний посібник «ЛІДЕРСТВО»

Стандарти громадсько-активної школи: лідерство: навчально-методичний посібник / Ткаченко Л. М., Ковальчук В. І. / Під заг. ред. Даниленко Л. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 56 с.

У першому навчально-методичному посібнику «Лідерство» акцент зроблено на демократизації освітнього процесу як напрямі діяльності громадсько-активних шкіл України; розглянуто нормативно-правові засади державно-громадського управління ГАШ; проаналізовано успішний досвід застосування стандарту «Лідерство» на базі ГАШ.

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/230/.

Навчально-методичний посібник «ПАРТНЕРСТВО»

Стандарти громадсько-активної школи: партнерство: навчально-методичний посібник / Ткаченко Л. М. / Під заг. ред. Даниленко Л. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 42 с.

У другому *навчально-методичному посібнику «Партнерство»* акцент зроблено на місці громадсько-активних шкіл у налагодженні соціального партнерства; розглянуто оцінювання якості діяльності ГАШ як дієвого інструменту в налагодженні партнерства; проаналізовано успішний досвід проведення самооцінювання діяльності ГАШ за стандартом «Партнерство».

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/231/.

Навчально-методичний посібник «СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ»

Стандарти громадсько-активної школи: соціальна інклюзія: навчально-методичний посібник / Найда Ю. М., Ткаченко Л. М. / Під заг. ред. Даниленко Л. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 68 с.

У третьому *навчально-методичному посібнику «Соціальна інклюзія»* акцент зроблено на розгляді понять «соціальна ізоляція», «соціальна інклюзія» та «соціальна інтеграція»; представлено поняття, принципи та складові інклюзії й інклюзивної освіти; розглянуто труднощі, які виникають під час запровадження інклюзивної освіти; проаналізовано досвід реалізації програм і проектів громадсько-активних шкіл України, спрямованих на забезпечення соціальної інклюзії.

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/232/.

Навчально-методичний посібник «ПОСЛУГИ»

Стандарти громадсько-активної школи: послуги: навчально-методичний посібник / Ткаченко Л. М. / Під заг. ред. Даниленко Л. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 40 с.

У четвертому *навчально-методичному посібнику «Послуги»* акцент зроблено на змісті та видах послуг у діяльності громадсько-активних шкіл; розглянуто труднощі та ризики під час оцінювання якості послуг, які їх надають громадсько-активні школи; проаналізовано досвід роботи громадсько-активних шкіл у наданні послуг.

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/233/.

Навчально-методичний посібник «ВОЛОНТЕРСТВО»

Стандарти громадсько-активної школи: волонтерство: навчально-методичний посібник / Товкало М. Я. / Під заг. ред. Даниленко Л. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 52 с.

У п'ятому *навчально-методичному посібнику «Волонтерство»* акцент зроблено на впливі волонтерства на навчальний процес; розглянуто труднощі та ризики розвитку волонтерства в загальноосвітньому закладі; представлено успішне портфоліо шкільного волонтера.

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/234/.

Навчально-методичний посібник «НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ УСЬОГО ЖИТТЯ»

Стандарти громадсько-активної школи: навчання впродовж усього життя: навчально-методичний посібник / Шиян Р. Б. / Під заг. ред. Даниленко Л. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 66 с.

У шостому *навчально-методичному посібнику «Навчання впродовж усього життя»* акцент зроблено на реалізації засад навчання впродовж усього життя на рівні школи та його впливі на якість навчально-виховного процесу; розглянуто труднощі та ризики розвитку впровадження засади «навчання впродовж усього життя»; представлено успішне портфоліо громадсько-активних шкіл України.

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/235/.

Навчально-методичний посібник «РОЗВИТОК ГРОМАДИ»

Стандарти громадсько-активної школи: розвиток громади: навчально-методичний посібник / Товкало М. Я. / Під заг. ред. Даниленко Л. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 50 с.

У сьомому *навчально-методичному посібнику «Розвиток громади»* акцент зроблено на реалізації засад розвитку громади на рівні школи та його впливі на навчально-виховний процес; розглянуто ризики та труднощі, що виникають під час розвитку громади; представлено успішне портфоліо громадсько-активних шкіл України.

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/236/.

Навчально-методичний посібник «ЗАЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ»

Стандарти громадсько-активної школи: залучення батьків: навчально-методичний посібник / Товкало М. Я. / Під заг. ред. Даниленко Л. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 66 с.

У восьмому *навчально-методичному посібнику «Залучення батьків»* акцент зроблено на залученні батьків до діяльності школи та його впливі на навчально-виховний процес; розглянуто труднощі та ризики під час залучення батьків до діяльності школи; представлено успішний досвід залучення батьків до діяльності школи.

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/237/.

Навчально-методичний посібник «ШКІЛЬНА КУЛЬТУРА»

Стандарти громадсько-активної школи: шкільна культура: навчально-методичний посібник / Товкало М. Я. / Під заг. ред. Даниленко Л. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 40 с.

У дев'ятому *навчально-методичному посібнику «Шкільна культура»* акцент зроблено на розвитку шкільної культури та її впливі на навчально-виховний процес; розглянуто труднощі й ризики впровадження демократичної шкільної культури; представлено успішне портфоліо громадсько-активних шкіл України.

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/238/.

Організація та розбудова громадсько-активної школи як осередка розвитку громади

Науково-методичний посібник розроблений авторським колективом науково-практичних працівників для організації та проведення проблемно-тематичного навчального курсу «Організація та розбудова громадсько-активної школи як осередка розвитку громади» в обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти. Посібник містить звернення, передмову, а також навчально-тематичний план, програму, теоретичні відомості, методичні матеріали і список рекомендованої літератури для кожного програмного модуля курсу. Особлива увага приділяється методологічній основі опанування модулів, для кожного з яких зазначаються актуальність, результати навчання, навчальна стратегія, тематичний план з розподілом навчальних годин модуля, форми контролю, графік навчального процесу та додаються науково-теоретичні й методичні матеріали. Описується технологія організації та проведення занять з поданням теоретичного матеріалу до кожної теми, видів і змісту навчальної діяльності.

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/171/.

Громадсько-активні школи в Україні: кроки до дій

Навчально-методичний посібник висвітлює принципи, підходи та моделі громадсько-активних шкіл, практичні поради про необхідні інструменти для створення громадсько-активної школи, налагодження співпраці між школою та громадою, школою та установами, що існують на території громади, висвітлено особливості управління громадсько-активною школою, відомості про становлення міжнародної та вітчизняної моделі громадсько-активної школи.

Посилання: www.ussf.kiev.ua/scdeditions/170/.

***Школа як осередок розвитку громади:
досвід формування освітньої політики
в контексті децентралізації та інших змін***

Навчально-методичний посібник

Автори:

Осадчий Іван Григорович,

*ректор Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради
«Академія неперервної освіти», доктор педагогічних наук*

Боярчук Ольга Іллівна,

*старший викладач кафедри педагогіки і психології, дошкільної і початкової освіти
Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради «Академія
неперервної освіти», координатор програми «Школа як осередок розвитку гро-
мади» у Київській області*

Зелюк Віталій Володимирович,

*ректор Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
ім. М. В. Остроградського, кандидат педагогічних наук*

Корольок Світлана Вікторівна,

*завідувачка кафедри менеджменту освіти Полтавського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, кандидат педа-
гогічних наук, координатор програми «Школа як осередок розвитку громади» у
Полтавській області*

Мельник Надія Адамівна,

*проректор з науково-методичної роботи Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук*

Климко Лариса Василівна,

*методист кабінету управління навчальними закладами Рівненського обласного
інституту післядипломної педагогічної освіти, координатор програми «Школа
як осередок розвитку громади» у Рівненській області*

Під загальною редакцією Наталії Зіновіївни Софій

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**Школа як осередок розвитку громади:
досвід формування освітньої політики
в контексті децентралізації та інших змін**

Авторський колектив: Осадчий І. Г., Боярчук О. І., Зелюк В. В., Королюк С. В.,
Мельник Н. А., Климко Л. В.

Під загальною редакцією: Софій Н. З.

Керівник авторського колективу: Ворон М. В.

Усі права застережені.

Жодна частина цієї публікації не може бути відтворена в будь-якому вигляді
та будь-якими засобами без попереднього письмового погодження
з Всеукраїнським фондом «Крок за кроком».

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО

Підписано до друку 07.12.2016. Формат 60x841/8.

Друк офсетний. Гарнітура Calibri.

Умовн. друк арк. 7,5.

Наклад 500 прим.

ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»

Свідоцтво ДК №3653

Друк СПД ФО «Парашин К. С.»

БУДЕМО РАДІ ВІДПОВІСТИ НА ВСІ ВАШІ ЗАПИТАННЯ:

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОНД «КРОК ЗА КРОКОМ»

ТЕЛ./ФАКС: (044) 235 1136.

АДРЕСА: 01001, М. КИЇВ, ВУЛ. ПУШКІНСЬКА 9А, ОФ.4

ADMIN@USSF.KIEV.UA

WWW.USSF.KIEV.UA

WWW.GASH.USSF.KIEV.UA

**[HTTPS://WWW.FACEBOOK.COM/
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ-ФОНД-
КРОК-ЗА-КРОКОМ-312800812201975/](https://www.facebook.com/всеукраїнський-фонд-крок-за-кроком-312800812201975/)**